

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Matěj Baloun

Řízení ve věcech obchodního rejstříku

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 19. 06. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 225 184 znaků včetně mezer.

.....

Matěj Baloun, diplomant

V Bakově nad Jizerou dne 19. června 2023

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, LL.M., Ph.D., vedoucímu své diplomové práce, za cenné a nápomocné rady, které mi k jejímu zpracování poskytl, za vstřícnost a čas, který mi při vedení této diplomové práce věnoval, jakož i za vždy věcnou a podnětnou diskusi vedenou v rámci společných konzultací.

Dále děkuji rodičům a prarodičům za psychickou i hmotnou podporu nejen po celou dobu mého studia. Neméně děkuji i svým přátelům, díky kterým bylo vysokoškolské studium obdobím, na které si vždy velmi rád vzpomenu.

Obsah

Seznam použitých zkratk	1
Úvod	3
1. Obecné otázky rejstříkového řízení	5
1.1 Pojem, právní povaha a vývoj rejstříkového řízení	5
1.2 Stručný nástin vývoje právní úpravy obchodního rejstříku a rejstříkového řízení.....	8
1.2.1 Vývoj od nejstarších dob do roku 1991	8
1.2.2 Přijetí obchodního zákoníku a následný vývoj.....	9
1.3 Rekodifikace soukromého práva a její vliv na současnou právní úpravu rejstříkového řízení.....	11
1.4 Úvahy de lege ferenda	14
2. Rejstříkové soudy	15
2.1 Pojem rejstříkového soudu	15
2.2 Obsazení a vnitřní organizace rejstříkových soudů.....	16
2.3 Příslušnost rejstříkových soudů	17
2.3.1 Věcná příslušnost	17
2.3.2 Funkční příslušnost.....	18
2.3.3 Místní příslušnost	19
2.3.4 Změna místní příslušnosti	21
2.4 Dílčí závěry a úvahy de lege ferenda	21
3. Zahájení rejstříkového řízení v prvním stupni	23
3.1 Zahájení řízení na návrh	23
3.1.1 Forma návrhu	25
3.1.2 Obsahové náležitosti návrhu a jeho přílohy	28
3.1.3 Podoba návrhu a způsoby jeho podání rejstříkovému soudu	31
3.1.4 Poplatky spojené s návrhem	32
3.1.5 Zpětvzetí návrhu.....	32
3.1.6 Překročení návrhu.....	34
3.2 Zahájení řízení bez návrhu	35
3.2.1 Zahájení řízení o zápisu skutečnosti založené rozhodnutím nejvyššího orgánu ..	38
3.3 Úvahy de lege ferenda	40
4. Účastníci rejstříkového řízení	41
4.1 Obecně.....	41
4.2 Zapsaná osoba	42

4.3	Osoba oprávněná k podání návrhu	43
4.3.1	Primární navrhovatel	44
4.3.2	Sekundární navrhovatel	45
4.4	Působnost státního zastupitelství	46
4.5	Dílčí závěry a úvahy de lege ferenda	47
5.	Přezkum návrhu na zápis	49
5.1	Zkoumání obecných podmínek	49
5.2	Registrační princip	49
5.2.1	Zavedení registračního principu a jeho podstata	49
5.2.2	Formální a věcný přezkum	51
5.2.3	Dokazování v rejstříkovém řízení	53
5.2.4	Výjimky z uplatňování registračního principu	54
5.2.5	Vztah zdánlivosti a neplatnosti právního jednání k přezkumu rejstříkovým soudem.....	55
5.3	Shrnutí	58
6.	Rozhodování v rejstříkovém řízení.....	61
6.1	Obecně.....	61
6.2	Odmítnutí návrhu na zápis	61
6.2.1	Podstata a důvody odmítnutí návrhu	61
6.2.2	Výzva k odstranění vad	63
6.3	Přímý zápis	66
6.3.1	Přímý zápis na základě notářského zápisu	66
6.3.2	Přímý zápis na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci.....	67
6.3.3	Výmaz právnické osoby na základě přímého zápisu.....	67
6.3.4	Zřejmé nesprávnosti	69
6.3.5	Změny referenčních údajů základních registrů	69
6.4	Rozhodnutí ve věci samé.....	69
6.5	Zastavení řízení	71
6.6	Čas a rejstříkové řízení	71
6.6.1	Lhůty	71
6.6.2	Fikce zápisu.....	72
6.6.3	Provedení zápisu.....	74
6.7	Úvahy de lege ferenda	75
7.	Opravné prostředky proti rozhodnutí rejstříkových soudů	76
7.1	Obecné opravné prostředky	76
7.2	Obrana proti zápisu dle § 101 ZVR.....	77

7.2.1	Obrana proti fikci zápisu	77
7.2.2	Obrana proti výmazu osoby jinak než fikcí.....	78
7.2.3	Uplatnění registračního principu	80
7.3	Dílčí závěry a úvahy de lege ferenda	80
8.	Právní úprava rejstříkového řízení ve Spolkové republice Německo	82
8.1	Úvod.....	82
8.2	Stručné srovnání tuzemské a německé právní úpravy.....	82
	Závěr.....	87
	Seznam použitých zdrojů.....	90
	Abstrakt.....	99
	Klíčová slova	99
	Abstract.....	100
	Keywords.....	101

Seznam použitých zkratek

Listina	usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, Listina základních práv a svobod
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
rej. vyhl.	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 323/2013 Sb., o náležitostech formulářů na podávání návrhů na zápis, změnu nebo výmaz údajů do veřejného rejstříku právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a o zrušení některých vyhlášek
vl. nař.	nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
ZSS	zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
ZSZ	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
ZVR	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

V právních vztazích, v nichž alespoň jedna strana má postavení podnikatele, je především pro zachování právní jistoty nanejvýš důležité, aby existovaly nástroje pro zajištění transparentnosti podnikatelů, kteří v těchto vztazích jednají. Jedním z nejdůležitějších je obchodní rejstřík jakožto veřejná databáze, do které se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích.¹ Obchodní rejstřík je jedním z veřejných rejstříků² a jeho účelem je jednak tyto informace evidovat, jednak ale také takové informace veřejně zpřístupnit, aby do nich mohl kdokoliv bez omezení nahlédnout.³ To umožňuje osobám, které se zapsanými podnikateli přicházejí do obchodního styku, především vyhodnotit bezpečnost takového právního styku a zvážit, zdali vůbec má smysl se s nimi smluvně zavazovat, pokud by bylo zřejmé, že smluvní závazky nebudou zapsané osoby schopny plnit.

Ačkoliv ke dni sepsání této práce bylo na téma obchodního rejstříku už zpracováno nemalé množství odborných textů, bývá častěji detailnější pozornost věnována jeho hmotněprávní problematice na úkor její procesní stránky. Nejen z těchto důvodů je téma této práce cíleně zaměřeno zejména na procesní aspekty obchodního rejstříku, tedy na řízení v jeho věcech.

I přes vědomí skutečnosti, že stávající právní úprava připouští jako alternativu za splnění zákonných podmínek provedení zápisů do obchodního rejstříku notářem, bude tato práce zaměřena výlučně na řízení před rejstříkovými soudy ve smyslu části druhé ZVR. Problematika zápisů prováděných notářem bude záměrně ponechána stranou.⁴

Předkládaná práce si klade za cíl popsat, analyzovat a kriticky zhodnotit právní úpravu všech důležitých institutů řízení ve věcech obchodního rejstříku a nastínit řešení identifikovaných sporných otázek. Současně je cílem práce postupně upozornit na nedostatky stávající právní úpravy rejstříkového řízení a představit návrhy jejich řešení. Na závěr je rovněž cílem v rámci komparace upozornit na důležité aspekty vybrané zahraniční právní úpravy.

¹ POKORNÁ, Jarmila. In: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-547-3, s. 139.

² Z ustanovení § 1 ZVR vyplývá definice veřejného rejstříku jako informačního systému veřejné správy, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o právnických a fyzických osobách. První odstavce předmětného ustanovení dále taxativně vypočítává další veřejné rejstříky – rejstřík spolkový, nadační, ústavů, společenství vlastníků jednotek a obecně prospěšných společností.

³ ELIÁŠ, Karel. *Obchodní rejstřík*. *Právník*, roč. 1995, č. 1, s. 21.

⁴ Už i jen proto, že se v tomto případě nejedná o řízení ve vlastním smyslu. Srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. února 2023, sp. zn. 6 Cmo 175/2022: „[P]rovádění zápisů notářem není řízení, ani soudní ani jiné.“

Tato diplomová práce je rozdělena na úvod, osm kapitol a závěr. V rámci jednotlivých kapitol budou postupně představeny dílčí tematické celky, jejichž postupná analýza by měla čtenáři poskytnout ucelený pohled na všechny významné instituty rejstříkového řízení ve věcech obchodního rejstříku. První kapitola zkoumá obecné otázky tématu, především pojem rejstříkového řízení, nastiňuje významné historické okamžiky v jeho vývoji a rozebírá stávající právní úpravu tohoto řízení. Druhá kapitola představuje výklad o postavení rejstříkových soudů, jejich funkci, jakož i o souvisejících personálně-organizačních otázkách včetně otázek jejich příslušnosti. Třetí kapitola se již věnuje samotnému řízení, konkrétně způsobům jeho zahájení a otázkami s tím souvisejícími. Ve čtvrté kapitole je pozornost zaměřena na specifika účastenství v rejstříkovém řízení. Ambicí páté kapitoly je analýza zvláštností přezkumné činnosti rejstříkových soudů se zaměřením na tzv. registrační princip. V rámci šesté kapitoly budou rozebrány veškeré způsoby rozhodování v rejstříkovém řízení, problematika tzv. přímých zápisů včetně souvisejících otázek lhůt a počítání času a jejich vlivu na řízení. Předmětem sedmé kapitoly budou zejména zvláštní opravné prostředky proti rejstříkovým zápisům. Poslední (osmá) kapitola bude zaměřena na komparaci s německou právní úpravou rejstříkového řízení.

V rámci zpracování této práce bude čerpáno povětšinou z tuzemských pramenů, neboť uvedené téma je zaměřeno primárně na českou právní úpravu. Kromě relevantních právních předpisů a komentářové literatury budou jako informační zdroje využívány časopisecké články a soudní judikatura, která pro dané téma představuje důležitý zdroj poznání, jelikož užitečně poskytuje odpovědi na mnohé otázky právní úpravou přímo neřešené. Podpůrně byly použity i důvodové zprávy některých zákonů. Při zpracování komparativní části práce bylo čerpáno i ze zahraničních zdrojů v podobě relevantních zahraničních právních předpisů a článků. Vzhledem k tomu, že právní úprava tématu této práce se vyznačuje zachováním značné kontinuity s právní úpravou před rekodifikací s účinností od 1. ledna 2014, byly zohledněny i starší prameny, a to v maximálním rozsahu, ve kterém to s ohledem na postupné změny v úpravě bylo možné.

Při zpracování práce bude použita především kombinace deskriptivní, analytické a komparativní metody. S ohledem na odlišnou obsahovou povahu dílčích kapitol práce a s tím související nutností zaujímat k jejich zpracování odlišný přístup byla vždy v rámci každé kapitoly některá z metod využita více a některá méně.

Tato práce reflektuje právní stav ke dni 19. června 2023.

1. Obecné otázky rejstříkového řízení

Aby bylo možné analyzovat jednotlivé aspekty rejstříkového řízení, je vhodné nejprve se zabývat tím, jak je vůbec pojímáno, jeho významem a právní povahou.⁵

1.1 Pojem, právní povaha a vývoj rejstříkového řízení

Rejstříkové řízení lze charakterizovat jako souhrn pravidel, které jeho subjekty (tedy účastníci a rejstříkový soud) mají povinnost dodržovat, a to v době od podání návrhu na zápis určité skutečnosti do rejstříku až do provedení zápisu takovéto skutečnosti.⁶ Jak bude podrobněji uvedeno později, rejstříkové řízení není zcela ovládáno dispoziční zásadou a v určitých případech je rejstříkový soud oprávněn k zápisu, změně či výmazu určité skutečnosti, aniž by pro to byl podán návrh, a proto je vhodné doplnit, že v tomto smyslu je rovněž podstatné chápat rejstříkové řízení také jako souhrn pravidel, které upravují postup soudu při zápisu skutečnosti nebo údaje do obchodního rejstříku, ale také změny nebo výmazu určité skutečnosti, pokud jedná z jeho vlastní iniciativy.⁷

Z uvedeného plyne, že rejstříkové řízení je řízením soudním, resp. zvláštním druhem soudního řízení, jehož předmětem je „*povolení zápisu údajů do obchodního rejstříku, popř. jejich změny nebo výmazu*“.⁸

Poměrně zásadní otázkou, kterou je třeba se pokusit hned na začátku zodpovědět, je povaha rejstříkového řízení. V právní teorii je přijímán většinový názor, že rejstříkové řízení se co do jeho povahy řadí bez dalšího mezi civilní řízení nesporná, a to především pro absenci kontradiktorního postavení jeho účastníků. Jinými slovy, jak mimo jiné uvádí Votava, v rámci rejstříkového řízení účastníci, je-li jich více, vůči sobě nevystupují v postavení vzájemných odpůrců.⁹ Shodný názor zastává Lavický¹⁰ nebo Eliáš¹¹, můžeme jej rovněž dovodit z výkladu Winterové, která za zásadní rozlišovací kritérium mezi spornými a nespornými řízeními

⁵ V této práci bude, pro větší přehlednost, pro řízení ve věcech obchodního rejstříku užívána také zkratka „rejstříkové řízení“. Zároveň tam, kde je v textu práce používán pojem „rejstřík“, má se tím na mysli obchodní rejstřík, není-li výslovně v dané pasáži textu stanoveno jinak nebo nevyplývá-li z kontextu dané pasáže něco jiného.

⁶ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka. *Obchodní rejstřík: praktický průvodce*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2007. ISBN 978-80-7357-273-0, s. 42.

⁷ Tamtéž, s. 42.

⁸ KOŽIAK, Jaromír. In: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a POKORNÁ, Jarmila, op. cit., str. 154.

⁹ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. *Základy obchodního práva po rekonstrukci soukromého práva*. 5. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-834-1, s. 136.

¹⁰ LAVICKÝ, Petr a kol. § 1 [Úvodní ustanovení]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné: zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. ISBN 978-80-7478-869-7, s. 11.

¹¹ ELIÁŠ, Karel. Obchodní rejstřík. *Právník*, roč. 1995, č. 1, s. 28.

považuje jejich funkci, přičemž sporné řízení plní především funkci reparační a nesporné řízení funkci preventivní.¹² Mám za to, že prevence v rejstříkovém řízení zcela jistě dominuje, když účelem řízení je zapsat do obchodního rejstříku pravdivé údaje, které budou odrážet skutečný právní stav a zároveň budou napomáhat eliminovat informační nedostatek, kterým mnohdy mohou trpět osoby jednající se zapsanými subjekty. Dále je účelem přispět k zachování právní jistoty a transparentnosti uveřejněním relevantních informací o zapisovaných subjektech ve veřejném rejstříku.¹³

Zcela jistě k uvedenému závěru navádí i dikce ustanovení § 1 odst. 2 ZŘS, podle kterého se obecná část ZŘS, jenž upravuje nesporná řízení, aplikuje i na řízení rejstříkové. Ke skutečnosti, že rejstříkové řízení má charakter převážně nesporného řízení, se přiklání i soudní judikatura¹⁴, a to opakovaně. Ústavní soud v jednom ze svých (byť již starších) nálezů k rejstříkovému řízení dodává: „[R]ejstříkové řízení představuje zvláštní typ řízení před obecnými soudy, které je typické zejména zájmem zákonodárce na rychlosti rozhodování [...], při rozhodování ve věcech obchodního rejstříku soud posuzuje zpravidla toliko formální podmínky návrhu stanovené právními předpisy [...], a pokud tyto podmínky splněny jsou, je povinen zápis provést. Postup soudu se proto v tomto typu řízení značně odlišuje od jiných typů řízení, v nichž má obecný soud dán podstatně větší prostor pro vlastní uvážení a kde posuzuje často velmi obtížné skutkové i právní okolnosti konkrétní věci.“¹⁵

Do určité míry odlišný, resp. zpřesňující názor však zastává Hampel, který na rejstříkové řízení nahlíží jako na řízení svého druhu s prvky řízení nesporného, a to především s ohledem na přítomnost specifických charakteristik, které neplatí pro ostatní nesporná řízení. Jde především o používání formulářových návrhů na zápis, specifický způsob přezkumu předkládaných listin a přípustnost dokazování, které jsou ovládány tzv. registračním principem¹⁶, a rozhodnutí v rejstříkových věcech, která mají převážně deklaratorní charakter (na rozdíl od rozhodnutí v ostatních nesporných věcech, u nichž dominuje konstitutivní povaha rozhodnutí). Hampel dále zdůrazňuje, že rejstříkové řízení je zásadně ovládáno zásadou písemnosti, kdežto obecně v ostatních civilních sporných i nesporných soudních řízeních převažuje zásada ústnosti a bezprostřednosti.¹⁷

¹² WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. 9. aktualizované vydání*. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1, s. 40.

¹³ POKORNÁ, Jarmila. In: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a POKORNÁ, Jarmila, op. cit., s. 139.

¹⁴ Srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 18. května 1999, sp. zn. Pl. ÚS 185/98, nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 27 Cdo 4439/2018.

¹⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. února 2002, sp. zn. I. ÚS 663/01.

¹⁶ Registračnímu principu se věnuje pátá kapitola této práce.

¹⁷ HAMPEL, Petr. *Občanské soudní řízení nesporné ve světle řízení ve věcech obchodního rejstříku. Právní fórum*,

Stejně jako většina autorů odborné literatury se domnívám, že na rejstříkové řízení je skutečně potřeba nahlížet do určité míry jako na řízení nesporné, a to už jednoduše s užitím argumentu *a contrario*, že nejde o sporné řízení. Současně je však nutné dát za pravdu i Hampelovi v tom smyslu, že jsou pro toto řízení příznačné charakteristiky, které nejsou jiným nesporným řízením vlastní. Z toho důvodu se v rejstříkových řízeních neuplatní veškeré obecné platné principy typické pro ostatní nesporná řízení. S ohledem na právě uvedené se mi jeví, stejně jako Hampelovi, přiléhavější považovat rejstříkové řízení za řízení svého druhu (řízení *sui generis*), kterému ovšem nejsou cizí ani znaky a principy typické pro nesporná řízení.

Již na tomto místě je potřeba, alespoň prozatím stručně, nastínit ona nejdůležitější specifika rejstříkového řízení, která budou později v této práci vystavena podrobnější analýze:

- 1) Návrhy na zápis skutečností či údajů do rejstříku je nutné podat zásadně na stanoveném formuláři (§ 18 ZVR).
- 2) V drtivé většině případů jde o řízení písemné, neboť probíhá, aniž by v rámci něho bylo nařizováno jednání. K nařízení jednání se soud může uchýlit, ovšem pouze ve velmi výjimečných situacích.
- 3) Jde do značné míry o řízení neformální. I přesto, že je návrhu v plném rozsahu vyhověno, rejstříkový soud často nevydává a nedoručuje žádné rozhodnutí a navrhovanou skutečnost pouze zanesse do rejstříkové evidence (provede tzv. přímý zápis).
- 4) Okruh účastníků tohoto typu řízení je výrazně omezen (§ 84 ZVR).
- 5) Pro posouzení doručených návrhů na zápis je rejstříkovým soudům stanovena velmi krátká lhůta.¹⁸

Rejstříkové řízení, tak jak bylo vymezeno výše, je nutné odlišovat od řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob, jejichž právní úpravu zakotvuje ZŘS.¹⁹ Kožiak správně upozorňuje: „*Tato řízení jsou, pokud se týkají právnických osob zapsaných ve veřejném rejstříku, vedena rovněž před rejstříkovými soudy a mohou do značné míry souviset s problematikou obchodního rejstříku (např. důsledky rozhodnutí o zrušení právnické osoby budou zapsány do rejstříku). Z procesního hlediska však jde o samostatné druhy soudních řízení.*“²⁰

9/2012, s. 405-406.

¹⁸ VACKOVÁ, § 200a. In: JIRSA, J. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 13. 3. 2023]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁹ Srov. ust. § 85 a násl. ZŘS

²⁰ KOŽIAK, Jaromír. In: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr, POKORNÁ, Jarmila, op. cit., s. 155.

1.2 Stručný nástin vývoje právní úpravy obchodního rejstříku a rejstříkového řízení

Následující podkapitola bude zaměřena na výklad nejdůležitějších milníků ve vývoji právní úpravy obchodního rejstříku a řízení v jeho věcech. Účelem není v žádném případě podat vyčerpávající komplexní pojednání o historickém vývoji hmotněprávní i procesněprávní obchodního rejstříku, nýbrž upozornit na nejdůležitější okamžiky v jeho historickém vývoji.

1.2.1 Vývoj od nejstarších dob do roku 1991

Zárodky obchodního rejstříku lze vysledovat již v období středověku, kdy cechy nacházející se především v přímořských italských městech, která se stala významnými středisky zahraničního obchodu, spravovaly registry obchodníků, a to zejména pro účely osvědčení příslušnosti k jednotlivým cechům a zápisu společností.²¹

Později v polovině 17. století bylo ve Francii vydáno nařízení o pozemním obchodě, na jehož základě vznikla obchodníkům registrační a evidenční povinnost týkající se relevantní části společenských smluv pod sankcí neplatnosti smluv uzavřených společnostmi, které byly těmito smlouvami založeny. V roce 1807 byl pro potřebu detailnější regulace obchodních vztahů ve Francii přijat obchodní zákoník, který v této souvislosti přišel i se sofistikovanější úpravou evidence obchodníků.²²

Na území tehdejšího Rakouska lze zárodky obchodního rejstříku spatřovat v roce 1734, kdy byl přijat tzv. fallitní řád, v českých zemích poté s ohledem na přijetí směnečného řádu v r. 1763, neboť se na české země působnost fallitního řádu nevztahovala.²³

Po vzoru francouzského obchodního zákoníku na území tehdejšího Rakouska-Uherska, především v důsledku průmyslového rozmachu, byl v roce 1862 přijat Všeobecný obchodní zákoník č. 1/1863 ř. z. s účinností od 1. 7. 1863, který obsahoval obecná ustanovení o novém obchodním rejstříku, a to zejména v člancích 12 až 15. O rok později bylo přijato nařízení ministerstev spravedlnosti a obchodu č. 27/1863 ř. z., které stanovilo podrobná pravidla pro regulaci vedení obchodního rejstříku. Jeho vedením byly výše uvedeným zákonem pověřeny na okresní úrovni tehdy fungující obchodní soudy. Údaje byly zanášeny prostřednictvím přihlášek, jež mohly být podávány buď ústně do protokolu, nebo mohlo jít o podání úředně ověřená soudy či notáři.²⁴ Obchodní rejstřík byl založen na dnes známém a uplatňovaném

²¹ ELIÁŠ, Karel, op. cit., s. 21.

²² POSPÍŠILOVÁ, Alena. K vývoji právní úpravy obchodního rejstříku. *Aplikované právo: vědecký časopis*, roč. 2006, č. 1, s. 70.

²³ ELIÁŠ, Karel, op. cit. s. 21.

²⁴ MYSLIL, Stanislav. Právní úprava obchodního rejstříku. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 10, s. 22.

principu formální publicity, neboť byla výslovně stanovena veřejnost obchodního rejstříku, do kterého mohl každý nahlížet. Zároveň již zde můžeme nalézt pravidlo, podle kterého vznik právní osobnosti obchodních společností byl podmíněn zápisem do rejstříku.²⁵

Po rozpadu Rakouska-Uherska a vzniku Československé republiky v roce 1918 byl v důsledku recepční normy č. 11/1918 Sb. z. a n. převzat rakouský právní řád, tedy včetně Všeobecného obchodního zákoníku, který zde platil až do roku 1950, kdy jej v rozsahu problematiky obchodního rejstříku nahradil zákon č. 100/1950 Sb., o podnikovém rejstříku. Jak již z názvu předpisu plyne, obchodní rejstřík byl formálně přejmenován na podnikový rejstřík. V roce 1964 došlo k modifikaci podnikového rejstříku zákonem č. 109/1964 Sb., hospodářským zákoníkem, od jehož platnosti započala jeho primární funkce a účel začal stále znatelněji upadat, a to v důsledku vlivu komunistického režimu a související hospodářské situace.²⁶

1.2.2 Přijetí obchodního zákoníku a následný vývoj

Po roce 1989, kdy došlo ke změně politického systému a zaměření orientace směrem k tržnímu hospodářství, bylo nutné v krátkém čase reagovat na liberalizaci a s tím související prudký rozvoj podnikatelské činnosti.²⁷

Z toho důvodu byl přijat a dne 1. 1. 1992 nabyt účinnosti zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“), který se pojmově navrátil k názvu obchodní rejstřík. Došlo k zachování kontinuity zápisů doposud provedených do podnikového rejstříku, které se napříště v souladu s přechodným ustanovením § 768 obchodního zákoníku považují za zápisy provedené do obchodního rejstříku. Společně s přijetím hmotněprávní úpravy obchodního rejstříku v obchodním zákoníku byl novelizován²⁸ OSŘ, do kterého byla zařazena ustanovení týkající se procesních aspektů obchodního rejstříku. Věcně příslušné soudy pro rejstříkové věci byly okresní soudy v sídle krajského soudu pro subjekty, jež měly v obvodu tohoto krajského soudu své sídlo.²⁹ Od roku 1996 pak byla rejstříková agenda formálně přenesena na oddělení krajských soudů³⁰, neboť právě u nich docházelo ke kumulaci většiny obchodních věcí.³¹ Právní úprava obchodního rejstříku, tak jak ji nastavil obchodní zákoník, se

²⁵ Srov. ust. čl. 12 věty druhé a třetí a čl. 110 zák. č. 1/1863 ř. z.

²⁶ POSPÍŠILOVÁ, op. cit., s. 70-71.

²⁷ POSPÍŠILOVÁ, op. cit., s. 71.

²⁸ Zákonem č. 519/1991 Sb., který doplnil a zakotvil úpravu rejstříkového řízení v ust. § 200a a násl OSŘ.

²⁹ § 200d odst. 1 OSŘ v původním znění.

³⁰ V důsledku novely provedené zákonem č. 238/1995 Sb.

³¹ Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České

však mezi podnikatelskou veřejností netěšila přílišného nadšení, neboť se čím dál více z její strany začaly objevovat výtky směřující na délku rejstříkových řízení, absenci unifikace v rozhodovací činnosti rejstříkových soudů, které s ohledem na existenci věcného přezkumu návrhů na zápisy mnohdy adresovaly směrem k podnikatelům různé požadavky ohledně doložení podkladů pro zápis téže skutečnosti, nebo na složitost nastavené procesní úpravy.³²

Zásadní novelu právní úpravy obchodního rejstříku, a především její procesní části, představoval zákon č. 216/2005 Sb., účinný od 1. 7. 2005, prostřednictvím něhož si zákonodárce kladl za cíl především zefektivnit, zjednodušit a zrychlit do té doby poměrně nefunkčně nastavené rejstříkové řízení a zajistit, aby nebylo ovládáno přílišnými formalismy. Tím měly být usnadněny zápisy do něj a zároveň vyhověno požadavkům evropského práva.³³ Vzhledem k spíše administrativní povaze tohoto řízení byla rejstříková agenda přenesena v převážném rozsahu na vyšší soudní úředníky.³⁴

*„Hlavní úsilí zákonodárce bylo zaměřeno na odstranění některých základních nedostatků převážně procesně právní úpravy, spočívajících zejména ve značně přebujelé agendě obchodního rejstříku, komplikovanosti některých zápisů a časté neschopnosti soudců okamžitě reagovat na podané návrhy, aniž by ovšem odstranila takové pojetí, podle něhož je řada ustanovení procesní povahy zakotvena v obchodním zákoníku“.*³⁵ Současně bylo novelou sledováno přenesení větší odpovědnosti na samotné zapisované osoby.³⁶

Zcela zásadní novotou bylo zavedení tzv. registračního principu při přezkumu návrhu a jeho příloh. Tím došlo ke změně dosavadní koncepce rejstříkového řízení na úkor doposud uplatňovaného věcného přezkumu. O registračním principu, který později dostal dalších modifikací, bude podrobněji pojednáno v páté kapitole této práce. Novela taktéž v souvislosti s tím zúžila okruh účastníků aktivně legitimovaných k podání návrhu na zápis a zavedla povinnost podávat takové návrhy výlučně na speciálních formulářích (i v elektronické podobě), které budou v opačném případě odmítnuty. V neposlední řadě novela zavedla institut fikce zápisu v případě nedodržení zákonné lhůty pro vyřízení návrhu nebo institut přímého zápisu

socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, č. 238/1995. [cit. 17. 3. 2023] Dostupné z <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t171400.htm>.

³² BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. *Právní fórum*, 2006, č. 8, s. 265.

³³ HOLEC, Pavel. Reforma obchodního rejstříku. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 7-8, s. 52.

³⁴ BUREŠ, Jaroslav. Rychle a bezpečně k právu – nové řízení o obchodním rejstříku v České republice. *Ad Notam*, 2005, č. 3, s. 102-103.

³⁵ STAVINOHOVÁ, Jaruška. § 200a [Příslušnost soudu]: In: LUDVÍK, David, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ Martina a LAVICKÝ, Petr. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7357-460-4, s. 1005.

³⁶ HOLEC, Pavel. op. cit., s. 52.

(podrobněji kap. 6).³⁷ V souladu s evropským právem, a především s požadavky novely tzv. První směrnice³⁸ došlo s účinností od 1. 1. 2007 prostřednictvím předmětné novely k elektronizaci obchodního rejstříku.³⁹

Novela reagovala na mnohé problematické jevy, které bylo nutno legislativně ošetřit. Zanedlouho po jejím přijetí se však ukázalo, že se stále jeví jako nikoliv příliš dostatečná. Z toho důvodu byly krátce poté přijaty zákony č. 337/2005 Sb. a důležitější č. 79/2006 Sb., které v podstatném rozsahu negativní aspekty novely č. 216/2005 Sb. odstranily.⁴⁰

1.3 Rekodifikace soukromého práva a její vliv na současnou právní úpravu rejstříkového řízení

Právní úprava všech veřejných rejstříků byla významně dotčena rekodifikací soukromého práva v čele s přijetím OZ účinným od 1. ledna 2014. Jak už bylo uvedeno, do té doby byla právní regulace (nejen) obchodního rejstříku neprakticky upravena v různých předpisech.⁴¹ Tento dle mého názoru zásadní nedostatek byl v důsledku rekodifikace v zásadní míře zhojen přijetím ZVR, zcela nového právního předpisu, do něhož byla přesunuta hmotněprávní i procesněprávní úprava všech veřejných rejstříků a rovněž zohledněny předpisy evropského práva.⁴² V reakci na přijetí ZVR proto byla zrušena ustanovení §200a až §200de OSŘ, jež problematiku rejstříkového řízení doposud upravovala.

Jak uvádí Walder, v důsledku rekodifikace „zákonodárce rozdělil úpravu civilního řízení v podstatě na tři svébytné procesní systémy – civilní sporné řízení upravené v novelizovaném občanském soudním řádu, ze kterého bylo vypuštěno vše, co se týkalo nesporných řízení, civilní nesporné řízení upravené zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních [...] a [...] rejstříkové řízení upravené v zák. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících

³⁷ HOLEČEK, Jakub. Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. *Právní rádce*, 2005, č. 6, s. 27-29.

³⁸ Tehdejší Směrnice č. 68/151/EHS ze dne 9. března 1968 o koordinaci opatření, která jsou v zájmu společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 pododstavce druhého Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření, která byla posléze nahrazena směrnicí EP a Rady č. 2009/101/ES ze dne 16. září 2009 a v současnosti nahrazena Směrnicí EP a Rady č. 2017/1132 ze dne 14. června 2017.

³⁹ V podrobnostech dále např. HOLEČEK, Jakub, op. cit., s. 26-29.

⁴⁰ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. *Právní fórum*, 2006, č. 8, s. 265-266. Zde i podrobněji k

⁴¹ Hmotněprávní úprava obchodního rejstříku byla obsažena především v ust. § 27 až 381 obchodního zákoníku. Procesní úpravu bychom před rekodifikací našli především v ust. § 200a až 200de OSŘ, ovšem některá procesní ustanovení obsahoval i obchodní zákoník. Právní úpravu dalších veřejných rejstříků poté zakotvovaly zvláštní zákony.

⁴² § 119 ZVR.

právnických a fyzických osob. Zákonodárce tak dal přednost před jednotnou procesní úpravou pro všechny typy nesporného řízení (včetně řízení rejstříkového) specifčnosti tohoto řízení... “⁴³

Koncentraci hmotněprávních i procesněprávních norem do jediného předpisu lze vnímat jednoznačně pozitivně, neboť tato skutečnost jistě napomohla odstranit přílišnou roztržitost dosavadní úpravy, a tím zajistila její větší přehlednost a zároveň snazší orientaci v ní. Nadto se zároveň jeví jako zbytečné nadále diferencovat právní úpravu jednotlivých rejstříků do zvláštních zákonů, pokud správa všech takových rejstříků je svěřena rejstříkovým soudům.⁴⁴ Realizované legislativní řešení je proto logické a správné.

Přijetím ZVR si zákonodárce kladl za primární cíl zjednodušit a zpřehlednit dosavadní právní úpravu rejstříkového řízení, tedy sjednotit pravidla pro všechny veřejné rejstříky, ale hlavně také urychlit zápisy do nich.⁴⁵ Zároveň se tím zákonodárce snažil adekvátně zareagovat na zápisy nových doposud do veřejného rejstříku nezapisovaných subjektů (např. spolků a ústavů) a nových skutečností, které vyplývají z nové úpravy právnických osob obsažené především v OZ a ZOK.⁴⁶

Při podrobném zaměření pozornosti na současnou procesní regulaci a jejím rozboru lze konstatovat, že ZVR v podstatném rozsahu přejímá předrekodifikační úpravu obsaženou v OSŘ.⁴⁷ Mám za to, že zachování kontinuity s předchozí právní úpravou je jedině dobře, neboť skutečnost, že se jádro procesní úpravy v podstatných znacích nezměnilo, zcela jistě přispívá k zachování dobré orientace v dané právní úpravě nejen pro rejstříkové soudy, ale i pro účastníky řízení a odbornou veřejnost. I přesto však ZVR přinesl i některé novoty. Jako jeden příklad za všechny lze uvést možnost provedení zápisu notářem za stanovených podmínek.⁴⁸

Ačkoliv lze konstatovat, že procesní úprava rejstříkového řízení v ZVR je poměrně podrobná, zdaleka nelze uzavřít, že tento zákon obsahuje veškerá relevantní procesní pravidla uplatňovaná pro daný typ řízení. Z toho důvodu je nutné zkoumat, které procesní předpisy civilního práva lze na rejstříkové řízení dále použít v případě, neobsahuje-li pravidlo samotný ZVR. Že někdy bude nutné subsidiárně aplikovat i ustanovení jiných předpisů, ZVR výslovně

⁴³ WALDER, Ivo § 120 [Použití procesních předpisů]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN 978-80-7478-506-1, s. 332.

⁴⁴ LEGS. Návrh zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. *Právní rozhledy*, 2013, č. 4, s. II.

⁴⁵ Tomu napomáhá především již zmíněná možnost provedení zápisů notářem.

⁴⁶ WALDER, Ivo. Jaké jsou novinky v právní úpravě řízení v rejstříkových věcech. *Rekodifikace a praxe*, 2014, č. 1, s. 26.

⁴⁷ Srov. § 75 a násl. ZVR s § 200a až §200de o. s. ř před rekodifikací. Někteří dokonce považovali původní zařazení této problematiky do OSŘ za systémový nedostatek. In: LEGS, op. cit., s. II.

⁴⁸ MATES, Pavel, ŠEMÍK, Karel. Nad zákonem o veřejných rejstřících aneb nihil novi sub sole. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 1-2, s. 39. Dále srov. § 77 a § 108 a násl. ZVR.

předpokládá v § 120, podle něhož se na návrhová řízení mají použít ustanovení zákona upravujícího občanské soudní řízení, nestanoví-li ZVR jinak. Toto ustanovení ale způsobuje interpretační rozpaky, neboť poněkud neobratně a příliš obecně bez dalšího zakotvuje subsidiaritu předpisů, jež upravují civilní soudní řízení, aniž by je blíže specifikovalo. Druhým problémem je poté skutečnost, že zákonodárce zjevně z neznámého důvodu nebere v potaz případy zahájení rejstříkového řízení z moci úřední (bez návrhu)⁴⁹, když zužuje věcnou působnost předmětného ustanovení pouze na návrhová řízení.

Předpisy, které budou naplňovat předpoklady v § 120 ZVR, jsou zcela jistě OSŘ jakožto obecný předpis civilního práva procesního a dále ZŘS. Právě uvedené lze dovodit i s ohledem na znění důvodové zprávy k ZVR, v níž zákonodárce výslovně počítá se subsidiaritou obou předpisů.⁵⁰

Rozsah možnosti použití ZŘS jako podpůrného pramene v důsledku vágního znění § 120 ZVR však není doposud dle mého názoru zcela jednoznačně vyjasněný. Zejména do roku 2017 panoval v kruzích odborné veřejnosti v otázce vzájemného vztahu těchto předpisů rozkol v interpretaci § 120 ZVR. Možnost podpůrného použití ZŘS na rejstříkové řízení tehdy popíral např. Walder⁵¹, který svou argumentaci zdůvodňoval s odkazem na ustanovení § 1 odst. 1 ZŘS, dle kterého je možné postupovat podle tohoto zákona pouze ve věcech v něm výslovně stanovených, jejichž taxativní výčet obsahuje § 2 ZŘS. Rejstříkové věci v tomto výčtu však absentují. Subsidiaritu ZŘS naopak připouštěli Havel⁵² nebo Chalupa a kol.⁵³, kteří považovali § 120 ZVR za *lex specialis* k § 1 odst. 1 a § 2 ZŘS.

Uvedený legislativní nedostatek byl snahou zákonodárce řešen novelou⁵⁴ ZŘS z roku 2017, když byl do ustanovení § 1 ZŘS přidán druhý odstavce, který připouští použití obecné části ZŘS mimo jiné i na rejstříkové řízení, na které se s ohledem na jeho povahu musí

⁴⁹ § 78 odst. 1 věta druhá ZVR.

⁵⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 304/2013 Sb. [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=166594>.

⁵¹ WALDER, Ivo. § 120 [Použití procesních předpisů]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 957.

⁵² Srov. HAVEL, Bohumil. § 120 [Použití předpisů procesního práva]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, ISBN 978-80-7400-285-4, s. 378.

⁵³ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David a HOLÝ, Václav. *Základy soukromého práva VI. Obchodní korporace. Přeměny a obchodní rejstřík*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-605-0, s. 128-129.

⁵⁴ Zákonem č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

vztahovat i zásady typické pro nesporná řízení.⁵⁵ Předmětnou novelu lze jediné aprobovat, už jen proto, že se snaží výkladový problém vůbec nějak řešit.

Co lze ocenit, tak že tato novela alespoň postavila najisto přípustnost podpůrného použití ZŘS. Nejsem však toho názoru, že novela přispívá k vyjasnění druhého nadneseného nedostatku spočívajícího v nelogickém omezení věcné působnosti ustanovení § 120 ZVR, podle kterého by se měly ZŘS a OSŘ subsidiárně použít jen tehdy, jde-li o návrhová rejstříková řízení. Mám za to, že ZVR musí být vůči ZŘS *lex specialis*⁵⁶, proto pokud § 120 ZVR výslovně připouští použití ZŘS pouze na návrhová řízení, pak by dle mého názoru mělo mít toto ustanovení správně přednost před současným zněním § 1 odst. 2 ZŘS, a tedy by mělo být připuštěno subsidiární použití obecné části ZŘS pouze na návrhová rejstříková řízení. Ztotožňuji se ale s přístupem používaným v praxi, kdy se zahájení rejstříkových řízení z úřední povinnosti opírá rovněž o příslušná ustanovení ZŘS (konkrétně § 13) s oporou v § 120 ZVR. Jiná možnost než použití této analogie totiž ani nepřichází v úvahu, má-li být uvedený nedostatek překonán.

1.4 Úvahy *de lege ferenda*

Na předcházející podkapitolu lze přímo navázat a v rámci úvah *de lege ferenda* učinit apel na zákonodárce, zdali by nebylo namístě novelizovat znění § 120 ZVR tak, aby napříště bylo vyjmuta jeho zbytečné věcné omezení jen na návrhová řízení. Je otázkou, jestli cílem zákonodárce bylo tato řízení úmyslně z působnosti ustanovení vynechat, nebo jen na tuto možnost nepomyslel a zkratka „pouze“ toto ustanovení formuloval nepříliš šťastně. Stávající znění předmětného ustanovení ale dle mého názoru přehlíží řízení zahajovaná z moci úřední zcela neopodstatněně. Proto lze volat po změně ustanovení § 120 ZVR v tom smyslu, aby z něj zcela jasně vyplývalo, že dopadá i na rejstříková řízení zahajována *ex officio*.

⁵⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb. [cit. 28. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=120127>.

⁵⁶ Tomu napovídá mimo jiné i formulace § 120 ZVR: „*Není-li v tomto zákoně stanoveno jinak...*“.

2. Rejstříkové soudy

2.1 Pojem rejstříkového soudu

Legální definici pojmu „rejstříkový soud“ zakotvuje § 1 odst. 4 ZVR, který stručně uvádí, že rejstříkovým soudem je soud vedoucí v elektronické podobě veřejný rejstřík. I přesto, že jde o definici (byť stručně) vystihující účel rejstříkových soudů, je namístě dodat, že s ohledem na specifika rejstříkového řízení a funkci rejstříkového soudu uvedenou v § 2 odst. 1 ZVR rejstříkovými soudy rozumíme obecné soudy, kterým je svěřena pravomoc ve věcech veřejných rejstříků (tedy i ve věcech rejstříku obchodního) a které pro jednotlivé zapsané entity vedou zvláštní vložku.⁵⁷ Rejstříkové soudy jsou *ex lege* oprávněny a zároveň za splnění zákonných podmínek povinny provádět zápisy do obchodního rejstříku, příp. změny a výmazy zapsaných skutečností a zajišťovat tak zachování souladu údajů zapisovaných s právním stavem odpovídajícím realitě.⁵⁸

Rejstříkové soudy nejsou speciálními soudními institucemi, nýbrž jde o obecné soudy, kterým je mimo jiných agend svěřena rovněž i agenda rejstříková. Soustava obecných soudů v České republice je 4článeková a zahrnuje okresní soudy (resp. Městský soud v Brně), krajské soudy (resp. Městský soud v Praze), vrchní soudy a v nejvyšším článku Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud.⁵⁹

Vedle toho paralelně můžeme rozlišovat jejich třístupňovou (trojinstanční) soustavu⁶⁰, v rámci níž mohou být vedena řízení ve věcech týkajících se obchodního rejstříku. V prvním stupni jsou výlučně příslušné krajské soudy, resp. Městský soud v Praze. V druhém stupni (tedy v rámci odvolacího řízení proti rozhodnutím krajských soudů) rozhodují soudy vrchní, dovolací řízení je poté na základě centrálně devolutivního účinku dovolání vedeno před Nejvyšším soudem České republiky.⁶¹

Rejstříkovými soudy se ve smyslu ZVR však rozumějí pouze soudy rozhodující v rejstříkových věcech v prvním stupni, tj. krajské soudy, resp. Městský soud v Praze, když právě jejich povinností je vést zvláštní vložky pro jednotlivé entity, jež jsou v rejstříku zapsány.

⁵⁷ KOŽIAK, Jaromír. In: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a POKORNÁ, Jarmila, op. cit., s. 155.

⁵⁸ GAŇO, Jiří, HAVEL, Bohumil. § 1 [Veřejné rejstříky]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 4.

⁵⁹ Srov. ust. § 8 a § 9 ZSS.

⁶⁰ K otázce rozlišování pojmů články a instance viz např. WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol., op. cit., s. 28-29.

⁶¹ § 75 odst. 1 ZVR ve spojení s § 14 odst. 1 písm. a) a 25 písm. a) ZSS.

Za rejstříkové soudy, byť projednávají rejstříkovou věc, nelze považovat odvolací soudy (tedy soudy vrchní), a proto na ně nelze mimo jiné vztahovat ustanovení o lhůtách dle § 96 ZVR.⁶²

2.2 Obsazení a vnitřní organizace rejstříkových soudů

Základní organizační jednotkou každého soudu jsou soudní oddělení, pro která provádějí různé administrativní úkony jednotlivé soudní kanceláře. V rámci krajských soudů obligatorně působí soudní oddělení veřejných rejstříků, která jsou tvořena zaměstnanci různého právního vzdělání.⁶³

Každé oddělení je vedeno soudcem (zde samosoudcem).⁶⁴ Drtivá většina rejstříkové agendy v prvním stupni už od zmíněné novely č. 216/2005 Sb. však byla převedena s ohledem na její spíše administrativní povahu na vyšší soudní úředníky.⁶⁵ S ohledem na posledně citované ustanovení mohou vykonávat takřka všechny úkony, které v rámci rejstříkového řízení přísluší samosoudci, mohou rovněž rozhodovat i ve věci samé formou usnesení. Samosoudce bude rozhodovat teoreticky v případě, kdy bylo nařízeno jednání, nebo v případě řešení složitějších právních otázek, pokud učiní výhradu rozhodnutí ve věci. Jestliže je podáno odvolání proti rozhodnutí vydaného vyšším soudním úředníkem, je samosoudce v takovém případě oprávněn odvolání zcela vyhovět a v takovém případě se na jeho rozhodnutí pohlíží jako na rozhodnutí prvostupňového soudu, proti kterému lze podat odvolání.⁶⁶

Teoreticky se mohou na rejstříkové agendě podílet i soudní tajemníci, jejichž postavení a působnost upravuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. Předseda soudu je oprávněn podle ust. § 6 odst. 2 písm. o) této vyhlášky pověřit soudní tajemníky vyřizováním jednoduchých věcí týkajících se veřejných rejstříků.

Pro úplnost výčtu složek působících v rejstříkovém řízení je dobré zmínit soudní kanceláře, dále oddělení sbírky listin, spisovnu nebo podatelnu.⁶⁷

⁶² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. července 2011, sp. zn. 29 Cdo 1405/2011. V tomto usnesení Nejvyšší soud konstatoval, že odvolací soud rejstříkovým soudem není, neboť návrhem dle ust. § 200db odst. 1 OSŘ (nyní § 96 ZVR) je myšlen návrh na zápis skutečnosti do obchodního rejstříku, nikoliv odvolání.

⁶³ Srov. § 2 odst. 2 písm. b) bod 5. vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

⁶⁴ § 36a odst. 3 OSŘ.

⁶⁵ HOLEČEK, Jakub, op. cit., s. 27. Srov. i § 11 písm. c) bod 5. zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů.

⁶⁶ Srov. § 374 odst. 2 a 3 OSŘ.

⁶⁷ Vnitřní chod soudu je upravován dle Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001- Org, kterou se vydává Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy. Podrobněji k vedení rejstříkových spisů viz § 211 této instrukce.

2.3 Příslušnost rejstříkových soudů

Příslušnost je právní institut, který „vymezuje působnost jednotlivých [nejen] soudů v rámci soudní soustavy [...]“⁶⁸ neboli určuje, který orgán je v daném případě oprávněn rozhodnout konkrétní věc. Soudní příslušnost představuje společně s civilní soudní pravomocí (§ 7 OSŘ) jednu z elementárních podmínek řízení na straně soudu, resp. je jedním ze základních předpokladů pro možnost rejstříkového soudu rozhodnout o zápisu. Procesní nauka tradičně člení soudní příslušnost na příslušnost věcnou, funkční a místní, přičemž v rámci řízení ve věcech obchodního rejstříku tomu není jinak. Rejstříkové řízení je proto vedeno u věcně, funkčně (v případě podání opravného prostředku) a místně příslušného soudu.⁶⁹

Obecně je pro účely určení příslušnosti soudu pro konkrétní řízení podstatná zásada trvání příslušnosti (*perpetuatio fori*) vyjádřená v § 11 odst. 1 OSŘ a jinak tomu není ani v rámci rejstříkového řízení. Z této zásady proto vyplývá, že jak věcná, tak místní příslušnost soudu bude stanovena podle okolností a podmínek, které existují v den podání návrhu na zápis k soudu, resp. v den, kdy je vydáno usnesení o zahájení řízení v případech řízení zahajovaných bez návrhu, a dle nich trvá až do pravomocného skončení řízení.⁷⁰

2.3.1 Věcná příslušnost

Věcná příslušnost stanovuje, na úrovni kterého článku soudní soustavy bude probíhat prvostupňové řízení dle typu věci. Jinými slovy určuje, zdali bude rejstříkové řízení v prvním stupni probíhat u okresního, nebo krajského soudu.⁷¹

V řízení ve věcech obchodního rejstříku jsou podle ustanovení § 75 odst. 1 věty první ZVR věcně příslušné vždy krajské soudy, resp. Městský soud v Praze⁷², jehož specifikem je, že v souladu s § 39 odst. 1 ZSS jsou u něj navíc vedena rejstříková řízení, která spadají do obvodu Krajského soudu v Praze.

Svěření rejstříkové agendy krajským soudům v prvním stupni vnímám jako logické a správné řešení, neboť by primárně měla být vzata v potaz skutečnost, že je třeba zachovat v co největší míře jednotné a rovnocenné podmínky pro rozhodování. Krajských soudů je z důvodu jejich hierarchické nadřazenosti nad okresními soudy daleko méně⁷³, tudíž účinněji

⁶⁸ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol., op. cit., s. 113.

⁶⁹ Tamtéž, s. 113-114 a 217.

⁷⁰ WALDER, Ivo § 75 [Pravidla určení příslušnosti]. In: HAMPEL, P., WALDER, I. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 14. 6. 2023]. ASPI_ID KO304_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷¹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol., op. cit., s. 114.

⁷² § 9 odst. 1 ZSS.

⁷³ V rejstříkových řízeních není činný již zmíněný Krajský soud v Praze, proto jich je pro tyto věci příslušných pouze sedm.

umožňují dosahovat uvedeného cíle. Pokud by rejstříkové záležitosti hypoteticky byly v působnosti všech okresních soudů, výsledkem by dle mého názoru byla existence roztržitého a nejednotného rozhodování, v jehož důsledku by daleko pravděpodobněji, než je tomu za současně nastavených podmínek, mohlo dojít v krajních případech až ke kolizi rozhodovací praxe různých rejstříkových soudů v typově stejných věcech. Jinými slovy řečeno, daleko pravděpodobněji by mohlo nastat, že by se ohledně přípustnosti zápisu téže skutečnosti různé rejstříkové soudy neshodly, neboť ne všechny by rozhodovaly stejně přísně. Také musím dát za pravdu Kožiakovu argumentu, že by docházelo i k nárůstu případů, kdy by podnikatelé účelově měnili sídlo, aby náleželi do obvodu pro ně „optimálnějšího“ a „shovívavějšího“ rejstříkového soudu.⁷⁴ Další možností by bylo svěřit rejstříkovou agendu nikoliv všem okresním soudům, ale vždy pouze tomu, v jehož obvodu se nachází krajský soud.⁷⁵ V takovém případě by ale podle mého názoru byly okresní soudy ještě zahlcenější, než jsou nyní (s ohledem na to, že je zde v prvním stupni je řešena většina věcí).

Lze tak shrnout, že zachovat co nejobektivnější, co nejvíce uniformní a rovnocenné rozhodování v rejstříkových věcech, stejně jako naplnit požadavky na rychlost řízení jsou dle mého názoru lépe schopny zajistit v současnosti věcně příslušné krajské soudy, které mohou výše nastíněné problematické aspekty úspěšněji minimalizovat. Proto lze toto zákonodárcem již dlouho zavedené pravidlo kvitovat.

Walder navíc správně uvádí, že rejstříkové věci jsou často právně náročné, a to zejména z důvodu širokého záběru posuzovaných otázek, jež dokonce někdy prostupují napříč několika oblastmi občanského práva, nebo také faktem, že rejstříkové věci jsou často provázány s jinými věcmi, které *ex lege* projednávají krajské soudy.⁷⁶

Podle § 104a OSŘ je soud oprávněn zkoumat věcnou příslušnost, a to kdykoli za řízení. V rejstříkovém řízení toto pravidlo lze však aplikovat jen stěží, neboť zákon o veřejných rejstřících v § 78 zcela explicitně a bezvýjimečně svěřuje věcnou příslušnost krajským soudům.

2.3.2 Funkční příslušnost

Funkční příslušnost určuje, jakým způsobem dochází k dělení působnosti mezi soudy v rámci různých článků soustavy soudů, pokud jde o projednávání jedné a téže věci. Jinými slovy stanovuje, který soud rozhoduje o případných opravných prostředcích.⁷⁷ Pokud bychom měli právě uvedené konkretizovat, o odvoláních v rejstříkových věcech budou příslušné vrchní

⁷⁴ KOŽIAK, Jaromír. In: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a POKORNÁ, Jarmila, op. cit., s. 156.

⁷⁵ Takto je koncipovaná např. německá úprava. Srov. kapitolu 8.

⁷⁶ WALDER, Ivo § 75 [Pravidla určení příslušnosti]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 840.

⁷⁷ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol., op. cit., s. 116.

soudy (v Praze a v Olomouci), o případných dovoláních bude rozhodovat výlučně Nejvyšší soud ČR.⁷⁸

2.3.3 *Místní příslušnost*

Místní příslušnost stanoví, který konkrétní soud z věcně příslušných soudů, resp. který ze soudů stejného článku soustavy bude v konkrétní věci rozhodovat.⁷⁹ Základní pravidlo pro určení místní příslušnosti rejstříkového soudu nalezneme v ust. § 75 odst. 1 ZVR, podle něhož je pro rejstříkové věci místně příslušný ten krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud osoby, které se zápis do obchodního rejstříku týká, není-li zákonem stanoveno jinak. Který soud je obecným soudem dotčené osoby, upravuje ustanovení § 85 a § 85a OSŘ. Jelikož právní úprava obchodního rejstříku předpokládá zápisy skutečností týkajících se pouze právnických osob (zejm. obchodních korporací) nebo podnikajících fyzických osob, lze se pro účely stanovení obecného soudu podnikající osoby pro určení místní příslušnosti rejstříkového soudu omezit na následující základní pravidla:

- 1) obecným soudem právnické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má tato osoba sídlo;
- 2) obecným soudem podnikající fyzické osoby ve věcech, jež se týkají její podnikatelské činnosti, je okresní soud, v jehož obvodu má sídlo; nemá-li sídlo, pak je obecným soudem této osoby okresní soud, v jehož obvodu má bydliště, a nemá-li bydliště, pak soud, v jehož obvodu se zdržuje.⁸⁰

V rejstříkových řízeních, jak plyne z právě uvedeného, proto místní příslušnost bude odvislá primárně od sídla podnikatele. Ustanovení § 429 odst. 1 OZ definuje sídlo podnikatele zapsaného ve veřejném rejstříku jako adresu v takovém rejstříku zapsanou, a nepodléhá-li podnikající fyzická osoba zápisu do rejstříku, pak je za sídlo považováno místo, v němž má hlavní obchodní závod, příp. bydliště. Sídlo podnikatele musí být v rejstříku co nejpodrobněji specifikováno, aby nevznikaly pochybnosti o tom, zdali je místo, v němž se nachází sídlo, uvedenou adresou jednoznačně určeno.⁸¹

S ohledem na shora uvedené tak lze shrnout, že pro řízení ve věcech obchodního rejstříku je v prvním stupni příslušný krajský soud (resp. Městský soud v Praze), kterým je krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný (okresní) soud osoby, jíž se zápis týká. Obvod

⁷⁸ § 10a OSŘ.

⁷⁹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol., op. cit., s. 114.

⁸⁰ § 85 odst. 1 až 3 OSŘ.

⁸¹ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. dubna 2021, sp. zn. 7 Cmo 956/2000, z něhož vyplývá, že pokud má právnická osoba sídlo v budově označené více než jedním číslem popisným, musí být jako součást adresy sídla přesně uvedeno dané popisné číslo.

konkrétního okresního soudu, resp. obvodního soudu v Praze a Městského soudu v Brně, je zahrnut pod obvod příslušného krajského soudu na základě Přílohy č. 2 ZSS.

Ustanovení v § 75 odst. 3 a odst. 4 ZVR předpokládá výjimky z pravidla určení místní příslušnosti, a to ve věcech zápisu zahraničních osob⁸², kdy v takovém případě je místně příslušným krajský soud, v jehož obvodu je umístěn závod, odštěpný závod nebo pobočný spolek.⁸³

Specifikem je především případ zápisu odštěpného závodu, který podléhá zápisu jednak do obchodního rejstříku vedeném rejstříkovým soudem, v jehož obvodu je zapsán podnikatel, který odštěpný závod zřídil, a je-li závod umístěn v obvodu jiného rejstříkového soudu⁸⁴, pak také do obchodního rejstříku vedeného tímto soudem.⁸⁵ Důsledkem je pak založení místní příslušnosti více než jednoho rejstříkového soudu k rejstříkovým věcem týkajícím se toho samého odštěpného závodu. V případě existence několika odštěpných závodů téhož podnikatele, které se nacházejí v obvodech různých rejstříkových soudů, je pro každý z nich zřízena zvláštní vložka.⁸⁶

V neposlední řadě výjimek lze upozornit na situace předvídané v ust. § 75 odst. 4 ZVR, kdy povaha konkrétní věci může vyžadovat, aby rejstříkový soud posuzoval právní poměry zároveň několika zapsaných osob k témuž dni a rozhodl o nich. Typicky dle Štenglové půjde kupříkladu o záležitosti přeměn obchodních korporací. V takovém případě jsou dotčené osoby povinny podat návrh na zápis společně, a pokud mají sídla náležející do obvodů několika různých rejstříkových soudů, jsou oprávněny podat návrh u kteréhokoliv z nich.⁸⁷

Jelikož nařízení jednání zásadně nepřipadá v úvahu, je rejstříkový soud oprávněn místní příslušnost zkoumat do doby rozhodnutí ve věci samé, resp. do doby, než provede přímý zápis do obchodního rejstříku.⁸⁸

⁸² Dle § 3024 odst. 1 OZ je zahraniční osobou osoba, jež má bydliště, resp. sídlo mimo Českou republiku.

⁸³ Blíže k úpravě uvedených pojmů viz § 503 OZ a § 219 a § 228 a násl. OZ.

⁸⁴ Dědič takový závod označuje jako odloučený odštěpný závod. Viz DĚDIČ, Jan. § 51 [Skutečnosti zapisované o odštěpném závodu]. In: HAVEL, Bohumil, ŠTENGLOVÁ, Ivana, DĚDIČ, Jan a JINDŘICH, Miloslav, op. cit., s. 153.

⁸⁵ § 51 odst. 2 a 3 ZVR.

⁸⁶ Tato povinnost v současnosti explicitně vyplývá z ustanovení § 2 odst. 1 ZVR. Za platnosti předrekodifikační právní úpravy obchodního zákoníku tuto povinnost až do jejího zakotvení novelizačním zákonem č. 370/2000 Sb. dovozovala pouze judikatura, např. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 11. 1995, sp. zn. 28 Co 24/95.

⁸⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 75 [Příslušnost soudu]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana, op. cit., s. 309-310.

⁸⁸ WALDER, I. § 75 [Pravidla určení příslušnosti]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 220-221.

2.3.4 Změna místní příslušnosti

V některých z jednotlivých případů v praxi může nastat situace, v jejímž důsledku bude nutno přistoupit ke změně místní příslušnosti rejstříkového soudu pro konkrétní zapsaný subjekt. Takovou nejčastější okolností bude především přemístění sídla zapsané osoby, resp. závodu či odštěpného závodu, které zapsaný podnikatel přemístí do místa spadajícího pod obvod jiného rejstříkového soudu.⁸⁹ V takovém případě původní místně příslušný rejstříkový soud usnesením, proti kterému se lze odvolat a které se doručuje všem účastníkům řízení, přenesou svoji příslušnost na nově příslušný rejstříkový soud. Jakmile usnesení nabyde právní moci, dojde k převedení příslušných zápisů do obchodního rejstříku, jenž je vedený nově příslušným soudem.⁹⁰ „K převedení zápisů dojde v elektronické formě, současně dojde k převedení sbírky listin a nově příslušnému soudu je zaslán i rejstříkový spis, příp. spis sbírky listin“.⁹¹ Jestliže nově příslušný soud s přenesením příslušnosti nesouhlasí, rozhodne nadřízený soud tohoto soudu, tedy příslušný vrchní soud (§ 76 odst. 1 část věty za středníkem ZVR).

Přenesení místní příslušnosti rejstříkového soudu nelze vnímat jako porušení již uvedené zásady *perpetuatio fori*, neboť tu je nutno vztahovat na jednotlivá dílčí řízení, resp. na dobu od podání návrhu do skončení řízení. K realizaci přenesení příslušnosti rejstříkového soudu dochází mezi dílčími řízeními, nikoliv nikdy v průběhu takového řízení.⁹²

Od doposud v tomto bodě uvedeném je důležité rozlišit situaci, kdy navrhovatel podá návrh místně nepřislušnému soudu, který tuto skutečnost zjistí v rámci zkoumání procesních podmínek řízení. V takovém případě bude nutno postupovat nikoliv v souladu s § 76 ZVR, ale dle § 105 OSŘ.

2.4 Dílčí závěry a úvahy *de lege ferenda*

Celkově hodnotím úpravu příslušnosti rejstříkových soudů jako logickou a funkční. Na základě důvodů, které byly představeny v rámci této popisnější kapitoly, považuji za správné, že je věcná příslušnost v rejstříkových věcech svěřena krajským soudům.

K systematické právní úpravě příslušnosti bych si dovolil upozornit na jednu spíše „kosmetickou“ záležitost týkající se již zmíněného ustanovení § 39 odst. 1 ZSS. Domnívám se totiž, že by bylo z hlediska přehlednosti vhodnější, aby bylo toto ustanovení zařazeno mezi ostatní procesní ustanovení v ZVR, ideálně přímo do § 75 ZVR, neboť předmětné ustanovení reaguje na specifickou situaci, jež se týká rejstříkového řízení, a nevidím důvod jej ponechávat

⁸⁹ KOŽIAK, Jaromír. In: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a POKORNÁ, Jarmila, op. cit., s. 156.

⁹⁰ § 76 odst. 1 a 2 ZVR.

⁹¹ HAMPEL, Petr § 76 [Přenesení místní příslušnosti]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo, op. cit., s. 226.

⁹² WALDER, I. § 75 [Pravidla určení příslušnosti]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo, op. cit., s. 220.

v ZSS, kterému by měla být ponechána úprava spíše obecnějších společných otázek týkajících se předmětu jeho regulace. Zároveň by přesun ustanovení zjednodušil orientaci v dané právní úpravě.

3. Zahájení rejstříkového řízení v prvním stupni

Náležitě zahájení řízení je podle názorů části odborné veřejnosti⁹³ v oblasti civilní procesualistiky jednou z procesních podmínek řízení, tedy jedním z předpokladů, jejichž splnění podmiňuje možnost a zároveň povinnost soudu vydat rozhodnutí ve věci samé. Ve sporném řízení, které je ovládáno výlučně dispoziční zásadou, představuje takový návrh žaloba.⁹⁴ Nesporná řízení mohou být dle § 13 ZŘS řízení zahajována jak na návrh, tak i bez návrhu, není-li to však zákonem v konkrétní věci vyloučeno. Osobně se rovněž domnívám, že by mělo být náležitě zahájení řízení posuzováno jako jedna z procesních podmínek řízení, neboť v konečném důsledku, obsahuje-li návrh nedostatky, brání tato skutečnost ve vydání meritorního rozhodnutí stejně tak, jako by bránil nedostatek (nesplnění) jiné procesní podmínky, které jsou napříč teorií přijímány beze sporu.

V rámci řízení ve věcech obchodního rejstříku zákonodárce zakotvil v § 78 odst. 1 ZVR možnost zahájit řízení oběma možnými způsoby, tedy jak na návrh aktivně věcně legitimované osoby, tak i rejstříkovým soudem z moci úřední (*ex officio*). Rejstříkový soud však tak může učinit pouze výjimečně za splnění podmínky, o níž bude zevrubněji pojednáno v podkapitole 3.2 této práce.

3.1 Zahájení řízení na návrh

Podání návrhu logicky představuje v praxi podstatně frekventovanější způsob zahájení řízení před rejstříkovým soudem ve věcech obchodního rejstříku. Navrhovatelé prostřednictvím návrhu sledují cíl, aby na jeho základě rejstříkový soud provedl do rejstříku zápis určité skutečnosti. Provedením zápisu se rozumí „*zanesení skutečnosti, která splňuje předpoklady pro zápis, do rejstříkové evidence*“.⁹⁵ Návrhem však může být sledována i změna nebo výmaz takového zápisu.⁹⁶ Řízení je poté dle § 82 odst. 1 OSŘ zahájeno dnem, kdy je takový návrh doručen soudu.

Ustanovení § 11 odst. 2 ZVR stanoví, že návrh na zápis je nutno podat bez zbytečného odkladu poté, co nastane „*právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují nutnost zápisu údaje,*

⁹³ Srov. např. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6, s. 206, nebo WALDER, Ivo § 78 [Způsoby zahájení řízení a zpětvzetí návrhu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 230.

⁹⁴ § 79 a násl. OSŘ.

⁹⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. op. cit., s. 161.

⁹⁶ Pro zápis nové skutečnosti, jeho změnu nebo výmaz zavádí ustanovení § 2 odst. 2 ZVR legislativní zkratku „zápis“ a v tomto smyslu bude tato zkratka užívána i v následujících pasážích této práce.

skutečnosti, jeho změny či výmazu do [...] rejstříku“⁹⁷ (např. vznik nebo zánik funkce člena voleného orgánu obchodní korporace či změna adresy jejího sídla). Dané ustanovení je tedy třeba vnímat restriktivněji, neboť dopadá výlučně na ty návrhy, jejichž podáním je sledováno splnění zápisové povinnosti z důvodu, že ZVR nebo jiný zákon zápis takové skutečnosti do obchodního rejstříku výslovně ukládá. V ostatních případech tedy jde o dobrovolný úkon, kterým navrhovatel zamýšlí dosáhnout účinků, které zápis skutečnosti vyvolá.⁹⁸

Dle mého názoru z uvedeného logicky plyne, že povinnost podat návrh bez zbytečného odkladu po vzniku skutečnosti připadá v úvahu u deklaratorních zápisů, kdežto fakultativní charakter mají návrhy zápisů konstitutivních. Deklaratorními zápisy jsou totiž takové, které jsou činěny v reakci na nastalou skutečnost, která založila, změnila či zrušila práva anebo povinnosti konkrétních osob, a tedy napříště způsobila vznik nesouladu mezi zapsaným a skutečným právním stavem. Konstitutivní zápisy jsou samy o sobě takovou skutečností a teprve až zápisem do obchodního rejstříku vzniknou, změní se nebo zaniknou konkrétní práva a povinnosti.⁹⁹

V některých případech může činit problémy interpretace slovního spojení „bez zbytečného odkladu“. Komentářová literatura shodně konstatuje a upozorňuje, že délka takové lhůty bude v praxi odvislá od specifík konkrétního případu, a není tedy možné stanovit její objektivní délku.¹⁰⁰ Vzhledem k obecnému požadavku na vedení obchodního rejstříku s aktuálními údaji je však vždy nutné podat návrh co nejdříve. V objektivním smyslu může začít daná lhůta běžet jednak nejdříve od okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, která podmiňuje povinnost podat návrh na zápis takové skutečnosti, jednak ale také až od okamžiku, kdy má navrhovatel k dispozici podklady (listiny), jež danou skutečnost dokládají.¹⁰¹ Lhůta musí dle mého názoru začít běžet od okamžiku, kdy jsou kumulativně splněny obě uvedené podmínky.

⁹⁷ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. září 2016, sp. zn. 7 Cmo 119/2016.

⁹⁸ Může jít například o situaci, kdy dojde k založení obchodní korporace, ovšem zakladatelé se nakonec mohou rozhodnout nepodat návrh na zápis korporace do obchodního rejstříku, neboť v souladu s § 126 odst. 1 OZ až teprve zápisem do obchodního rejstříku společnost právně vznikne a nabyde veškerá zákonná práva a povinnosti s tím spojené.

⁹⁹ KOŽIAK, Jaromír. In: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a POKORNÁ, Jarmila, op. cit., s. 161.

¹⁰⁰ Viz HAVEL, Bohumil. § 11 [Podání návrhu na zápis]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 31., nebo BEČVÁŘ, Ondřej, GRUNDOVÁ, Lucie, KREJČÍ, Kateřina a KVAPIL, Miroslav. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů - judikatorní komentář*. CODEXIS publishing, 01.08.2021 [cit. 3. 4. 2023] Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®). Dostupné z: https://next.codexis.cz/legislativa/CR37288_2023_01_15?souvisejici=CR37288&pravyPanel=komentar&datovyZdroj=komentare&souvisejiciCast=paragraf11&strana=1&jenNejnovejsi=true&idKomentare=LIBERIS176340&hash=paragraf11#paragraf11.

¹⁰¹ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka., op. cit., s. 63.

Obdobně se k povaze lhůty „bez zbytečného odkladu“ staví i soudní judikatura, podle níž má být takové jednání, které směřuje ke splnění stanoveného cíle, učiněno bezodkladně, bezprostředně, neprodleně či okamžitě, přičemž doba takové lhůty bude odvislá od povahy takového jednání.¹⁰²

3.1.1 Forma návrhu

Návrh na zápis je možné podávat pouze na formuláři, resp. využitím interaktivní formulářové aplikace – tzv. inteligentního formuláře¹⁰³, který je volně přístupný k vyplnění na internetových stránkách¹⁰⁴ a jehož dostupnost zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Zavedení povinnosti využít k vytvoření návrhů na zápis inteligentních formulářů lze vnímat jednoznačně jako krok správným směrem, a to především s ohledem na skutečnost, že je tím dle mého názoru úspěšně přispíváno k redukci administrativní zátěže rejstříkových soudů při následném zpracovávání těchto návrhů. Zároveň z toho plynou benefity i pro navrhovatele, neboť formuláře automaticky předvyplňují některé obecné údaje týkající se zapsané osoby, a tím napomáhají alespoň částečně předcházet vzniku písařských, početních či faktických vad návrhu.

Výsledkem použití inteligentního formuláře je poté automaticky vygenerovaný návrh ve formátu PDF, který navrhovatel zašle příslušnému rejstříkovému soudu společně se všemi přílohami, jež dokládají navrhované skutečnosti.

Do konce roku 2013 bylo rovněž možné činit návrhy také na vyplněním formulářů, které byly ve formátu ZFO a PDF dostupné na webových stránkách www.justice.cz provozovaných Ministerstvem spravedlnosti ČR. Jak již bylo konstatováno výše, možnost jejich využití z důvodu přechodu výlučně na interaktivní inteligentní formuláře již nadále není možná.

V praxi se však i v současné době stává, že čas od času rejstříkový soud návrh na těchto formulářích obdrží, neboť jej podá navrhovatel (především drobný podnikatel), který nemusí mít dostatečné povědomí o aktuálním stavu rejstříkové právní úpravy, anebo nemá s podáním návrhu přílišné osobní zkušenosti, a proto si není vědom existence inteligentních formulářů. V takové situaci by měly postupovat tak, že dle § 88 ZVR vyzvou navrhovatele, aby odstranil vady návrhu, tedy aby vyplnil inteligentní formulář a následně vygenerovaný formulář s vyplněnými údaji znovu podal. Domnívám se, že takový postup je správný, neboť skutečnost, že návrh byl vyplněn prostřednictvím nesprávného formuláře (samozřejmě za předpokladu, že

¹⁰² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. září 2015, sp. zn. 29 Cdo 2970/2013.

¹⁰³ § 18 a § 20 ZVR a § 17 vl. nař.

¹⁰⁴ Viz <https://or.justice.cz/ias/ui/podani>.

jsou splněny všechny zákonem stanovené obsahové náležitosti), jistě není neodstranitelnou vadou, kvůli níž by rejstříkové řízení nemohlo být vůbec vedeno a návrh by měl být bez dalšího zamítnut.

Ještě do nedávné doby bylo možné povinnost použití výhradně inteligentních formulářů a nutnost jejich elektronického vyplnění opírat toliko o ustanovení § 18 ZVR ve spojení s § 17 vl. nař. V souvislosti s tím však Walder upozorňoval na jeho nejednoznačnou interpretaci, která může v krajním případě ústít v závěr, že vedle inteligentního formuláře lze teoreticky nadále použít „staré“ PDF formuláře, byť jejich oficiálním stažením z internetových stránek je Ministerstvem spravedlnosti ČR sledován poněkud zřejmý záměr umožňovat sestavování návrhu pouze za použití formulářů inteligentních. Walder zároveň upozorňuje, že ustanovení § 21 ZVR, které je § 17 vl. nař. prováděno, upravuje nutnost podat návrh na zápis na formuláři, avšak nikoliv způsob, jakým by měl být vyplňován.¹⁰⁵

Na tomto místě je vhodné upozornit na rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. června 2017, sp. zn. 8 Cmo 125/2017, ve kterém se soud zabýval oprávněností navrhovatele podat návrh na zápis, který byl „zpracovaný na ‚polotovaru‘ [...] inteligentního formuláře, který se zobrazuje v průběhu zadávání údajů ke změně zápisu k ověření jejich správnosti“. Vrchní soud zde argumentoval, stejně jako Walder, především na dle jeho názoru nesprávně, resp. nedostatečně formulované ustanovení § 17 vl. nař., které vnímá jako samoučelné za současně nastanuvší situace, kdy není normována povinnost podávat návrhy výlučně v elektronické podobě, a proto z daného ustanovení nutnost vyplnit návrh elektronicky nedovozuje. Zároveň se opírá o skutečnost, že podání návrhu, tak jak původně zákonodárce zamýšlel, vyžaduje vybavenost navrhovatele počítačem a určitou relevantní míru povědomí o tom, jak formulář prostřednictvím něj vyplnit. Pokud právě uvedené není možné naplnit, pak navrhovateli nezbývá nic jiného než se obrátit na osoby schopné formulář vyplnit, s čímž však mohou být v určitých případech spojeny nemalé finanční náklady (například, pokud danou osobou je advokát). Vrchní soud tak uzavřel, že je přípustné, aby byl předepsaný formulář vyplněn i ručně, avšak za splnění všech ostatních zákonných podmínek.

Na otázku, do jaké míry je nutné trvat na tom, aby byly návrhy vyplňovány výlučně elektronicky prostřednictvím inteligentních formulářů, ani v rámci soudní judikatury neexistuje jednotný názor. To potvrzuje usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. června 2016, sp. zn. 14 Cmo 122/2015, v němž se soud negativně vymezuje vůči jakýmkoli alternativním způsobům

¹⁰⁵ WALDER, Ivo § 18 [Forma návrhu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 60-61.

vyplnění daného formuláře a striktně zdůrazňuje, že jediným možným způsobem je elektronické vyplnění prostřednictvím aplikace inteligentního formuláře.

Osobně se s argumenty obsaženými v prvně zmiňovaném rozhodnutí neztotožňuji, neboť rozumím záměru zákonodárce rejstříkové řízení co nejvíce urychlit a tomu inteligentní formuláře jistě napomohou a napomáhají, a to už i tím, že jsou nastaveny tak, aby co nejvíce usnadňovaly jejich vyplňování a předcházely vzniku různých typů chyb. V dnešní době technologického pokroku a elektronizace zároveň téměř každý stolním počítačem či notebookem disponuje a dokáže si zařídit přístup k internetu, proto i zde nespátřuji problém. Z toho důvodu se přikláním k závěrům druhého jmenovaného usnesení.

Je zřejmé, že cílem zákonodárce a jím nastavené úpravy formulářů je zejména co největší zrychlení a zefektivnění rejstříkového řízení, čehož lze využíváním inteligentních formulářů úspěšně dosahovat. Tyto formuláře navíc na první straně obsahují čárové kódy, jež umožňují snadnější a rychlejší zpracování a evidenci do formulářové aplikace zadaných údajů. Proto nepřipadá v úvahu jít při vyplňování cestou zastaralých formulářů, i kdyby byly vyplněny elektronicky za využití určitého PDF softwaru.

Povinnost navrhovatelů činit návrhy na zápis prostřednictvím inteligentních formulářů však není bezbřehá, neboť § 20 ZVR upravuje dva případy, které představují výjimku z tohoto pravidla. První výjimku představuje situace, pokud se provádí nebo mění zápis z moci úřední, kdy nelze předpokládat, že by mělo dojít k využití formuláře, neboť z logiky věci zde žádný návrh na zápis nebude podáván. Proto si lze položit otázku, jestli je vůbec namístě tuto výjimku výslovně v zákonné úpravě zakotvovat, neboť zcela logicky bude v takových případech návrh na zápis absentovat a stěžít si lze představit opačnou situaci.

Druhým případem výjimky je poté situace, když pro zapisované osoby nebyl předepsán formulář. Které osoby musejí v případě návrhu postupovat cestou použití formuláře, taxativně stanovuje § 2 rej. vyhl. Pro řízení ve věcech obchodního rejstříku platí formulářová povinnost pro všechny obchodní korporace dle ZOK (obchodní společnosti a družstva) včetně jejich nadnárodních forem¹⁰⁶, odštěpné závody, závody nebo odštěpné závody zahraničních osob a podnikající fyzické osoby. Ostatní osoby¹⁰⁷, ať již má jejich zápis do obchodního rejstříku konstitutivní nebo v případě jejich zřízení *ex lege* povahu deklaratorní, musejí podat „prostý“

¹⁰⁶ Srov. § 1 ZOK

¹⁰⁷ Půjde především o právnické osoby veřejného práva, jež jsou zřízeny zákonem: např. Hospodářská komora ČR a Agrární komora ČR (§ 2 odst. 4 zákona č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky) nebo Česká tisková kancelář (§ 1 odst. 2 zákona č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři).

neformulářový návrh na zápis či změnu a výmaz zapsaných údajů, který musí splňovat všechny zákonem stanovené náležitosti, jak bude uvedeno níže.¹⁰⁸

Formulářová povinnost se dle přechodného ustanovení § 19 odst. 3 vl. nař. vztahuje i na ty právnické osoby, k jejichž vzniku došlo před účinností ZVR. V souvislosti s touto problematikou Havel upozorňuje na případ, kdy „[m]ohou nastat případy, kdy se určité právnické osoby zapisují prostřednictvím formulářů, ale současně se může jednat o právnické osoby, které byly zřízeny a vznikly před účinností tohoto zákona, aniž by tehdy byla založena povinnost jejich zápisu do veřejného rejstříku. V takovém případě se může jednat o právnické osoby, jejichž současné podoby sice formulářovému návrhu podléhají, nicméně nemusí to nutně platit také na jejich právní předchůdce. Bude-li tomu tak, je slněna [sic] podmínka, že formulář nebyl předepsán (nepoužije se ani přechodné ustanovení § 19 odst. 3 nařízení vlády č. 351/2013 Sb.) a návrh na zápis tedy lze podat bez formuláře“.¹⁰⁹ S tímto řešením se lze jediné ztotožnit.

3.1.2 Obsahové náležitosti návrhu a jeho přílohy

Návrh na zápis musí splňovat obecné náležitosti podání a návrhu, resp. náležitosti dle § 42 odst. 4 a § 79 OSŘ. Každý návrh na zápis musí dále vždy obsahovat specifické náležitosti stanovené v ZVR a ustanovením § 3 rej. vyhl., příp. další v ní stanovené náležitosti, resp. jejich modifikace, pokud jde o zápisy některých subjektů nebo skutečností, pro které jsou stanoveny odchylky.¹¹⁰

Z výše uvedených ustanovení proto lze pro přehled shrnout následující obsahové požadavky na návrh na zápis do obchodního rejstříku:

- a) identifikace místně příslušného rejstříkového soudu,
- b) identifikace oprávněného navrhovatele, příp. i jeho zástupce,
- c) identifikace osoby, která je návrhem na zápis dotčena,
- d) přesná specifikace skutečností nebo údajů, které mají být předmětem zápisu, změny nebo výmazu,
- e) existence souhlasu fyzických osob, jež mají být zapsány v rámci zápisu zapsaného subjektu,

¹⁰⁸ WALDER, Ivo § 20 [Návrhy bez formulářů]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 64-65.

¹⁰⁹ HAVEL, Bohumil. § 20 [Neplatnost povinnosti podat návrh na formuláři]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 41.

¹¹⁰ § 4 a násl. rej. vyhl. Např. v případě výmazu právnické nebo podnikající fyzické osoby (§ 8 rej. vyhl.) či fúze právnických osob (§ 9 rej. vyhl.).

- f) přílohou návrhu musejí být listiny, které slouží jako doklad o skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zaneseny, a listiny, jež v souvislosti s takovým zápisem podléhají založení do sbírky listin,
- g) v případě, kdy jedná za navrhovatele jeho zástupce, musí být doložena i plná moc k zastupování (s ověřeným podpisem),
- h) datace návrhu,
- i) v případě listinné podoby návrhu úředně ověřený podpis navrhovatele, resp. jeho zástupce.¹¹¹

Společně k vlastnímu návrhu je vždy třeba dle § 19 ZVR rejstříkovému soudu předložit jako přílohy všechny potřebné listiny, které s návrhem na zápis souvisejí. První kategorii tvoří listiny, jež dokládají skutečnosti, které mají být na základě návrhu do obchodního rejstříku zaneseny. Takovými listinami je nutné „*doložit všechny právní skutečnosti, jimiž či v důsledku nichž dochází ke vzniku, změně či zániku práv a povinností (změně právní situace), s nimiž je spojena povinnost zápisu příslušných údajů a skutečností do obchodního rejstříku*“.¹¹² Současná právní úprava oproti té předrekodifikační¹¹³ nestanovuje žádný úplný výčet těchto listin, a je tak potřeba v jednotlivých případech vycházet z požadavků hmotněprávní úpravy obsažené v jedné v ZVR, jedné v jiných¹¹⁴ právních předpisech. Je otázkou, zdali je volba jít touto cestou správná, neboť v případě, že je nutno dovozovat potřebné listiny z vícero předpisů najednou, tím pravděpodobněji může dojít k opomenutí některé z nich, a tím pádem dojde k průtahu v řízení, neboť bude muset soud nejdříve navrhovatele vyzvat k doložení chybějících listin.

Na druhou stranu lze chápat úmysl zákonodárce, který rezignoval na snahu přijít s úplným výčtem takových listin, neboť si zřejmě uvědomuje, že lze jen stěží komplexně postihnout veškeré případy, které mohou v praxi nastat, a zároveň si v souvislosti s tím také uvědomuje, že právní úprava dotčených zákonů se pravidelně mění.¹¹⁵ Negativním důsledkem

¹¹¹ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHLOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka, op. cit., s. 49-50.

¹¹² WALDER, Ivo § 19 [Listiny o zapisovaných skutečnostech]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 62.

¹¹³ Do doby, než vstoupily v platnost ZVR a rej. vyhl., byly úplné výčty příloh, které bylo třeba přiložit k jednotlivým návrhům na zápis, postupně upraveny ve vyhlášce č. 250/2005 Sb., o závazných formulářích na podávání návrhu na zápis do obchodního rejstříku, a poté ve vyhlášce č. 414/2011 Sb., o náležitostech formulářů na podávání návrhu na zápis do obchodního rejstříku.

¹¹⁴ Zejména se bude jednat o OZ, ZOK, zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ale i další relevantní hmotněprávní předpisy.

¹¹⁵ WALDER, Ivo. § 19 [Listiny o zapisovaných skutečnostech]. In: HAMPEL, P., WALDER, I. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 8. 4. 2023]. ASPI_ID KO304_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

zvoleného řešení může také dle mého názoru být až krajní situace, kdy k prokázání té samé skutečnosti budou různé rejstříkové soudy trvat na doložení různých podkladů (listin).

Předložení některých požadovaných listin stanovuje přímo ZVR. Jedná se o souhlas osob s jejich zápisem v rámci zápisu zapsané osoby (např. člena voleného orgánu osoby nebo prokuristy), doklad o právním důvodu užívání prostor, do nichž je umístěno sídlo zapsané osoby, nově namísto dokladu o veřejnoprávním oprávnění k podnikání i čestné prohlášení osoby o způsobilosti být členem orgánu právnické osoby. Dále je případně zapotřebí sdělit českou doručovací adresu zahraniční osoby či jejího zmocněnce pro přijímání písemností, pokud je navrhovatelem zahraniční osoba, a rozhodnutí soudu, kterým se povoluje přeměna nebo zánik právnické osoby, je-li proti ní vedeno trestní stíhání.¹¹⁶

V případě, že rejstříkovému soudu nebudou společně s návrhem tyto listiny doloženy a nebude-li náprava ze strany navrhovatele zjednána ani po výzvě, rejstříkový soud takové návrhy dle § 86 písm. e) ZVR odmítne.

Druhou skupinu dokládáných příloh tvoří listiny, které se v souvislosti s navrhovaným zápisem zakládají do sbírky listin za podmínek obsažených v § 66 až 74 ZVR. „*Ne vždy totiž okruh listin o zapisovaných skutečnostech [...] zahrnuje všechny listiny požadované zákonem k založení do sbírky listin...*“.¹¹⁷ Podstatný rozdíl mezi listinami první a druhé kategorie tkví v důsledcích přezkumu návrhu, pokud z něj vyplýne, že některé potřebné listiny u něj absentují. V případě listin druhé skupiny nedochází i přes marnou výzvu rejstříkového soudu k jejich doložení k odmítnutí návrhu, avšak zapsaná osoba se vystavuje hrozbě uložení pořádkové pokuty, a to až do výše 100 000 Kč nebo v krajních případech za splnění zákonných podmínek až zahájení řízení o likvidaci takové osoby.¹¹⁸

Pro účely rejstříkového řízení nepostačuje, aby byly rejstříkovému soudu předloženy prosté kopie listin první kategorie sloužících jako podklad pro provedení zápisu, kterého se navrhovatel prostřednictvím návrhu dožaduje. Ať podléhají založení do sbírky listin, či nikoliv, je třeba předložit jejich originál, příp. úředně ověřenou kopii, a pokud je návrh činěn

¹¹⁶ § 12 až § 16 ZVR.

¹¹⁷ WALDER, Ivo § 19 [Listiny o zapisovaných skutečnostech]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 62.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 62. Srov. i § 104 a násl. ZVR, kde jsou uvedeny další případy povinností, jejichž nesplnění může vést k uložení pořádkové pokuty, příp. až k zahájení řízení o likvidaci.

elektronickou formou, pak je vyžadováno (jsou-li originály k dispozici jen v listinné podobě) jejich převedení (konverze)¹¹⁹ do elektronického dokumentu.¹²⁰

3.1.3 Podoba návrhu a způsoby jeho podání rejstříkovému soudu

Dle § 22 ZVR lze návrh na zápis podávat buď v listinné, nebo v elektronické podobě. Navrhovatel má tak na výběr, který způsob podání si vybere. Návrh v elektronické podobě lze na základě možností, které připouští inteligentní formulář, rejstříkovému soudu podat datovou schránkou¹²¹ či na elektronickou adresu rejstříkového soudu prostřednictvím e-mailu. Takový návrh musí být v obou případech zaslán ve formátu PDF¹²², a jestliže je činěn s využitím elektronické podatelny rejstříkového soudu, musí být navíc podepsán vhodným způsobem, jenž má účinky vlastnoručního podpisu. Je-li návrh podáván skrze datovou schránku, nemusí být podepsán.¹²³ V případě listinné varianty musí být podpis na písemném návrhu v souladu s § 22 odst. 2 ZVR úředně ověřen.

Zvolí-li navrhovatel jako způsob podání datovou schránku, pak musí být s ohledem na výklad § 11 ZVR návrh zaslán datovou schránkou osoby, která návrh činí (tedy především samotné zapsané osoby, příp. jejího zmocněnce nebo jiné osoby navrhovatele, pokud jím není zapsaná osoba). Recentní judikatura však také potvrzuje oprávnění k podání návrhu datovou schránkou fyzické osoby, která je s ohledem na § 21 OSŘ oprávněna za zapsanou právnickou osobu jednat, namísto datové schránky této právnické osoby.¹²⁴ Tento závěr lze jediné vítat, neboť dle mého názoru není podstatného rozdílu, pokud činí návrh za právnickou osobu osoba za ni jednající (např. člen statutárního orgánu takové osoby) ze své datové schránky nebo přímo oprávněná právnická.

V případě listin v režimu § 19 ZVR platí obdobná možnost výběru podoby, ve které mají být společně s návrhem podány k příslušnému rejstříkovému soudu. Obligatorní elektronická podoba ve formátu PDF nebo XHTML však dle § 22 odst. 1 věty druhé ZVR a § 18 vl. nař. platí pro listiny, jež podléhají pouhému založení do sbírky listin a které zároveň

¹¹⁹ Srov. § 22 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁰ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. dubna 2019, sp. zn. 14 Cmo 420/2018, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. června 2022, sp. zn. 14 Cmo 319/2021.

¹²¹ § 2 a násl. zákona č. 300/2008 Sb.

¹²² WALDER, Ivo § 22 [Podoba návrhu a jeho podpis]. In: HAMPEL, P., WALDER, I. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 10. 4. 2023]. ASPI_ID KO304_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²³ § 6 odst. 1 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, a § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb.

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2020, sp. zn. 27 Cdo 143/2020.

neplní funkci dokladů o skutečnostech uvedených v návrhu. Rejstříkovému soudu není třeba doručovat originály takovýchto listin, protože ze smyslu ustanovení vyplývá, že nepodléhají přezkumu a nepodmiňují pozitivní rozhodnutí o navrhovaném zápisu. Tyto listiny rejstříkový soud bez dalšího zkoumání zveřejní. Jako příklad lze uvést účetní závěrky nebo výroční zprávy.¹²⁵

V případě, že navrhovatel rejstříkovému soudu doručí návrh a jeho přílohy v listinné podobě, je rejstříkový soud povinen bez zbytečného odkladu, umožňuje-li to povaha listiny, provést jejich digitalizaci, tedy převedení do elektronické podoby (§ 23 ZVR). Návrh a listiny jsou tedy poté evidovány pouze v příslušných elektronických spisech informačního systému obchodních rejstříků.

3.1.4 Poplatky spojené s návrhem

Podání návrhu v rámci rejstříkového řízení je dle § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, zpoplatněno, přičemž výše soudního poplatku za podaný zápis je odvislá od toho, co je návrhem sledováno a jaká je právní forma zapsané osoby. Jednotlivé výše soudních poplatků vypočítává Položka 11 sazebníku, který tvoří přílohu uvedeného zákona. Za prvozápis akciové společnosti do obchodního rejstříku je vybírán poplatek ve výši 12 000 Kč, za prvozápis ostatních osob zapisovaných do obchodního rejstříku 6 000 Kč a za změnu nebo doplnění zápisu 2 000 Kč. Návrh na výmaz zapsané osoby z obchodního rejstříku poplatkové povinnosti nepodléhá. Poplatek je nutné uhradit i v případě řízení zahájeného bez návrhu, pokud bude zápis ve prospěch zapsané osoby proveden.¹²⁶

3.1.5 Zpětvzetí návrhu

V rejstříkovém řízení je v § 78 odst. 2 ZVR počítáno s oprávněním navrhovatele vzít zpět podaný návrh na zápis. Ovšem taková možnost není s ohledem dikci daného ustanovení neomezená a zákonodárce normuje účinnost zpětvzetí pouze u návrhů na zápis konstitutivní povahy. V takovém případě je možnost zpětvzetí namísto do doby, než rozhodnutí rejstříkového soudu o návrhu na zápis nabyde právní moci, resp. dokud není proveden přímý zápis nebo nenastane fikce zápisu.¹²⁷

V rámci komentářové literatury však lze nalézt rozdílné pohledy na otázku, zdali účinnost zpětvzetí má opravdu dopadat pouze na návrhy s konstitutivními zápisy, nebo i (alespoň na některé) návrhy na zápis povahy deklaratorní. Například Bečvář a kol. uvádějí, že

¹²⁵ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David a HOLÝ, Václav, op. cit., s. 136.

¹²⁶ WALDER, Ivo § 78 [Způsoby zahájení řízení a zpětvzetí návrhu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 232.

¹²⁷ § 96 odst. 1 a 5 *a contrario* OSŘ, § 81, § 92, § 97 odst. 1 ZVR.

Ize zpětvzetí realizovat výlučně u konstitutivních návrhů, jelikož pokud by tak bylo možné i u deklaratorních návrhů na zápis, nastal by zpětvzetím nesoulad skutečného a zapsaného stavu, který by musel následně rejstříkový soud řešit zahájením řízení z moci úřední dle § 78 odst. 1 věty druhé ZVR.¹²⁸ To je naprosto logický a správný argument, neboť v opačném případě s ohledem na to, že by musel soud zahájit nové řízení, by poté po zbytečně dlouhou dobu trvalo, než by se skutečnosti do obchodního rejstříku zapsaly, což odporuje jednak principu rychlosti a hospodárnosti řízení, jednak nutnosti s ohledem na obecný zájem trvat na neustálé aktuálnosti veřejného rejstříku. Dle Štenglové je však přípustné vzít zpět i návrhy svou povahou deklaratorní, a to tehdy, pokud k nim nebyly navrhovatelem přiloženy veškeré potřebné přílohy a navrhovatel si toto sám po podání návrhu uvědomil.¹²⁹

S posledním názorem si dovoluji nesouhlasit, neboť s ohledem na požadavek, aby byla co nejmenší časová prodleva mezi vznikem, resp. změnou či zánikem nějaké skutečnosti a následným zanesením tohoto stavu do obchodního rejstříku, lze polemizovat nad tím, za jak dlouho od potenciálního zpětvzetí tohoto návrhu by navrhovatel podal návrh nový. Myslím si, že deklaratorní návrh by mohlo být reálně vzít zpět jedině tehdy, kdyby zároveň rejstříkový soud stanovil navrhovateli lhůtu k podání nového návrhu, aby si „pojistil“, že navrhovatel nebude podání nového návrhu na zápis přílišně pozdržovat. V tomto případě však jde o materiálně shodnou situaci, jako kdyby si absenci některých příloh navrhovatel neuvědomil a rejstříkový soud jej následně vyzval k jejich doplnění. V konečném důsledku by tak či tak rejstříkový soud navrhovatele fakticky vyzval k zjednání nápravy vad návrhu – k doložení chybějících listin. V obou případech se navrhovatel na rejstříkový soud musí obrátit znovu. Z toho důvodu mi přijde tento názor jako nadbytečný a ztotožňuji se s tím, že účinně lze vzít zpět jedině návrhy na zápis konstitutivní povahy.

V neposlední řadě lze upozornit, že i soudní judikatura se k zpětvzetí deklaratorních návrhů staví negativně, a v případě, kdy je návrh doložen všemi potřebnými listinami, musí

¹²⁸ BEČVÁŘ, Ondřej, GRUNDOVÁ, Lucie, KREJČÍ, Kateřina a KVAPIL, Miroslav, *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů - judikatorní komentář*. CODEXIS publishing, 01.08.2021 [cit. 18. 4. 2023] Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®. Dostupné z: https://next.codexis.cz/legislativa/CR37288_2023_01_15?souvisejici=CR37288&pravyPanel=komentar&datovyZdroj=komentare&souvisejiciCast=paragraf78&strana=1&jenNejnovejsi=true&idKomentare=LIBERIS176414&hash=paragraf78#paragraf78.

¹²⁹ HAVEL, Bohumil. § 78 [Zahájení řízení, zpětvzetí návrhu]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 317.

s ohledem na požadavek zachování totožnosti reálného stavu a stavu zapsaného dané skutečnosti zapsat.¹³⁰

Pokud rejstříkový soud shledá, že byly splněny veškeré podmínky pro zpětvzetí návrhu, řízení zastaví. V opačném případě rozhodne usnesením o neúčinnosti zpětvzetí návrhu, a jakmile usnesení nabyde právní moci, bude dále pokračovat v řízení.¹³¹

3.1.6 Překročení návrhu

Obecně lze konstatovat, že v případě, kdy navrhovatel podá rejstříkovému soudu návrh na zápis, je rejstříkový soud takovým návrhem co do jeho rozsahu vázán a může rozhodovat pouze o zápisech skutečností, které z návrhu vyplývají a kterých se navrhovatel domáhá. Jistou výjimku z tohoto pravidla však zavádí ustanovení § 26 ZŘS (ve spojení s § 120 ZVR), dle kterého připadá v úvahu, aby soud v rámci svého rozhodnutí překročil meze návrhu, avšak pouze v případě, kdy bylo možné totéž řízení zahájit i bez návrhu. Jak bude podrobněji vyloženo v následující podkapitole, řízení ve věcech obchodního rejstříku lze v určitém případě opravdu zahájit též z úřední povinnosti (tedy bez návrhu), a proto je vysoce relevantní se zabývat problematikou (ne)možnosti překročení návrhu i s ohledem na rejstříkové řízení.

Omezit se výlučně na doslovné výklad zmíněného ustanovení § 26 ZŘS by bylo chybné a nelze bez dalšího učinit závěr, že návrh lze překročit vždy, je-li splněna tam uvedená podmínka. Právě naopak je velmi podstatné toto ustanovení vnímat restriktivněji, neboť i tehdy, pokud je návrh překročen, se soud musí při svém rozhodování o návrhu pohybovat „v mantinelech“ konkrétního předmětu řízení, v rámci posuzovaných vztahů, které lze dovodit z hmotného a procesního práva.¹³² Nemůže zkrátka přisoudit něco, co není v žádné souvislosti s posuzovaným případem.

Podmínky pro překročení návrhu v návrhovém rejstříkovém řízení konkretizuje i soudní judikatura, která opakovaně dochází k závěrům, že překročit návrh je ze strany rejstříkového soudu možné v rozsahu zápisů těch skutečností, kterých se navrhovatel výslovně nedomáhá, avšak které zároveň vyplývají z předložených listin dokládajících skutečnosti, které navrhovatel výslovně zapsat žádá. Zároveň však musí jít o zápisy deklaratorní povahy,

¹³⁰ Srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. dubna 2017, sp. zn. 7 Cmo 205/2016, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. února 2022, sp. zn. 14 Cmo 41/2022.

¹³¹ § 96 odst. 2 a 3 OSŘ ve spojení s § 120 ZVR.

¹³² SVOBODA, Karel. § 26 [Překročení návrhu]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 63.

u kterých platná právní úprava stanoví povinnost je do obchodního rejstříku zapsat.¹³³ Dle mého názoru jde zcela o logické a akceptovatelné podmínky, které jedinež pozitivně přispějí k naplňování zásady rychlosti řízení, neboť požadované skutečnosti budou díky tomu do obchodního rejstříku promítnuty rychleji.

Na druhou stranu se lze v praxi setkat s případy podaného návrhu na zápis nikoliv veškerých skutečností či údajů, které je nutné do něj zanést s ohledem na konkrétní nastalou situaci. Rejstříkový soud však nemůže překročit návrh a rozhodnout o zápisu i zbylých údajů, protože nevyplývají z předložených podkladů. V takovém případě ale nemůže rejstříkový soud podmiňovat zápis navržených skutečností tím, že navrhovatel fakticky rozšíří návrh o potřebné zbylé skutečnosti, ale musí navržené skutečnosti zapsat, mají-li podklad v přiložených dokumentech.¹³⁴ Nepodá-li navrhovatel poté dodatečný návrh na zápis zbylých skutečností, může poté rejstříkový soud zahájit řízení z úřední povinnosti dle § 78 odst. 1 věty druhé ZVR.

3.2 Zahájení řízení bez návrhu

Jak již bylo zmíněno, jednou z hlavních funkcí obchodního rejstříku je především poskytovat informace o zapsaných subjektech a informace s nimi související, které navíc musejí být úplné a musejí odrážet skutečný právní stav. Z toho důvodu je ze strany zákonodárce důležité nespoléhat se *a priori* na to, že v každém případě, kdy nastane skutečnost odůvodňující podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku, navrhovatelé vždy tuto svoji návrhovou povinnost splní. Je proto také důležité zabezpečit rejstříkovému soudu možnost adekvátně reagovat na případnou situaci, kdy navrhovatel po nastalé právní skutečnosti ničeho nekoná a stav skutečný proto neodpovídá stavu zapsanému v rejstříku. Pro zamezení trvání těchto nežádoucích stavů jsou proto rejstříkové soudy oprávněny zahájit dle § 78 odst. 1 věty druhé ZVR rejstříkové řízení bez návrhu, jakmile se o neslučitelnosti skutečného právního stavu a zapsaného stavu dozví. Z právě uvedeného tedy vyplývá, že rejstříkové řízení není svou povahou absolutním návrhovým řízením. Je ale dlužno zdůraznit, že výše uvedené představuje jediný důvod, pro který lze řízení bez návrhu ze strany rejstříkového soudu zahájit.¹³⁵ S ohledem na doposud uvedené lze proto konstatovat, že rejstříkové řízení není výlučně ovládáno dispoziční zásadou, ale je také v těchto případech prolamováno zásadou oficiality.¹³⁶

¹³³ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. října 2016, sp. zn. 7 Cmo 115/2016, nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. května 2022, sp. zn. 7 Cmo 80/2022.

¹³⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. září 2016, sp. zn. 7 Cmo 119/2016.

¹³⁵ WALDER, Ivo § 78 [Zahájení rejstříkového řízení]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 853.

¹³⁶ K uvedeným zásadám podrobněji viz např. WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol., op. cit., s. 75-77.

Poznatky, na jejichž základě poté rozhodují o zahájení rejstříkového řízení, si rejstříkové soudy opatřují zejména „ze své vlastní činnosti [...], z řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob [...], z podnětů jiných soudů a úřadů, orgánů samosprávy nebo z podnětu fyzických a právnických osob“.¹³⁷ Zákon pro náležitosti podnětů však nestanovuje žádné zvláštní požadavky.¹³⁸ Soudy a ostatní orgány veřejné moci jsou dle § 80 ZVR povinny neshodu mezi skutečným a zapsaným stavem sdělit rejstříkovému soudu bez zbytečného odkladu poté, co se o ní dozvědí nebo o ní nabydou podezření. Tato skutečnost signifikantně napomáhá posilovat dohled rejstříkových soudů nad tím, aby byl obchodní rejstřík ideálně neustále veden v co největším souladu s realitou.¹³⁹ Ten, kdo podal rejstříkovému soudu podnět, však není účastníkem řízení, které se na jeho základě může vést.¹⁴⁰

Jakmile soud poznatky o rozporu zjistí, zahájí bez zbytečného odkladu řízení o odstranění takového nesouladu. Jelikož ZVR ohledně okamžiku zahájení řízení mlčí, uplatní se analogicky postupem dle § 120 ZVR ustanovení § 13 odst. 2 ZŘS, dle kterého je dané řízení zahájeno dnem, kdy je vydáno usnesení o zahájení řízení, které se doručuje zapsanému subjektu do vlastních rukou.¹⁴¹ Jestliže jsou splněny veškeré předpoklady pro zahájení řízení bez návrhu a rejstříkový soud i přesto takové řízení nezahájí nebo by po jeho zahájení zůstal bezdůvodně pasivní, došlo by k porušení čl. 38 odst. 2 LZPS.¹⁴²

Štenglová v této souvislosti upozorňuje, že neexistuje unifikovaný výklad slovního spojení „shoda mezi zápisem skutečnosti a skutečným stavem“, z něhož není jednoznačně zřejmé, zdali § 78 odst. 1 věty druhé ZVR dopadá jak na deklaratorní, tak i konstitutivní zápisy. Dle Štenglové se dané ustanovení vztahuje na oba druhy zápisů a svoje tvrzení opírá o výklad § 79 ZŘS, dle něhož rejstříkový soud zahájí rejstříkové řízení o výmazu skutečnosti i bez návrhu ve chvíli, kdy nabyde právní moci usnesení soudu o vyslovení neplatnosti usnesení nejvyššího orgánu právnické osoby bez ohledu na to, zdali je zápis, který byl na základě neplatného usnesení proveden, konstitutivního nebo deklaratorního charakteru. Jako jedinou

¹³⁷ WALDER, Ivo § 78 [Zahájení rejstříkového řízení]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 853.

¹³⁸ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka, op. cit., s. 44-45.

¹³⁹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol., op. cit., s. 493.

¹⁴⁰ Z toho plyne, že mu rejstříkový soud nedoručuje písemnosti a není ani povinen ho informovat o výsledku takového řízení. Dané osobě ani nepřísluší podávat opravné prostředky. In: NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka, op. cit., s. 44.

¹⁴¹ WALDER, Ivo § 78 [Zahájení rejstříkového řízení]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 853-854.

¹⁴² Srov. nález Ústavního soudu ze dne 10. srpna 2009, sp. zn. II. ÚS 2859/08.

výjimku z právě uvedeného uvádí případ prvozápisů obchodních korporací, který podmiňuje jejich vznik.¹⁴³

Uvedený názor však na druhou stranu popírá například Vacková, dle které připadá v úvahu náprava jediné deklaratorních zápisů, protože zapisované skutečnosti nevytváří, nepodmiňují jejich existenci, pouze je potvrzují. Skutečnosti vznikly, resp. změnil se či zanikly už dříve na základě právních skutečností, jež předcházejí zápisu do obchodního rejstříku. Oproti tomu konstitutivní zápisy zapisované skutečnosti zakládají, resp. mění nebo je ruší, a dokud nejsou skutečnosti do obchodního rejstříku zaneseny, pak po tuto dobu „neexistují“, nemohou být způsobeny a nevyvolávají právní účinky.¹⁴⁴

Osobně se dokáži ztotožnit spíše s výkladem, který zastává Vacková, neboť dle mého názoru nelze bez výhrad přijmout argument Štenglové stran § 79 ZVR, který míří na specifickou situaci, a závěry tohoto ustanovení nelze bez dalšího zevšeobecnit a vztahovat na všechny ostatní zápisy, které nepodléhají režimu tohoto ustanovení. Jejím argumentu lze přisvědčit pouze rozsahu zápisů, které pod dané ustanovení spadají. Pak by dle mého názoru bylo naopak mylné omezovat se pouze na deklaratorní zápisy.

V případě zahájení řízení z moci úřední nemůže rejstříkový soud postupovat tak, že by v rámci jednoho a téhož usnesení jednak takové řízení zahájil a jednak ve věci rovnou meritorně rozhodnul, resp. i v případě pozitivního rozhodnutí uložil zapsané osobě, jíž se zápis týká, povinnost zaplatit soudní poplatek. Uvedené je dle usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. července 2019, sp. zn. 5 Cmo 146/2019, v rozporu s ustanovením § 219a odst. 1 písm. a) OSŘ. Soud v tomto rozhodnutí uvádí, že je povinností rejstříkového soudu jednak vyčkat, jakmile usnesení o zahájení rejstříkového řízení z moci úřední nabyde právní moci, jednak v přiměřené lhůtě umožnit účastníkům rejstříkového řízení vadný stav z vlastním přičiněním zhojit. Usnesení o zahájení řízení proto představuje jakýsi apel směrem k účastníkovi rejstříkového řízení (v daném případě zapsané osobě), který ho má přimět aktivně se snažit o odstranění rozporu mezi skutečným a zapsaným stavem. Tentýž názor podložený stejnou argumentací vyjádřil i později v usnesení ze dne 28. dubna 2021, sp. zn. 8 Cmo 43/2021, v němž ale navíc upozorňuje na skutečnost, že proti výroku usnesení o zahájení rejstříkového řízení *ex officio* jsou přípustné námitky, kdežto v případě meritorního rozhodnutí je možné

¹⁴³ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 78 [Zahájení řízení, zpětvzetí návrhu]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 315-316.

¹⁴⁴ VACKOVÁ, § 200b. In: JIRSA, J. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 11. 4. 2023]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

namísto námitek podat odvolání. I proto je tedy nutné trvat na oddělených rozhodnutích o zahájení řízení a ve věci samé.

3.2.1 Zahájení řízení o zápisu skutečnosti založené rozhodnutím nejvyššího orgánu

Jak již bylo zmíněno, jisté specifikum představují situace, kdy rejstříkový soud zahajuje řízení v případě, kdy absentuje shoda mezi skutečným právním stavem a stavem zapsaným, přičemž k této situaci došlo provedením zápisu v návaznosti na předložené rozhodnutí nejvyššího orgánu právnické osoby (v kontextu obchodního rejstříku především valné hromady). Hovoříme-li konkrétněji o obchodních korporacích jako subjektech nejčastěji podléhajících zápisu do obchodního rejstříku, v souvislosti s rekodifikací rejstříkové soudy pozbyly oprávnění k přezkumu a posuzování (ne)platnosti usnesení valné hromady, resp. členské schůze družstva, neboť tato možnost nebyla do nové právní úpravy převzata.¹⁴⁵ To znamená, že i kdyby usnesení vskutku z určitého důvodu neplatné bylo, avšak neplatnost nebyla pravomocně prohlášena soudem, pak i přesto musí rejstříkový soud zapsat skutečnosti, které z vadného usnesení vyplývají, a na zapsanou skutečnost je nutné pohlížet tak, že opravdu reflektuje skutečný právní stav věci. Z toho vyplývá, že v rámci „nové“ právní úpravy dochází v řízení ve věcech obchodního rejstříku k zúžení okruhu vad podkladových usnesení nejvyšších orgánů právnických osob, na jejichž základě může rejstříkový soud zahájit řízení bez návrhu a rozhodnout, že provedený zápis skutečnosti bude vymazán.

Ustanovení § 79 ZVR normuje výčet předpokladů, které musejí být kumulativně splněny, aby rejstříkový soud řízení mohl zahájit. První podmínkou je, že rozhodnutí nejvyššího orgánu obchodní korporace musí být zdánlivé (nicotné)¹⁴⁶, tj. trpí tak zásadní vadou, že je na něj třeba pohlížet tak, jako by nebylo přijato, neexistovalo, a tedy nevyvolává žádné právní následky (§ 45 ZOK). Právě uvedené ustanovení odkazuje na § 245 OZ, v němž jsou taxativně vypočteny důvody zdánlivosti usnesení, kterými jsou i) skutečnost, že je tímto usnesením měněno zakladatelské právní jednání takovým způsobem, že stran jejich obsahu odporují kogentním ustanovením zákona, nebo ii) je usnesení přijato v záležitosti, která nespadá do působnosti valné hromady. Uvedené ustanovení vypočítává ještě důvod, který spočívá v tom, že usnesení valné hromady odporuje dobrým mravům. Tento důvod zdánlivosti však § 45 odst. 1 věty za středníkem ZOK pro obchodní korporace výslovně vylučuje a v rámci nich se

¹⁴⁵ Předtím šlo o ustanovení § 131 odst. 8 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku.

¹⁴⁶ Pro detailnější výklad tohoto pojmu a jeho odlišení od neplatnosti viz např. DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří a ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 185-196.

posuzuje jako důvod neplatnosti takového usnesení.¹⁴⁷ V § 45 odst. 2 a 3 ZOK pak nalezneme další tři důvody zdánlivosti, konkrétněji skutečnost, že iii) obsah usnesení je neurčitý nebo nesrozumitelný, iv) usnesení zavazuje k nemožnému plnění nebo v) není osvědčeno veřejnou listinou, k jejímuž sepsání musí dojít do 60 dnů od přijetí rozhodnutí. V neposlední řadě pak dle § 155 odst. 1 OZ se za nicotné považuje i povolání člena voleného orgánu obchodní korporace, který k tomu však není způsobilý.¹⁴⁸

Další podmínkou je, aby na zahájení tohoto řízení byl právní zájem, který bude dán především tehdy, když nesprávnost zápisu bude mít negativní vliv na poměry korporace, případně třetích osob. Bude také záviset na zájmu, aby nepozbyly rejstříkové zápisy důvěryhodnosti a aby byla chráněna dobrá víra třetích osob.¹⁴⁹

Zahájením řízení nesmí dle § 79 ZVR utrpět závažnou újmu na svých právech třetí osoby, které tato práva nabyly v dobré víře. Jelikož je pojem „závažná újma“ neurčitý, nezbyvá dle mého názoru než posoudit splnění tohoto kritéria v konkrétním případě s ohledem na specifické podmínky případu.

Posledním předpokladem je dodržení lhůty pro zahájení tohoto řízení. Ustanovení § 79 ZVR stanovuje 3letou lhůtu, která počíná běžet od zápisu skutečností, ke kterým došlo na podkladě vadného usnesení nejvyššího orgánu korporace. S ohledem na formulaci lhůty „nejdéle do 3 let“ je zřejmé, že lhůta je svou povahou propadná, tudíž po jejím uplynutí možnost zahájit řízení bez dalšího zaniká a nelze tak učinit posléze dodatečně za žádných (ani mimořádných) okolností.¹⁵⁰ Právě uvedené je dle mého názoru logickým důsledkem nutnosti respektu právní jistoty a důvěry v obchodním rejstříku zapsané skutečnosti.

Vše doposud uvedené se nevztahuje na situaci, kdy je soudem v rámci odděleného řízení vyslovena neplatnost usnesení nejvyššího orgánu. V takovém případě bude rejstříkový soud z úřední povinnosti postupovat dle § 81 ZVR a příslušný zápis do obchodního rejstříku přímo provede (podrobněji dále bod 6.3.2).

¹⁴⁷ § 191 odst. 2, § 428 odst. 2, § 663 odst. 5 ZOK.

¹⁴⁸ V podrobnostech ohledně rozlišení neplatnosti a zdánlivosti usnesení nejvyšších orgánů obchodních korporací viz KULHÁNKOVÁ, Klára. OaO: Kdy může být usnesení valné hromady s.r.o. nebo a.s. zdánlivé? A jaký je její rozdíl mezi neplatností a zdánlivostí usnesení valné hromady?. *RaP – Rekodifikace & Praxe (Wolters Kluwer)*. Praha, 2014, roč. 2014, č. 2, s. 23.

¹⁴⁹ HAMPEL, Petr § 79 [Podmínky zahájení řízení o zápisu skutečností založené rozhodnutím nejvyššího orgánu právnické osoby]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 858-859.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 859.

3.3 Úvahy *de lege ferenda*

V bodu 3.1.1 byl nastíněn interpretační problém ustanovení § 18 ZVR. Zákonem č. 416/2022 Sb. došlo mimo jiné k novele ZVR, v jejímž rámci byl právě do ustanovení § 18 přidán nový (druhý) odstavec, jehož cílem (nebo spíše pokusem) je postavit najisto, že jediným možným způsobem vyplnění návrhu na zápis do obchodního rejstříku je využití dostupné aplikace inteligentního formuláře, který je nutno elektronicky vyplnit.

Dle mého názoru však jde stále formulaci po jazykové stránce nikoliv dostatečně přiléhavou. Je sice již jisté, že je nutné použít inteligentní formulář, stále ale jeho znění podle mého názoru dostatečně neodráží zákonodárcův účel neumožnit do formulářů žádné dodatečné ruční vpisy. Výkladové nedostatky by vyřešilo prosté doplnění ustanovení o informaci, že jde o inteligentní formuláře (tedy by implicitně poté nebyla připuštěna žádná jiná alternativa). Především bych ale výslovně doplnil, že pro splnění formálních požadavků je nutné jeho úplné elektronické vyplnění bez možnosti dodatečných vlastnoručních písemných změn či doplňků po vygenerování formuláře. S ohledem na vše doposud konstatované by proto ustanovení § 18 ZVR mělo znít tak, že v odstavci prvním by mělo být výslovně uvedeno, že lze rejstříkovému soudu podat pouze návrh s obsahem vygenerovaným prostřednictvím interaktivní webové aplikace, a odstavec druhý by měl znít kupříkladu následovně: *V rámci aplikace formulářového návrhu musí být formulář v celém rozsahu vyplněn elektronicky na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti.*

4. Účastníci rejstříkového řízení

4.1 Obecně

Z dikce ustanovení § 84 ZVR vyplývá, že za účastníky návrhového řízení jsou zapsaná osoba a osoba oprávněná k podání návrhu. Ponecháme-li stranou zapsané osoby, které musí být z logické podstaty účastníky rejstříkových řízení vždy, bude dále účastníkem každá osoba, která zahájí řízení podáním návrhu. S úspěchem se však může domáhat zápisu skutečnosti pouze tehdy, jestliže jí zároveň bude svědčit aktivní věcná legitimace (viz dále). V řízení zahájeném bez návrhu pak bude v logickém důsledku účastníkem řízení jen zapsaná osoba.¹⁵¹

Okruh účastníků, jejichž návrhu může být v řízení vyhověno, je tedy omezen. Je tomu tak především proto, aby byl naplňován zavedený registrační princip, kterému bude věnována pozornost v následující kapitole.¹⁵² S tím podle mého názoru souvisí i fakt, že tak do poměrů zapsaných osob nemůže „strkat prsty“ se škodlivým záměrem žádná třetí osoba, která se zapsanou osobou nemá nic společného.

Odborná literatura se ale shoduje, že účastníkem rejstříkového řízení bude kdokoliv už jen proto, že návrh na zápis podá a bez ohledu na to, zdali mu podání návrhu podle hmotného práva přísluší, nebo nepřísluší. Taková osoba má všechna práva účastníka rejstříkového řízení. I kdyby byl takový návrh pro nedostatek aktivní legitimace odmítnut, stále jí nesmí být *a priori* odpírána žádná práva účastníka řízení, tedy především právo disponovat s návrhem, právo na doručování písemností nebo právo podat proti takovému rozhodnutí odvolání. V opačném případě by nastala situace, kdy by docházelo k bezdůvodnému odpírání možnosti obrátit se na soud za účelem ochrany svého práva dle čl. 36 LZPS.¹⁵³ S tímto nezbývá než souhlasit, neboť zakotvená omezení v § 84 ZVR jsou relevantní pro rejstříkový soud až v okamžiku, kdy posuzuje, zdali nic nebrání tomu návrh přezkoumat, příp. provést přímý zápis nebo vydat kladné rozhodnutí o zápisu. V této fázi řízení již je nutné zkoumat, zdali je navrhovatelem aktivně věcně legitimovaná osoba dle § 84 ZVR. Není-li, bude návrh rejstříkovým soudem bez dalšího dle § 86 písm. a) odmítnut. Nedostatek aktivní legitimace ale absolutně v žádném případě nemůže bránit nikomu v podání návrhu. Navrhovatelem bude každý, kdo jej podá, aktivní legitimace poté pouze rozhodne „o osudu“ takého návrhu.

¹⁵¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 84 [Účastníci řízení]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 329.

¹⁵² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Limity přezkumu skutečností uváděných v návrhu na zápis do obchodního rejstříku. *Obchodní právo*. 2021, roč. 30, č. 4, s. 10.

¹⁵³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, op. cit., s. 170.

V řízeních ve věcech obchodního rejstříku nelze předpokládat uplatnění vedlejšího účastenství. Důvody, pro které v rejstříkovém řízení není tento institut možné využít, dle mého názoru výstižně uvádí Vrchní soud ve svém usnesení ze dne 10. února 2003, sp. zn. 7 Cmo 152/2002. Přestože jde o rozhodnutí již poměrně dávné, domnívám se, že jeho závěry lze plně uplatnit i na současnou podobu rejstříkového řízení. V prvé řadě je zdůrazňováno, že institut vedlejšího účastenství je příznačný pro řízení sporná, v nichž vystupují v kontrapozici proti sobě žalobce a žalovaný.¹⁵⁴ Jak bylo pojednáno v první kapitole, rejstříková řízení v sobě nesou s ohledem na svůj charakter prvky nesporných řízení. Z toho důvodu v něm také vedlejší účastník nemůže plnit svou zásadní funkci „podpory“ jedné sporné strany, protože v rámci něho proti sobě jeho účastníci nestojí v protichůdném postavení. V neposlední řadě zde soud uvádí, že v případě, kdy se určitá osoba, která v dané věci není navrhovatelem, domnívá, že skutečný právní stav neodpovídá stavu zapsanému, má k dispozici různé další právní nástroje, jak danou situaci řešit. Může podat návrh sama nebo učinit podnět u rejstříkového soudu k zahájení řízení z moci úřední.¹⁵⁵

4.2 Zapsaná osoba

Zapsaná osoba je účastníkem rejstříkového řízení vždy, ať už bylo zahájeno na návrh, nebo z moci úřední. V mnohých případech je zároveň jediným účastníkem řízení, neboť v praxi logicky velmi často vystupuje zároveň v pozici navrhovatele.¹⁵⁶ Zapsanými osobami rozumíme dle § 1 odst. 2 ZVR právnické a fyzické osoby, u nichž dochází k zápisu údajů do obchodního rejstříku. Jak upozorňuje Štenglová, tato legální definice není nejpřiléhavější, protože kromě těchto zapsaných osob dochází v zákonem stanovených případech k zápisu údajů o osobách, jež se zapisují v rámci zápisu takto zapsaných osob. Ty účastníky ale nejsou. Účastníkem řízení v tomto smyslu dle § 84 ZVR je vždy a pouze právnická nebo podnikající fyzická osoba, která jako taková podléhá nebo může podléhat zápisu do obchodního rejstříku (bez přihlídnutí k osobám, které se zapisují v jejím rámci), a o níž se následně vede rejstříkový spis.¹⁵⁷

Pro ilustraci lze uvést příklad společnosti Alfa s. r. o., která je zapsaná v obchodním rejstříku vedeném konkrétním rejstříkovým soudem, a v rámci společnosti Alfa s. r. o. jsou v obchodním rejstříku zapsáni její dva jednatelé. S ohledem na výše podaný výklad proto

¹⁵⁴ Srov. § 93 odst. 1 OSŘ.

¹⁵⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. února 2003, sp. zn. 7 Cmo 152/2002.

¹⁵⁶ VACKOVÁ, § 200c. In: JIRSA, J. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 15. 4. 2023]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 84 [Účastníci řízení]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 329.

účastníkem rejstříkového řízení bude však vždy společnost Alfa s. r. o. jako taková, i když za ni podávají návrh jednatele, resp. některý z jednatelů.

Skutečnost, že účastenství v rejstříkových věcech nelze rozšiřovat na další osoby, které se zapisují teprve v rámci zápisu zapsané osoby, potvrzuje i judikatura¹⁵⁸ vrchních soudů, a to i v situaci, kdy podávají návrh na výmaz své osoby z obchodního rejstříku.¹⁵⁹ K jejich zápisu je ale třeba jejich písemný souhlas dle § 12 ZVR. Jak bude dále rozebráno, účastníky však tyto osoby mohou být, podají-li návrh dle § 11 odst. 3 ZVR, když zapsaná osoba nesplní závčas svoji návrhovou povinnost, nebo zahájí-li zvláštní rejstříkové řízení podle § 101 ZVR, jemuž bude věnována pozornost v sedmé kapitole.

Dále dle mého názoru lze jedině pozitivně vítat, že zákonodárce přijetím ZVR upustil od označení účastníka jako podnikatele¹⁶⁰ a napříště pro něj zavádí pojem „zapsaná osoba“. Ačkoliv nenamítám, že by „podnikatel“ v plném rozsahu jako synonymum nepokrýval veškeré zapsané osoby, výraz „zapsaná osoba“ vnímám přeci jen jako mírně lépe vystihující, a to především s ohledem na skutečnost, že zvolené pojmenování umožňuje snadněji pochopit smysl jeho obsahu, především pro laiky.

4.3 Osoba oprávněná k podání návrhu

V rámci řízení ve věcech obchodního rejstříku existuje základní povinnost, a to v zákonem stanovených případech (zejm. v případě deklaratorních zápisů) podat návrh na zápis, který je v ideálním případě prostý vad a k němuž jsou připojeny veškeré požadované listiny. Splnění této povinnosti je svěřeno dotčeným navrhovatelům.¹⁶¹

Jak již bylo shora uvedeno, ZVR nesprávně namísto obecně kteréhokoliv navrhovatele považuje za účastníky pouze osoby oprávněné k podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku, které jsou vymezeny v ustanovení § 11 odst. 1 a 3. Osobami oprávněnými k podání návrhu jsou myšleny osoby, jímž svědčí tzv. aktivní věcná legitimace¹⁶², v jejímž důsledku jsou způsobilé s ohledem na své hmotněprávní postavení návrh na zápis podat s šancí s takovým návrhem uspět.¹⁶³ S ohledem na skutečnost, že je okruh těchto osob rozptýlen do dvou různých odstavců, lze vyzorovat úmysl zákonodárce vyčlenit dvě skupiny navrhovatelů. Jako

¹⁵⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. dubna 2018, sp. zn. 14 Cmo 221/2017.

¹⁵⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 3. 2018, sp. zn. 7 Cmo 161/2017.

¹⁶⁰ Srov. § 200c odst. 1 OSŘ před rekodifikací.

¹⁶¹ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHLOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka., op. cit., s. 53.

¹⁶² WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol., op. cit., s. 137.

¹⁶³ HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík: Řízení před rejstříkovým soudem*. [Stráž pod Ralskem]: Justiční akademie ČR, 2004. ISBN 80-239-6226-4, s. 63.

nejpříležitější se dle mého názoru jeví terminologie Chalupy a kol., kteří rozlišují navrhovatele primární a navrhovatele sekundární.¹⁶⁴

4.3.1 *Primární navrhovatel*

Za primární navrhovatele se dle § 11 odst. 1 ZVR považují ty osoby, jež jsou v ZVR výslovně uvedeny. Na prvním místě jde především o samotné osoby podléhající obligatornímu zápisu, příp. jejich zástupce. Obecně půjde především o tyto kategorie osob:

- obchodní korporace dle ZOK,
- zapsané podnikající fyzické osoby, jejichž příjmy nebo výnosy převyšují zákonem stanovený limit,
- zahraniční osoby mající bydliště nebo sídlo mimo Evropskou unii, které vyvíjejí podnikatelskou činnost na území České republiky,
- další osoby, kterým zápisovou povinnost ukládá ZVR nebo jiný zvláštní zákon.¹⁶⁵

Dále se mezi primární navrhovatele řadí osoby zapsané fakultativně, které zápisovou povinnost nemají, avšak z nějakého důvodu o zápis požádaly. Jde o ostatní podnikající fyzické osoby ve smyslu § 42 a 43 ZVR s bydlištěm v České republice nebo které jej zde nemají, ale na území ČR podnikají.¹⁶⁶

Specifickým případem jsou z hlediska aktivní legitimace prvozápisy obchodních korporací. Zde je návrhové oprávnění přiznáno osobám uvedeným v § 46 ZVR, tedy všem společníkům osobních obchodních společností a všem v zakladatelském právním jednání určeným prvním členům statutárních orgánů kapitálových obchodních společností a družstev. Samotná obchodní korporace v těchto případech návrh nepodává, jelikož ještě nemůže samostatně právně jednat, poněvadž není nadána právní osobností a svéprávností (tj. není subjektem v právním smyslu). Těmi disponují až okamžikem jejich vzniku, tedy právě až okamžikem zápisu do obchodního rejstříku.¹⁶⁷

Oprávnění dalších osob k podání návrhu rovněž přiznávají zvláštní zákony.¹⁶⁸ Může nastat situace, kdy zvláštní zákon bude předpokládat zápis určité skutečnosti do obchodního

¹⁶⁴ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David a HOLÝ, Václav, op. cit., s. 129-130.

¹⁶⁵ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David a HOLÝ, Václav, op. cit., s. 122-123. Srov. také § 42 až 45 ZVR.

¹⁶⁶ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David a HOLÝ, Václav, op. cit. s. 122-124.

¹⁶⁷ § 118 a § 126 odst. 1 OZ.

¹⁶⁸ Např. zakladatelům státního podniku dle § 5 odst. 1 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, nebo České tiskové kanceláři dle zákona č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři.

rejstříku, avšak už nestanoví osobu navrhovatele. V takovém případě je dle Havla¹⁶⁹ nutné postupovat dle pravidel v § 11 ZVR. S takovým názorem lze jedině souhlasit.

4.3.2 *Sekundární navrhovatel*

Může se stát, že primární navrhovatel bude z hlediska povinnosti podat návrh na zápis určité skutečnosti nečinný, a hrozí proto stran takového zápisu nepřiměřené časové průtahy. Nesplní-li primární navrhovatel svou povinnost podat bez zbytečného odkladu návrh na zápis, a to ani do 15 dnů ode dne vzniku takové povinnosti, ustanovení § 11 odst. 3 ZVR opravňuje k jeho podání kohokoliv, kdo doloží právní zájem na provedení zápisu a k návrhu připojí veškeré potřebné listiny dokládající navrhované skutečnosti. Tato osoba je poté dle výše uvedené terminologie Chalupy a kol. tzv. sekundárním navrhovatelem.

Avšak v situacích, kdy zapsaná osoba (primární navrhovatel) nemá povinnost návrh podat, resp. skutečnost, zdali jej podá, nebo ne, zůstává výlučně na jejím uvážení, a rozhodne se návrh neučinit, pak se nemůže sekundární navrhovatel zápisu úspěšně domáhat.¹⁷⁰

Havel v komentářové literatuře zastává názor, že je-li již od počátku běhu lhůty zjevné, že primární navrhovatel návrh do 15 dnů od vzniku takové povinnosti nepodá, je možné, aby sekundární navrhovatel podal návrh ještě před uplynutím této lhůty.¹⁷¹ Opačný názor zastává Walder¹⁷², který takovouto možnost považuje za nesprávnou, nebo také Bartošíková, která navíc zastává názor, že daná lhůta je svou povahou složenou, neboť se skládá z lhůty bez zbytečného odkladu poté, co nastane rozhodná skutečnost, a následné 15denní lhůty.¹⁷³ Poslední prezentovaný názor zastává i Vrchní soud v Praze, když v nedávném rozhodnutí ze dne 9. září 2022, sp. zn. 7 Cmo 118/2022, argumentoval následovně: „*Podá-li [...] návrh na změnu či výmaz zápisu osoba odlišná od zapsané korporace, rejstříkový soud nejprve posoudí, zda od vzniku rozhodné skutečnosti uplynula lhůta složená ze lhůty "bez zbytečného odkladu" podle § 11 odst. 2 ZVR a lhůty 15 dnů podle § 11 odst. 3 ZVR; teprve ode dne následující po uplynutí této (složené) lhůty je osoba mající právní zájem na zápisu aktivně věcně legitimována k podání návrhu podle posledně označeného ustanovení*“.

¹⁶⁹ HAVEL, Bohumil. § 11 [Podání návrhu na zápis]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 30.

¹⁷⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. ledna 2018, sp. zn. 7 Cmo 226/2016.

¹⁷¹ HAVEL, Bohumil. § 11 [Podání návrhu na zápis]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 32.

¹⁷² WALDER, Ivo § 11 [Oprávnění navrhovatelé]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 40.

¹⁷³ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. K podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku po "rejstříkové" novele. *Obchodní právo*. Praha: Prospektrum, 2006, 15(2). ISSN 1210-8278, s. 4.

Domnívám se, že názor o předčasném podání návrhu sekundárním navrhovatelem je zcela lichý, neboť ustanovení § 11 odst. 3 ZVR je dle mého názoru kogentní povahy nepřipouštějící stran jasně stanovené 15denní lhůty žádné odchylky. Proto musí sekundární navrhovatel ve všech případech vyčkat, dokud primárnímu navrhovateli neuplyne v celém rozsahu složená lhůta, tedy jednak lhůta bez zbytečného odkladu, jednak následná 15denní lhůta. Pokud by i přesto neposečkal a návrh podal dříve, shledávám jako jediné správné řešení, pokud bude rejstříkovým soudem takový návrh odmítnut dle § 86 písm. a) ZVR, neboť sekundárnímu navrhovateli zkrátka nemůže v dané chvíli svědčit aktivní věcná legitimace.

Právní zájem na podání návrhu na zápis bude mít především osoba, jejichž práv a povinností se podání návrhu dotýká v takovém rozsahu, že může v konečném důsledku vést k jejich vzniku, změně či zániku. Může jít například o člena voleného orgánu obchodní korporace, který byl odvolán a dožaduje se proto výmazu své osoby z obchodního rejstříku¹⁷⁴, nebo o subjekt, který nabyl podíl v s. r. o. a dožaduje se, aby byl zapsán jako její společník. Právní zájem musí být danou osobou odůvodněn, a pokud odůvodnění absentuje, resp. není-li jím doložen právní zájem dostatečným způsobem, vyzve rejstříkový soud navrhovatele dle § 88 ZVR k doložení listin, z nichž v dostatečném rozsahu vyplývá, že právní zájem je dán.¹⁷⁵

Z procesního hlediska v rámci rejstříkového řízení neexistují pro podání návrhu žádné časové limitace, které je sekundární navrhovatel povinen respektovat, a proto může návrh dle § 11 odst. 3 ZVR podat prakticky kdykoliv po uplynutí shora uvedené složené lhůty.¹⁷⁶

4.4 Působnost státního zastupitelství

Pojem „státní zastupitelství“ si automaticky většina spojí s institucí, která je aktivní zásadně v oblasti trestního práva. I přes nesporný fakt, že dominantní oblastí, v níž státní zastupitelství vyvíjí svou činnost jako zástupce veřejné žaloby dle čl. 80 Ústavy, je opravdu trestní řízení, zákonná úprava¹⁷⁷ rozšiřuje jeho působnost jako zástupce státu i do civilněprávních oblastí, o kterých tak výslovně stanoví a kde je třeba obzvlášť trvat na ochraně a zachování veřejného zájmu. Jednou z takových oblastí jsou dle § 77 ZVR i řízení před rejstříkovými soudy ve věcech (nejen) obchodního rejstříku. Zde bude krajské, resp. Městské státní zastupitelství¹⁷⁸ činné především proto, aby poskytovalo ochranu veřejnému zájmu na

¹⁷⁴ WALDER, Ivo § 11 [Oprávnění navrhovatelé]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 40.

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2017, sp. zn. 29 Cdo 2624/2016.

¹⁷⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. března 2021, sp. zn. 5 Cmo 8/2021.

¹⁷⁷ § 4 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 5 ZSZ.

¹⁷⁸ § 7 odst. 2 ZSZ.

zachování důvěry v zapsané skutečnosti v souvislosti s dodržováním základních principů¹⁷⁹, jež ovládají právní úpravu veřejných rejstříků.¹⁸⁰

Mimo to lze výkladem platné úpravy dospět k tomu, že státní zastupitelství musí dle § 80 ZVR podat rejstříkovému soudu podnět k zahájení řízení, pokud při jeho činnosti vyjde neshoda najevo.

Do zahájeného řízení může krajské (resp. Městské) státní zastupitelství vstoupit až do doby, než poslednímu účastníku řízení uplyne lhůta pro podání odvolání proti meritornímu rozhodnutí, příp. do okamžiku provedení přímého zápisu. Později do něj může vstoupit (v rámci odvolacího řízení) státní zastupitelství působící u odvolacího soudu, tedy vrchní státní zastupitelství. Z řízení pak může kdykoliv vystoupit.¹⁸¹

Jestliže státní zastupitelství do rejstříkového řízení vstoupí, není s ohledem na přísně formulované znění § 84 ZVR účastníkem řízení, ale má postavení zvláštního (samostatného) subjektu řízení.¹⁸² Náleží mu veškerá účastnická procesní práva, včetně práva podat odvolání¹⁸³, s výjimkou těch, která mohou z logiky věci náležet pouze účastníkům řízení, tedy především možnost dispozic s návrhem, jeho změna nebo zpětvzetí.¹⁸⁴ V rámci soudní rozhodovací praxe bylo dále dovozeno, že státnímu zastupitelství nepřísluší podat dovolání.¹⁸⁵

4.5 Dílčí závěry a úvahy *de lege ferenda*

V této kapitole bylo upozorněno na skutečnost, že účastníkem rejstříkového řízení je vždy zapsaná osoba nebo případně osoba, která je k podání návrhu na zápis oprávněna. Jak bylo rovněž v této kapitole rozebráno, za účastníka rejstříkového řízení je nutné považovat kohokoliv, kdo návrh podá, bez ohledu na to, zdali mu svědčí, nebo nesvědčí aktivní věcná legitimace. Z toho důvodu by byla vhodná změna ustanovení § 84 ZVR, aby napříště zněla například následovně: *Účastníkem řízení je osoba, která podala návrh na zápis, a zapsaná osoba.*

¹⁷⁹ Především § 1 – 10 ZVR.

¹⁸⁰ WALDER, Ivo § 77 [Působnost státního zastupitelství]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 227.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 228.

¹⁸² LAVICKÝ, Petr, DVOŘÁK, Bohumil a HRÁDEK, Jiří. *Civilní proces. Řízení sporné: Občanský soudní řád (§ 1 až 250l)*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, xxvi, 1088. ISBN 978-80-7478-986-1, s. 142.

¹⁸³ § 203 odst. 2 OSŘ.

¹⁸⁴ WALDER, Ivo § 77 [Působnost státního zastupitelství]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 228-229.

¹⁸⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. listopadu 2008, sp. zn. 29 Cdo 1506/2007: „Vzhledem k tomu, že v zákoně je výslovně upravena legitimace státního zastupitelství pouze k podání odvolání (§ 203 odst. 2 o. s. ř.) a žaloby pro zmatečnost (§ 231 odst. 2 OSŘ), zatím co o oprávnění státního zastupitelství podat dovolání zákon nic neuvádí, je třeba dovodit, že zákon státnímu zastupitelství oprávnění podat dovolání nedává.“

Dále z ustanovení § 77 vyplývá, že státní zastupitelství je oprávněno pouze ke vstupu do již zahájeného řízení, tedy *a contrario* není oprávněné samo takové řízení zahájit. Tuto skutečnost osobně vnímám jako poměrně nedostatečnou, neboť shledávám, že zájem na tom, aby zanesené údaje v obchodním rejstříku vždy odrážely skutečný stav a byly neustále aktuální, je zájmem velmi důležitým, navíc i s ohledem na fakt, že aktuálnost údajů je esenciální pro zachování právní jistoty. Lze také spekulovat, zdali se omezení pouze na vstupové oprávnění v mnohých případech nejeví jako zbytečné, neboť když už je řízení zahájeno, musí státní zastupitelství s ohledem na krátkou (zpravidla) 5denní lhůtu pro rozhodnutí jednat velmi rychle. Proto se domnívám, že by bylo namístě podrobit novelizaci ustanovení § 77 ZVR, a to tak, aby státnímu zastupitelství bylo umožněno i řízení zahajovat.

5. Přezkum návrhu na zápis

5.1 Zkoumání obecných podmínek

Stejně jako soudy v ostatních sporných a nesporných civilních řízeních i rejstříkové soudy zkoumají, zdali jsou po zahájení řízení splněny veškeré procesní podmínky.¹⁸⁶ Dále za předpokladu, že dojde k zaplacení soudního poplatku, příp. dojde k odstranění vad návrhu a návrh není odmítnut, se rejstříkový soud ubere k meritornímu přezkumu návrhu a doložených listin. Přezkum je zásadní fází řízení, neboť na jeho základě následně soud rozhoduje, zdali provede přímý zápis, příp. zdali rozhodne o zápisu navrhované skutečnosti do obchodního rejstříku nebo návrh zamítne.¹⁸⁷

5.2 Registrační princip

5.2.1 Zavedení registračního principu a jeho podstata

Již v první kapitole této diplomové práce bylo uvedeno, že řízení před rejstříkovými soudy ve věcech obchodního rejstříku jsou s ohledem na svou povahu a zásady, které je ovládají, zahrnována mezi nesporná civilní řízení. Na druhou stranu jsou však těmto řízením vlastní i zvláštní charakteristické rysy, kterými se od ostatních nesporných řízení odlišují. Jedním z těchto zásadních jsou specifická forma a pravidla přezkumu návrhu a k němu přiložených příloh.

Jak bylo už rovněž uvedeno, vlivem zásadní novely OSŘ z roku 2005, zákona č. 216/2005 Sb., došlo k důležité změně do té doby přetrvávající koncepci¹⁸⁸ rejstříkového řízení zavedením registračního principu, který se nejvíce promítl do oblasti přezkumné činnosti rejstříkových soudů. Tento princip odráží mimo jiné snahu zákonodárce omezit zásahy státních registračních orgánů (zde rejstříkových soudů) do vztahů soukromoprávní povahy, a tím přenést větší odpovědnost ze soudů na samotné zapisované osoby.¹⁸⁹

Podstata registračního principu spočívá v tom, že rejstříkové soudy rozhodují o zápisech skutečností nebo provádí jejich přímý zápis pouze na základě listin, které jsou mu

¹⁸⁶ Podrobněji k výkladu procesních podmínek v civilním řízení viz např. WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol., op. cit., s. 215 a násl.; ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, xxvi, 474. ISBN 978-80-7400-787-3, s. 153 a násl.

¹⁸⁷ WALDER, Ivo § 90 [Předmět přezkumu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 271.

¹⁸⁸ Do uvedené novely OSŘ se rejstříkové řízení nijak podstatně neodlišovalo od ostatních civilních řízení. Dokazování bylo založeno mimo jiné na zásadě vyhledávací (vyšetřovací), dále platil princip kontradiktornosti. V podrobnostech viz HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík: Řízení před rejstříkovým soudem*. [Stráž pod Ralskem]: Justiční akademie ČR, 2004. ISBN 80-239-6226-4, s. 102-122.

¹⁸⁹ HOLEJŠOVSKÝ, Josef. Změna právní úpravy obchodního rejstříku a řízení před ním. *Právní rozhledy*, 2005, č. 11, s. 2.

navrhovatelem předloženy, přičemž jsou přitom omezeny v přezkumu jejich obsahu. Rejstříkové soudy nejprve vždy hodnotí předkládané listiny stran naplnění zákonných požadavků na jejich formu¹⁹⁰ a zdali z nich vyplývají skutečnosti, které jsou předmětem navrhovaného zápisu. Splnění podmínek pro zápis takové skutečnosti dané hmotným právem (vyjma formy) se ve většině případů nepřezkoumávají.¹⁹¹ Z uvedeného vyplývá, že výsledkem zavedení tohoto principu je upozadění do té doby uplatňovaného věcného přezkumu a vyhledávací zásady. Rejstříkové soudy se nyní omezují pouze na zjišťování, zdali relevantní navrhované skutečnosti z listin vyplývají.¹⁹²

Ústavnost registračního principu záhy posuzoval a potvrdil Ústavní soud ČR v nálezu ze dne 2. prosince 2008, sp. zn. Pl. ÚS 43/05, v němž se zabýval zejména otázkou, zdali daný princip není v rozporu s právem na spravedlivý proces. Dle Ústavního soudu je registrační princip ústavně konformní, přičemž soud svoji argumentaci opírá o skutečnost, že spravedlivý proces má svědčit těm právům, která právní řád daným osobám garantuje. Z toho důvodu proto v případě, pokud společně se zakotvením tohoto principu nebylo zároveň garantováno určité právo (tedy právo na věcný přezkum návrhu), nelze v tom spatřovat porušení práva na spravedlivý proces, protože v daném případě dotčeným osobám právní úprava nabízí k využití jiných obranných prostředků (zde možnost zapisovaných osob v rámci zapsané osoby domáhat se do 1 měsíce od zápisu změny nebo výmazu zápisu).

Je však dlužno dodat, že v daném nálezu se Ústavní soud zabýval poněkud úžeji vymezenou problematikou (ne)možnosti přezkumu notářských zápisů. Dle mého názoru se ale závěry tohoto nálezu uplatní i na případy přezkumu ostatních listin dle původního § 200da odst. 1 OSŘ, kterému obsahově odpovídá současný § 90 odst. 1 ZVR. Je také dle mého názoru namístě upozornit, že od zavedení registračního principu již uběhla dostatečná doba na to, aby byl v případě pochybností podán návrh na posouzení ústavnosti uplatňování registračního přezkumu ve vztahu k listinám, které nejsou sepsány ve formě notářského zápisu. Navíc s přihlédnutím k rozhodovací praxi obecných soudů je registrační princip bez výhrad opakovaně přijímán.¹⁹³

¹⁹⁰ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv, op. cit., s. 139.

¹⁹¹ DĚDIČ, Jan. Malé zamyšlení nad významnou novelou obchodního zákoníku. *Právní zpravodaj*. C. H. Beck. 2005, č. 7, s. 5.

¹⁹² § 90 odst. 1 ZVR.

¹⁹³ Rozhodnutí, v nichž soudy opakovaně potvrzují založení rejstříkového řízení na registračním principu, existuje velké množství. Soudní praxe je ohledně této otázky ustálená. Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. června 2008, sp. zn. 29 Cdo 1759/2008; nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 27 Cdo 4439/2018.

5.2.2 Formální a věcný přezkum

S přijetím ZVR byl registrační princip ve své základní podstatě převzat i do stávající právní úpravy, přesněji do § 90 ZVR, podle kterého „soud zkoumá, zda údaje o skutečnostech, které se do veřejného rejstříku zapisují, vyplývají z listin, které mají být k návrhu doloženy, a zda navrhované jméno není zaměnitelné s jiným již existujícím zapsaným jménem, popřípadě není-li klamavé“. Z uvedeného tedy vyplývá, že rejstříkové soudy jsou oprávněny a zároveň povinny vyvíjet přezkumnou činnost pouze v tom smyslu, zdali předložené listiny spolehlivě dokládají existenci právních jednání či právních skutečností, z nichž bez pochyb vyplývají konkrétní údaje a skutečnosti, jejichž zápisu do obchodního rejstříku se navrhovatel prostřednictvím návrhu dožaduje.¹⁹⁴ Z toho důvodu si rejstříkové soudy nemohou vystačit s tím, že dané listiny byly jednoduše k návrhu přiloženy, ale musejí být přesvědčeny o tom, že z nich vyplývají relevantní skutečnosti, které musí rejstříkový soud posoudit zkoumáním jejich obsahu.¹⁹⁵ U deklaratorních zápisů se mimo splnění formálních náležitostí proto budou rejstříkové soudy zabývat především tím, zda lze z předložených listin jednoznačně dovodit vznik, změnu nebo zánik skutečnosti navrhované k zápisu. V rámci konstitutivních zápisů poté bude pozornost rejstříkových soudů směřovat na to, zdali byly splněny předpoklady pro vznik, změnu či zánik zapisované skutečnosti.¹⁹⁶

Shrneme-li právě uvedené, rejstříkovým soudům přísluší především přezkum splnění formálních podmínek a náležitostí návrhu na zápis (tj. zda listiny mají formu, kterou předepisuje zákon). Z obsahového hlediska přezkoumávají listiny pouze proto, aby zjistily, zdali z nich vyplývají navrhované skutečnosti. Na splnění ostatních hmotněprávních předpokladů zásadně neberou ohled. Z tohoto existují výjimky, kterými se zabývá bod 5.2.5.

V právní teorii však vyvstává sporná otázka týkající se rozsahu uplatnění registračního principu. K tomu Walder uvádí, že je sice v rámci registračního principu nutné trvat na tom, aby při něm dominoval přezkum formálních náležitostí a vyčnívala evidenční funkce rejstříkových soudů, na druhou stranu ale upozorňuje na skutečnost, že s ohledem na § 90 ZVR nelze nikdy zcela vyloučit věcný přezkum předkládaných listin, který je dle jeho názoru třeba, byť v omezenější míře, uplatnit.¹⁹⁷ K tomu však Bělohávek dodává, že ačkoliv jde o přístup, který by byl v rejstříkové praxi řešením mnohých problémů, nelze jej za současně nastavené

¹⁹⁴ WALDER, Ivo § 90 [Předmět přezkumu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 271.

¹⁹⁵ Na tomto závěru se ustálila rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2006, sp. zn. 29 Odo 1365/2008, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 29 Cdo 1953/2013, nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. srpna 2018, sp. zn. 29 Cdo 4525/2016.

¹⁹⁶ WALDER, Ivo § 90 [Předmět přezkumu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 271.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 271.

právní úpravy obchodního rejstříku uplatnit.¹⁹⁸ Restriktivněji pojímá registrační princip Štenglová, podle níž by rejstříkový soud měl přistoupit k věcnému přezkumu listin pouze ve výjimečných zákonem stanovených případech. Jinak by se vždy měl omezit pouze na přezkum splnění formálních náležitostí podání včetně toho, zdali z podkladů vyplývají údaje, které mají být do rejstříku zapsány.¹⁹⁹ Názor na omezení soudního přezkumu pouze na formální předpoklady zastává i Jindřich, dle něhož není věcný přezkum ani zčásti možný, a to v důsledku znatelného oslabení vyšetřovací zásady, jejíž přípustnost je pro takový přezkum zásadní, stejně jako s ohledem na existenci velmi krátkých lhůt pro rozhodnutí o návrhu.²⁰⁰

Podstatnou úlohu sehrává také rozhodovací praxe soudů, která charakteristiku registračního principu dotváří, zpřesňuje jeho význam, účel a rozsah. S tím je ale nutné dodat, že obsahový rámec registračního principu optikou ZVR není zcela totožný s předrekodifikační úpravou, neboť především už nadále není umožňováno rejstříkovým soudům posuzovat v rámci rejstříkových řízení (ne)platnost rozhodnutí nejvyšších orgánů osob zapisovaných do obchodního rejstříku. O této problematice bude pojednáno v bodu 5.2.6.

Dlouhodobě postoj k nutnosti trvat na restriktivnějším vymezení registračního principu zaujímá i Nejvyšší soud ČR, když opakovaně konstatuje, že rejstříkovým soudům v rámci přezkumu přísluší zkoumat zásadně splnění předpokladů týkajících se formy²⁰¹ návrhu a pouze v dílčím rozsahu, kdy tak stanoví zákon, předpoklady hmotněprávní. Ty však pouze za předpokladu, nemají-li zapisované skutečnosti podklad v notářském zápisu, který má povahu veřejné listiny²⁰², a tedy pro něj platí presumpce správnosti.²⁰³ Z toho proto vyplývá, že i kdyby byla předložená listina již na první pohled neplatná a nepanovaly by o tomto závěru žádné pochybnosti, věcný přezkum takové listiny zkrátka i přesto možný nebude a rejstříkový soud bude muset navrhované údaje, které dokládá taková listina, zapsat.

¹⁹⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J., op. cit., s. 6.

¹⁹⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 90 [Rozsah soudního přezkumu]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 337.

²⁰⁰ JINDŘICH, Miloslav. K soudnímu přezkumu ve věcech obchodního rejstříku. *Právní zpravodaj*, 2005, č. 7, s. 8.

²⁰¹ Např. zdali tam, kde je to zákonem stanoveno, má daná listina formu notářského zápisu nebo zda jsou podpisy na ní úředně ověřeny.

²⁰² § 6 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád, ve spojení s § 134 OSŘ.

²⁰³ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. června 2008, sp. zn. 29 Cdo 1759/2008; shodně také např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. srpna 2018, sp. zn. 29 Cdo 4525/2016, nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2019, sp. zn. 27 Cdo 3796/2017.

5.2.3 Dokazování v rejstříkovém řízení

Pro rejstříkový soud jsou zásadně jedinými podklady pro rozhodnutí o návrhu, resp. pro jeho přímý zápis s ním předložené listiny, jelikož registrační princip s ohledem na svoji povahu nemůže za pravidelného chodu věcí poskytovat a neposkytuje prostor pro dokazování. Zásadně tudíž neexistuje jiný způsob, jakým by mohly být prokázány navrhovatelovy tvrzené skutečnosti, neboť, jak již bylo konstatováno, se neuplatní vyšetřovací zásada, která standardně umožňuje a zároveň nařizuje soudům opatřit si a provést potřebné důkazy nad rámec těch, jež byly navrženy účastníky řízení.²⁰⁴ Shledá-li proto rejstříkový soud, že z připojených listin k zápisu ani po výzvě k jejich předložení navrhované údaje v dostatečné míře nevyplývají, nezbyvá mu, než návrh zamítnout.²⁰⁵ Z toho důvodu musejí předložené listiny dokládat údaje, jež mají být zapsány, a nesmějí být dány pochyby, že z listin nevyplývají. Právě uvedené představuje výrazné specifikum rejstříkového řízení a zároveň zásadní odlišnost tohoto typu řízení od ostatních občanskoprávních řízení.

Na druhou stranu ale není teoreticky vyloučeno dle § 93 odst. 1 věty druhé ZVR naříditi jednání, při kterém logicky dokazování probíhat musí. Pokud by opravdu k dokazování bylo přistoupeno, pak by muselo jít o stěží představitelné po právní stránce složité situace. Rejstříkové soudy jsou vázány velmi krátkou 5denní lhůtou pro rozhodnutí o návrhu, a jelikož při nařízení jednání nebude velmi pravděpodobně možné lhůtu dodržet, bude se rejstříkový soud k tomuto uchýlovat zcela výjimečně.²⁰⁶

S tím, že v rejstříkovém řízení není obecně dokazování připuštěno, nebo jen naprosto výjimečně, souvisí i to, že zde není dán prostor pro zjišťování sporných skutečností. Shledá-li totiž rejstříkový soud, že určitá navrhovaná skutečnost je sporná, musí rejstříkový soud takový návrh zamítnout.²⁰⁷ Tento názor lze vysledovat z ustálené judikatury Nejvyššího soudu, který dokazování sporných skutečností v rejstříkovém řízení nepřipouští, a to dokonce ani s žádnými výjimkami. Souhlasím spíše s právě prezentovaným názorem soudní praxe, protože dokazování

²⁰⁴ JINDŘICH, Miloslav. K soudnímu přezkumu ve věcech obchodního rejstříku. *Právní zpravodaj*, 2005, č. 7, s. 8.

²⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. června 2008, sp. zn. 29 Cdo 1759/2008.

²⁰⁶ HAMPEL, Petr. Občanské soudní řízení nesporné ve světle řízení ve věcech obchodního rejstříku. *Právní fórum*, 9/2012, s. 405-406. Hampel v tomto článku jako příklad takové výjimky uvádí situaci, kdy jsou v relativně krátkém časovém úseku na tentýž rejstříkový soud podávány návrhy na zápis údajů ohledně téže zapsané osoby, přičemž samotné návrhy cílí na zápis skutečností, které vedle sebe nemohou obstát, a takové jednotlivé návrhy jsou dokládány rozličnými listinami, které spolehlivě prokazují všechny proti sobě stojící navrhované skutečnosti.

²⁰⁷ Např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2019, sp. zn. 27 Cdo 3796/2017; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. února 2020, sp. zn. 27 Cdo 1470/2018; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. srpna 2018, sp. zn. 29 Cdo 4525/2016.

a posuzování sporných skutečností zkrátka do rejstříkového řízení zásadně patřit nemůže, poněvadž v opačném případě by se řízení značně zpomalilo.

5.2.4 Výjimky z uplatňování registračního principu

I přesto, že registrační princip v zásadním rozsahu rejstříkové řízení ovládá, není jeho použití v rejstříkových věcech bezbřehé. V rámci ZVR jsou vymezena rejstříková řízení, pro která se registrační princip neuplatní a v nichž jsou otázky, jichž se taková řízení týkají, rejstříkovým soudům ponechána k věcnému posouzení.

V prvním případě je dle § 90 odst. 1 rejstříkový soud povinen vedle případů zdánlivosti právních jednání (viz bod 5.2.5) také zkoumat, zdali navrhované jméno, resp. firmu nelze zaměnit se jménem, které již existuje a je zapsané (tedy užívané), příp. není-li klamavé²⁰⁸ povahy. K takovému přezkumu může rejstříkový soud přikročit jen tehdy, má-li zápis jména (firmy) konstitutivní povahu.²⁰⁹ Pojem „klamavý“ lze v tomto kontextu chápat tak, že jméno (firma) nesmí vzbuzovat u třetích osob nesprávnou představu o zapisované osobě, předmětu jejího podnikání či jiných s ní spojených skutečnostech.²¹⁰

Druhý případ zakotvuje § 90 odst. 2 ZVR, podle něhož má rejstříkový soud povinnost zkoumat, zda tomu, aby provedl zápis určité skutečnosti, nebrání probíhající trestní stíhání nebo výkon trestu právnické osoby. Společně s § 16 ZVR je smyslem tohoto ustanovení adekvátně reagovat na situace, kdy se zapsaná právnická osoba snaží mařit nebo maří proti ní vedené trestní stíhání, případně výkon trestu tím způsobem, že se pokouší zbavit její trestní odpovědnosti či se vyhnout výkonu uloženého trestu rozhodnutím jejích orgánů vedoucím k jejímu zrušení a zániku nebo přemístění sídla do zahraničí.²¹¹ Jestliže bylo proti právnické osobě zahájeno trestní stíhání, nemůže být do jeho pravomocného skončení zrušena, ani se nemůže účastnit přeměny, ledaže by právě uvedené bylo neproporcionální k povaze spáchaného trestného činu, pro který se trestní řízení vede.²¹² Jinak může v průběhu trestního řízení rejstříkový soud rozhodnout o zápisu pouze tehdy, doloží-li právnická osoba k návrhu

²⁰⁸ Klamavá je kupříkladu firma mající v jejím názvu rok založení, který není pravdivý a může vyvolat u osoby průměrného rozumu dojem, že snad daná společnost vykazuje již dlouhou tradici. In: ŠVARC, Zbyněk a kolektiv, op. cit., s. 139.

²⁰⁹ WALDER, Ivo. § 90 [Předmět přezkumu]. In: HAMPEL, P., WALDER, I. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 1. 5. 2023]. ASPI_ID KO304_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²¹⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 90 [Rozsah soudního přezkumu]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 337.

²¹¹ HAMPEL, Petr § 90 [Předmět přezkumu]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 889.

²¹² § 32 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

rozhodnutí trestního soudu o povolení zápisu.²¹³ Je nejisté, jakým způsobem by byla řešena situace, kdy by při absenci povolení trestního soudu rejstříkový soud i přesto návrhu na výmaz nebo přeměny právnické osoby, proti níž se vede trestní řízení, vyhověl.²¹⁴ Stejně jako Hampel²¹⁵ se domnívám, že v takovém případě by rejstříkovému soudu nepřislušelo zahájit ani případně vést řízení o nastalém nesouladu.

Třetím případem je situace předvídaná v § 91 ZVR, podle něhož mohou rejstříkové soudy v případě podání návrhu na zápis vnitrostátní fúze kapitálových obchodních společností či družstva přezkoumávat, zdali některá ze zúčastněných obchodních korporací v 3leté lhůtě před zveřejněním projektu navrhované vnitrostátní fúze neparticipovala na přeshraniční fúzi. Pokud tato přeshraniční fúze proběhla, zkoumá rejstříkový soud, zdali po ní došlo v nástupnických společnostech k zachování rozsahu a podmínek práva vlivu zaměstnanců²¹⁶, v jakém existovalo před takovou vnitrostátní fúzí.

5.2.5 Vztah zdánlivosti a neplatnosti právního jednání k přezkumu rejstříkovým soudem

Zdánlivost a neplatnost jsou možné negativní důsledky vad právních jednání.²¹⁷ Ve vztahu k obchodnímu rejstříku jsou v rámci řízení v jeho věcech velmi frekventovaným podkladem pro zápis skutečností usnesení nejvyšších orgánů obchodních korporací (zejména valných hromad u kapitálových společností, resp. členských schůzí u družstva²¹⁸). Samozřejmě se nejedná o jediná právní jednání, která podléhají v těchto řízeních přezkumu, lze si na nich ale poměrně dobře demonstrovat, jak se vyvíjel rozsah uplatnění registračního principu.

a) Zdánlivé právní jednání

Tím, kdy a za naplnění jakých podmínek je rozhodnutí nejvyššího orgánu obchodní korporace zdánlivé (nicotné), se zabýval bod 3.2.1. Jak již bylo uvedeno, při zdánlivosti je třeba na právní jednání hledět, jako by nikdy nenastalo. Takové jednání je nulitní, neexistuje. Rejstříkový soud je z toho důvodu v rámci své přezkumné činnosti povinen k vadám způsobujícím zdánlivost rozhodnutí orgánů zapsaných osob přihlížet z úřední povinnosti a zápis v takovém případě nemůže a nesmí provést.²¹⁹ Totéž potvrzuje i rozhodovací praxe

²¹³ HAMPEL, Petr § 90 [Předmět přezkumu]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 891-892.

²¹⁴ Tamtéž, s. 892.

²¹⁵ Tamtéž, s. 892.

²¹⁶ § 242 a násl. zákona č. 125/2008, o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁷ K výkladu pojmu právní jednání např. DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří a ZUKLÍNOVÁ, Michaela, op. cit., s. 156 a násl.

²¹⁸ § 44 ZOK.

²¹⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J., op. cit., s. 8.

Nejvyššího soudu ČR, když uvádí, že „*k vadám, pro které se na usnesení valné hromady hledí, jako by nebylo přijato, [...] rejstříkový soud přihlédnout musí*“.²²⁰ Právně uvedené proto představuje poslední výjimku, kdy se registrační princip neuplatní.

S výše uvedeným se jednoznačně ztotožňuji, neboť mám také zato, že vada způsobující zdánlivost právního jednání je naprosto klíčová pro posuzování (ne)existence právního jednání, a z toho důvodu nelze v žádném případě i přes existenci registračního principu rejstříkovému soudu odpírat možnost (a zároveň povinnost) k takovým vadám přihlížet. Naopak, platila-li by opačná situace, nastal by tím v právní úpravě velmi zásadní nedostatek, který by bylo nutné legislativně ošetřit.

Dospěje-li rejstříkový soud k závěru, že právní jednání, jež představuje podklad pro zápis navrhované skutečnosti či údaje do obchodního rejstříku, je zdánlivé, musí dle mého názoru vyzvat navrhovatele k doložení platné listiny a dát mu tak šanci vadný stav napravit. Nedojde-li k nápravě, pak návrh zamítnout.

b) Neplatné právní jednání

Od přijetí OZ je zcela zásadní od sebe odlišovat instituty zdánlivosti a neplatnosti právních jednání. Jelikož je předmětem této práce především analýza procesněprávních aspektů problematiky obchodního rejstříku, dovoluji si odkázat na pramen uvedený v poznámce č. 146, který se rozlišením pojmů zevrubně zabývá. Nyní se proto lze omezit na konstatování, že hlavními důvody neplatnosti budou zásadně taková právní jednání, která odporují dobrým mravům, zákonu nebo (v případě rozhodnutí orgánů obchodních korporací) zakladatelskému právnímu jednání.²²¹

Právě změny v oprávněnosti rejstříkových soudů posuzovat neplatnost usnesení valných hromad byly hlavní příčinou skutečnosti, že po rekodifikaci registrační princip nabyt ještě striktnější povahy na úkor možnosti rejstříkových soudů provádět věcný přezkum takových rozhodnutí. V době platnosti obchodního zákoníku totiž dle § 131 odst. 8 rejstříkovým soudům příslušelo posoudit platnost usnesení valné hromady. Současná právní úprava však tuto možnost rejstříkovým soudům nepřiznává, resp. úpravu obsaženou v daném ustanovení obchodního zákoníku zákonodárce do současné legislativy nepřevzal. Pro rejstříkové soudy z toho vyplývá povinnost návrhu na zápis vyhovět, i kdyby podkladové usnesení valné

²²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 27 Cdo 4439/2018.

²²¹ § 580 OZ.

hromady bylo zjevně neplatné, samozřejmě za podmínky, jsou-li splněny ostatní zákonné podmínky a doloženy veškeré ostatní podklady.

Mohlo by se zdát, že jistý náznak naděje pro možnost přezkumu neplatnosti takových usnesení by mohl přinášet § 192 odst. 1, resp. § 429 odst. 2 nebo § 663 odst. 2 ZOK, z nichž by mohlo vyplývat, že by jiným právním předpisem měl zákonodárce na mysli i ZVR. Ustálená soudní judikatura se však shoduje na tom, že tomu tak není. Nejvyšší soud uvedený závěr odůvodňuje tak, že ZOK jednak nepřejal úpravu, která do té doby byla obsažena v § 131 obchodního zákoníku, jednak takovou úpravu neobsahuje ani samotný ZVR. „[R]ejstříkovému soudu nepřísluší v rejstříkovém řízení posuzovat platnost usnesení valné hromady [...], a to ani v řízení o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku. Naopak k vadám, pro které se na usnesení valné hromady hledí, jako by nebylo přijato [...], rejstříkový soud přihlédnout musí“.²²² Jestliže tedy nebyla neplatnost vyslovena ve zvláštním řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby, je nutné, aby rejstříkové soudy v rejstříkových řízeních na takové rozhodnutí pohlížely jako na platné, i kdyby tomu tak ve skutečnosti nebylo, a nemohou otázku platnosti posuzovat ani jako otázku prejudiciální.²²³

V nedávné době vydal k uvedené problematice Vrchní soud v Olomouci velmi zajímavé usnesení ze dne 19. ledna 2023, sp. zn. 5 Cmo 151/2022, v jehož rámci se do určité míry vymezuje proti dosavadním ustáleným závěrům rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v ČR k otázce nepřipustnosti přezkumu neplatnosti usnesení valné hromady v rejstříkovém řízení. Vrchní soud připouští, že ve výjimečných případech, kdy tomu nasvědčují zvláštní okolnosti případu, je možné a zároveň žádoucí přezkum platnosti usnesení valné hromady rejstříkovým soudům přeci jen umožnit. Vrchní soud v daném rozhodnutí uvádí, že pokud by taková výjimečná situace nastala a platnost by nebyla posouzena, představovalo by to popření základních právních zásad (§ 6 a § 8 OZ), kterými musí být bezpodmínečně ovládáno i řízení rejstříkové.

V daném případě šlo o situaci, kdy rozvedení manželé, kteří za trvání manželství nabyli podíl ve společnosti s r. o. a doposud nebylo vypořádáno jejich společné jmění manželů. Vzájemné spory plynoucí z rozvodu se však negativně promítly i do rozhodování o chodu společnosti, kdy každý z nich usiloval o co největší vliv na její chod a na zisk finančního a jiného prospěchu, který jim plynul z titulu společníka dané společnosti. Důsledkem bylo

²²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. února 2017, sp. zn. 29 Cdo 1104/2016.

²²³ Např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. dubna 2016, sp. zn. 29 Cdo 3899/2015, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. března 2018, sp. zn. 27 Cdo 3347/2017.

opakované svolávání valných hromad vždy jedním z manželů, aby na nich byla přijata rozhodnutí podporující činnost společnosti směřující v jejich individuální soukromý prospěch, kdy tato rozhodnutí byla prosta ohledu na objektivně důležité zájmy společnosti. Usnesení valných hromad jednoho z manželů byla logicky napadána druhým manželem v různých řízeních o určení neplatnosti takového rozhodnutí. Z toho důvodu byl také společnosti jmenován prvostupňovým soudem hmotněprávní opatrovník. Za existence uvedených skutkových okolností proto Vrchní soud přezkoumal platnost „valné hromady“ jednoho z rozvedených společníků a potvrdil rozhodnutí prvostupňového rejstříkového soudu o zamítnutí návrhu na zápis dvou jednatelů společnosti, neboť dle jeho názoru by neuplatněním přezkumu nastal rozpor s principem poctivosti dle § 6 OZ, zákazu zneužití práva podle § 8 OZ, stejně tak i se zásadou proporcionality.²²⁴

Dále soud dodává: *„V tomto konkrétním případě by tak vyhovění návrhu znamenalo nejen porušení těchto zásad, kdy by o návrhu na zápis změn v obchodním rejstříku bylo rozhodováno pouze v závislosti na tom, o které z valných hromad, jejíž usnesení bylo napadeno návrhem na vyslovení neplatnosti, bylo soudem rozhodnuto dříve, ale také by bylo v rozporu s pravomocným rozhodnutím soudu o ustanovení hmotněprávního opatrovníka společnosti, kdy soud ve svém rozhodování zohlednil existenci předmětné valné hromady, a přesto dospěl k závěru, že je třeba společnosti opatrovníka ustanovit. Pokud by rejstříkový soud vyhověl tomuto návrhu na zápis jednatelů společnosti, fakticky by tím přezkoumal rozhodnutí ve statusové věci společnosti o jmenování hmotněprávního opatrovníka, což není přípustné“.*²²⁵

Jak je patrné z právě provedeného rozboru, Vrchní soud v tomto rozhodnutí do určité míry rozvolňuje přísně pojatý registrační princip uplatňovaný při přezkumné činnosti rejstříkových soudů.

5.3 Shrnutí

Celkově mám za to, že lze zakotvený registrační princip co do jeho smyslu a rozsahu považovat za vyhovující. Domnívám se tak z níže uvedených důvodů.

Mám za to, že v současném nastavení registračního principu lze jistě nalézt jak pozitiva, tak negativa. Výhodou zcela jistě je, že rejstříkové řízení je díky tomu rychlejší, neboť v souvislosti s tím rejstříkové soudy nejsou zatěžovány nutností (až na výjimky) podrobovat předložené návrhy a listiny podrobnému věcnému přezkumu.

²²⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. ledna 2023, sp. zn. 5 Cmo 151/2022.

²²⁵ Tamtéž.

Na druhou stranu omezení věcného přezkumu zapříčiňuje, že rejstříkové soudy v konečném důsledku sehrávají do větší míry úlohu evidenční, neboť s výjimkou zdánlivosti právních jednání a několika málo případů vymezených v bodě 5.2.4, musí zápis provést vždy tehdy, budou-li skutečnosti z předložených listin vyplývat, bez ohledu na to, zdali jsou (i zcela očividně) neplatné. Je otázkou, nakolik bude v následující soudní rozhodovací praxi, případně i v rámci zákonodárné činnosti zohledněn názor Vrchního soudu vyjádřeného ve výše uvedeném rozhodnutí. Byl-li by však připuštěn přezkum platnosti v jím uvedeném rozsahu, domnívám se, že by v praxi nastal velmi zásadní interpretační problém, neboť je dle mého názoru velmi obtížné na obecné úrovni přesně legislativně vymezit, v jakých situacích by byly rejstříkové soudy oprávněny přezkoumávat platnost rozhodnutí orgánů právnických osob. Nešlo by se dle mého názoru při normování tohoto pravidla obejít bez použití neurčitých právních pojmů, u nichž by hrozila nejednotná interpretace rejstříkových soudů v konkrétních případech.

V souvislosti s dominancí evidenční funkce rejstříkových soudů se také objevuje názor, zdali je toto nastavení vůbec konformní s ústavními principy ovládajícími soudnictví, resp. postavení a činnost soudů, jejichž primárním posláním je poskytovat ochranu práv a rozhodovat ve věcech.²²⁶ Zde se však domnívám, že jde o názor až poměrně krajní. Je sice pravdou, že v případě přímých zápisů rejstříkový soud žádné rozhodnutí nevydává, avšak jeho činnost je svou povahou jistě stále rozhodovací, protože i v případě, kdy má provést přímý zápis, vždy návrh nějakým způsobem posuzuje (např. § 92 za středníkem ZVR) a na základě takového posouzení má na výběr z možností návrhu zápis provést, nebo neprovést. Navíc v případě, kdy návrhu alespoň částečně nevyhovuje nebo jej odmítá, musí písemně vyhotovit a účastníkům řízení doručit usnesení, které je typickým rozhodovacím úkonem soudu. Byť je rejstříkové řízení specifickým řízením, a jak jsem již několikrát uvedl, odlišuje se některými svými specifickými znaky od ostatních civilních soudních sporných i nesporných řízení, stále v něm lze nalézt charakteristiky, které jsou typickému civilnímu soudnímu řízení nespornému vlastní.

Přesunul-li bych se ještě jednou k rozsahu věcného přezkumu, které rejstříkovým soudům umožňuje současná právní úprava, ponechal bych jej tak, jak je nyní nastaven. S názory Vrchního soudu ve výše rozebraném usnesení se příliš neztotožňuji, a to především zejména

²²⁶ RYŠÁNEK, Zdeněk. O rozhodování a nerozhodování ve věcech katastru nemovitostí a obchodního rejstříku. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10, s. 373-375.

s ohledem na již konstatovaný fakt, že by v praxi rejstříkových soudů nastaly výrazné rozdíly v interpretaci důvodů, pro které by mohly neplatnost rozhodnutí přezkoumávat.

Zároveň byl-li by přezkum neplatnosti v rejstříkovém řízení v určitém rozsahu opět připuštěn, nastala by znovu již v předrekodifikační době přezkumná dvojkolejnost, kdy by přezkum mohl realizovat jednak civilní soud v rámci nesporného řízení o přezkumu neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby dle ZŘS, jednak soud rejstříkový dle ZVR.

Tato situace není žádoucí. Jednak by toho mohlo být využíváno k obstrukčním úmyslům, jednak by to bylo na újmu zásady *vigilantibus iura scripta sunt*, neboť by se neplatnosti rozhodnutí v rejstříkovém řízení mohla domáhat zcela jiná osoba od takové, která podala návrh na neplatnost daného rozhodnutí.²²⁷

Lze proto shrnout, že ačkoliv by jistě mohlo být ku prospěchu zohledňovat výjimečně i v rejstříkovém řízení zásadní a zjevné vady způsobující neplatnost přezkoumávaného právního jednání, i přesto s ohledem na vše shora uvedené se přikláním k tomu názoru, že současně nastavený rozsah registračního principu je ještě adekvátní a jeho případné rozvolnění by oponovalo původnímu cíli zákonodárce, pro který tento princip zaváděl. Jakkoliv lze jistě do určité míry oprávněně považovat nemožnost rejstříkového přezkumu zcela zřetelně neplatného jednání někdy až za absurdní, nevidím pro řešení této situace jiné východisko, pokud má být zachována zákonodárcem zamýšlená podstata registračního principu.

²²⁷ Shodně i BĚLOHLÁVEK, Alexander J., op. cit., s. 5.

6. Rozhodování v rejstříkovém řízení

6.1 Obecně

Stejně jako v případě ostatních soudních řízení, i v rámci řízení ve věcech obchodního rejstříku musejí rejstříkové soudy vyvíjet rozhodovací činnost. Lze se zde setkat tradičně jak s rozhodnutími meritorní povahy, tak povahy procesní. Lze si zde také povšimnout další pozoruhodnosti, která utváří zvláštní charakter rejstříkového řízení a o níž bude v této kapitole podrobněji pojednáno, a tou je možnost rejstříkových soudů za zákonných podmínek provést navrhovaný zápis do rejstříkové databáze, aniž by o tom bylo napřed vydáno rozhodnutí.

6.2 Odmítnutí návrhu na zápis

6.2.1 Podstata a důvody odmítnutí návrhu

Odmítnutím návrhu dle § 86 ZVR dává rejstříkový soud navrhovateli najevo, že návrh vykazuje vadu, pro kterou se jím nelze v mezích § 90 ZVR zabývat, nebo že k návrhu nedoložil veškeré potřebné listiny. Z toho důvodu je rozhodnutí o odmítnutí návrhu rozhodnutím procesní povahy mající formu usnesení²²⁸, které pro daný skutkový případ nezakládá překážku věci rozhodnuté.²²⁹ Navrhovatel proto může podat nový návrh v téže věci, který v případě, když bude prostý vad, rejstříkový soud v povoleném rozsahu přezkoumá a případně navrhované skutečnosti zapíše do obchodního rejstříku.²³⁰

Nastane-li situace, kdy je návrh z konkrétního důvodu soudem odmítnut, mám za to, že by si měl navrhovatel velmi pečlivě promyslet, zdali bude v případě proti takovému usnesení podávat odvolání, nebo půjde cestou podání nového návrhu. Nemá-li totiž dostatek vnitřního přesvědčení, že dokáže odstranit veškeré vytknuté vady a bude tedy odvolání v celém rozsahu vyhověno, jeví se podle mého názoru jako vhodnější a rychlejší varianta jít cestou podání nového návrhu na zápis a znovu zaplatit soudní poplatek.

Ustanovení § 86 ZVR taxativně vypočítává důvody, pro které může rejstříkový soud podaný návrh odmítnout. Jedná se o následující případy:

- a) návrh byl podán osobou, které nepřísluší aktivní věcná legitimace;
- b) návrh nebyl podán předepsaným způsobem, tj. bez využití inteligentního formuláře (s výjimkou případů, pro které formuláře nejsou předepsány);
- c) z obsahového hlediska návrh nesplňuje veškeré předepsané náležitosti;
- d) návrh je nesrozumitelný či neurčitý;

²²⁸ § 86 ZVR.

²²⁹ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHLOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka., op. cit., str. 79.

²³⁰ WALDER, Ivo § 86 [Důvody odmítnutí návrhu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 256.

- e) společně s návrhem nebyly předloženy veškeré listiny, které by dokládaly údaje a skutečnosti, jejichž zápis je navrhován;
- f) účel zakládané právnické osoby odporuje ust. § 145 OZ.

Ad a), b), c) a e): Zde bych si dovolil odkázat na příslušnou kapitolu 3 a podkapitolu 4.3 této práce, v nichž je na tyto problematiky zaměřena podrobnější pozornost.

Vacková upozorňuje, že by výraz „neoprávněná osoba“ v § 86 písm. a) ZVR v tomto kontextu neměl být vykládán příliš formalisticky a měl by být podroben spíše restriktivnímu výkladu, kdyby za takové navrhovatele měly být považovány pouze ty, které se zapsanou osobou nemají vůbec nic společného.²³¹ V jejich případě logicky nezbývá nic jiného než návrh odmítnout.

Ad d): Je třeba dávat důraz na rozlišování obou uvedených pojmů. Obecně nesrozumitelnost znamená, že z důvodu nesplnění některé náležitosti návrhu nelze jednoznačně určit, čeho přesně určitým textem, který je součástí návrhu, navrhovatel zamýšlel dosáhnout. V případě neurčitosti půjde o nedostatky v obsahu jednotlivých (byť splněných) náležitostí, resp. z návrhu nebude zcela jasné, čeho se navrhovatel domáhá.²³²

Domnívám se, že v praxi příliš často nebude v rejstříkových řízeních docházet a nedochází k odmítání návrhu dle tohoto důvodu. Inteligentní formulář totiž dle mého názoru poměrně účinně předchází tomu, aby vznikly neurčitosti a nesrozumitelnosti v návrzích. Pokud by však k tomu došlo, pak se souhlasím, že půjde častěji o případ neurčitosti, a to třeba tehdy, není-li z něj bez pochyb zřejmé, u kterých konkrétních členů statutárního orgánu obchodní korporace se navrhuje jejich výmaz a u kterých jejich zápis.²³³

Ad f): Ustanovení § 145 OZ, na které je odkazováno, zakotvuje seznam účelů, pro které nelze založit právnické osoby. Naplňuje-li zakládaná obchodní korporace toto ustanovení, rejstříkový soud zápis takové osoby bude muset odmítnout.

V § 87 ZVR jsou poté uvedeny výjimečné případy, které znemožňují rejstříkovému soudu odmítnout návrh. Prvním z nich je situace zahraniční právnické osoby zapsané v českém obchodním rejstříku, která k návrhu na zápis nedoloží listinu českým právem požadovanou, protože se daná listina podle práva, kterým se zapisovaná osoba řídí, nevydává. V takovém

²³¹ VACKOVÁ, § 200d. In: JIRSA, J. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 9. 5. 2023]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²³² ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 200d [Odmítnutí návrhu]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1487.

²³³ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 200d [Odmítnutí návrhu]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1487.

případě je nutné postupovat tak, že jsou namísto toho rejstříkovému soudu předloženy jiné soukromoprávní listiny spojené s místopřísežným prohlášením.²³⁴

Druhý případ odráží zásadu, že rejstříkové soudy vždy posuzují předložené podklady podle jejich obsahu. Proto nemůže být za ospravedlnitelný důvod odmítnutí návrhu považováno např. nepřiléhavé označení listiny²³⁵, pokud s ohledem na její obsah v zcela uspokojivém rozsahu při splnění veškerých podmínek dokládá navrhované skutečnosti. Měl-li by se prosazovat opačný přístup, tedy takový přístup, v jehož rámci by rejstříkové soudy měly trvat na striktním souladu formy (označení) a obsahu předložených podkladů, vedlo by to dle mého názoru mnohdy k zbytečným výzvám a v extrémních případech třeba i k odmítnutím jinak obsahově zcela bezvadných podání. Proto vítám, že zákonodárce přistoupil k tomu, aby nastavenou úpravou motivoval soudy přihlížet k hodnocení listin střídmějším pohledem. Koneckonců se na rejstříkový soud obrací s návrhy i právní terminologie neznalí laici, kteří z různých, často finančních, důvodů nevyhledají pomoc odborníka (např. advokáta). Stejně tak vyplývá-li z jejich návrhů a příloh vše, co navrhují, ačkoliv by označení či užití slovní obraty zcela přesně neodpovídaly užívané právní terminologii, nelze podle mého úsudku trvat na tom, aby z toho důvodu byli zbytečně vyzýváni k odstranění takových „vad“.

Shora již bylo konstatováno, že rejstříkové soudy rozhodují o odmítnutí návrhu usnesením, které musí splňovat obecné náležitosti usnesení dle § 169 OSŘ, stejně jako speciální náležitosti v § 89 ZVR. Proti usnesení odmítnutí návrhu je přípustné odvolání, které však může podat pouze navrhovatel.²³⁶

6.2.2 Výzva k odstranění vad

Shledá-li v podaném návrhu vadu, příp. nebudou-li k němu ze strany navrhovatele doloženy veškeré relevantní přílohy, nemůže rejstříkový soud ihned přistoupit k odmítnutí návrhu na základě některého z důvodů dle § 86 ZVR, nýbrž nejprve musí navrhovateli umožnit stav napravit tím, že ho vyzve k odstranění vytčených vad, příp. k doložení chybějících listin, které brání meritornímu přezkumu o návrhu. Podstata a smysl výzvy rejstříkového soudu tkví především v nutnosti učinit návrh na zápis skutečností do obchodního rejstříku způsobilým pro meritorní přezkum v rozsahu § 90 ZVR a zároveň, aby byl navrhovaný zápis následně proveditelný v souladu s požadavky hmotného i procesního práva.²³⁷

²³⁴ WALDER, Ivo § 87 [Posuzování listin]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 879.

²³⁵ Např. kupní smlouva namísto smlouvy o převodu obchodního podílu. In: NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka., op. cit., s. 77.

²³⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. listopadu 2003, sp. zn. 7 Cmo 296/2003.

²³⁷ HOLEJŠOVSKÝ, Josef. Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku (1. část). *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 7, s. 193.

Z ustanovení § 88 ZVR vyplývá rejstříkovému soudu povinnost vyzvat navrhovatele k odstranění závadného stavu do 3 pracovních dnů ode dne doručení návrhu. Jelikož ZVR stran počátku běhu lhůty neurčuje jinak, započne lhůta dle § 57 odst. 1 OSŘ běžet dnem, který bezprostředně následuje po dni doručení návrhu na zápis soudu. S ohledem na to, že jde o lhůtu soudcovskou (pořádkovou)²³⁸, je otázkou, jaké důsledky vyvozovat v případě, kdy rejstříkový soud tuto lhůtu nedodrží. Domnívám se, že by bylo příliš přehnané trvat na tom, aby byly ze zmeškání lhůty rejstříkovým soudem vyvozovány tak závažné důsledky jako pozbytí účinnosti takové výzvy a následný zápis navrhovaných skutečností na základě fikce (viz dále).

Ačkoliv nedodržení lhůty jistě představuje negativní odchytku od zákonného pravidla, připuštění závěru o neúčinnosti by v konečném důsledku znamenalo, že by do obchodního rejstříku byly fikcí zapsány skutečnosti na základě návrhů, které vykazují vady nebo které nejsou dostatečně prokázány příloženými listinami.²³⁹

Vše právě uvedené musí dle mého názoru platit za předpokladu, učiní-li rejstříkový soud výzvu sice po uplynutí 3denní lhůty, avšak dříve, než nastane fikce zápisu. Neshledávám jako správné, aby později zasláná výzva dokázala fikci zápisu prolomit. Jak již bylo několikrát konstatováno, rejstříkové řízení má být řízením rychlým a pro naplňování tohoto požadavku je existence institutu fikce zápisu zásadní.

Výzva má dle § 88 ZVR formu usnesení, proti kterému není odvolání přípustné. Stran její formy a obsahu musí splňovat obecné náležitosti usnesení dle § 169 OSŘ s přiměřeným použitím § 43 OSŘ. Dále v ní musejí být přesně označeny vady či absentující listiny, poučení o způsobu odstranění nedostatků, lhůta ke splnění výzvy a poučení o důsledcích marného uplynutí lhůty k nápravě.²⁴⁰

Rejstříkovým soudem stanovená lhůta pro zjednání nápravy počíná navrhovateli běžet od doručení výzvy, přesněji s ohledem na výše zmíněné pravidlo ode dne, který po takovém dni následuje. Současná právní úprava nestanovuje objektivní délku této lhůty a její přiměřené určení je ponecháno na rejstříkovém soudu s ohledem na povahu konkrétního případu a okolností. Z toho důvodu jde o lhůtu soudcovskou (pořádkovou), která však může být na odůvodněný návrh účastníka prodloužena. S ohledem na charakter této lhůty taky lze její zmeškání na návrh prominout.²⁴¹

²³⁸ WALDER, Ivo § 88 [Výzva k odstranění vad návrhu]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 883.

²³⁹ HOLEJŠOVSKÝ, Josef. Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku (2. část). *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 8, s. 218-219.

²⁴⁰ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHLOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka., op. cit., s. 76.

²⁴¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 88 [Výzva k odstranění vad]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 335.

Na tomto místě si lze položit otázku, jakým způsobem by se měly rejstříkové soudy stavět k případům, kdy navrhovatel výzvu splní, avšak po uplynutí soudem stanovené lhůty, ale ještě před tím, než soud v důsledku marného uplynutí lhůty návrh odmítne. Přikláním se k názoru, že by mělo k této situaci být přistupováno benevolentně. Pokud by rejstříkové soudy nápravu vadného stavu po uplynutí lhůty neakceptovaly, byly by samy proti sobě, neboť by prakticky odmítaly sladit stav skutečný se stavem zapsaným, čemuž po navrhovatelem učiněném odstranění vad návrhu či dodání chybějících podkladů, byť po lhůtě, nic nebrání. Navrhovatel by ale musel vady odstranit před uplynutím lhůty pro rozhodnutí o návrhu.

Zasláním výzvy dochází k přerušení lhůty pro rozhodnutí dle § 96 odst. 1 ZVR. Znovu začne běžet ode dne následujícím po dni, kterým marně uplyne ve výzvě soudem stanovená lhůta k odstranění vadného stavu, příp. po dni, v němž došlo k nápravě vadného stavu (odstranění vady nebo doručení chybějících listin soudu).²⁴²

Ustanovení § 88 ZVR nepřipouští možnost rejstříkového soudu výzvu opakovat. Je nutné ale upozornit, že není správně smysl slovního spojení „opakovaná výzva“ vykládat v doslovném znění bez dalšího. Ztotožňuji se s názorem Holejšovského, který zjednodušeně řečeno uvádí, že o opakovanou výzvu nejde tehdy, pokud je navrhovatel vyzýván k odstranění takové vady nebo doložení takové listiny, kterou nezahrnovala výzva původní.²⁴³ K tomu Vacková dodává, že veškeré tyto případné další výzvy musejí být realizovány dříve, než uplyne lhůta určená v původní (v pořadí první) výzvě. V opačném případě nelze k výzvám učiněným po dané lhůtě přihlížet.²⁴⁴ Podle Waldera tak musí učinit dokonce ještě dříve, a to v zákonné 3denní lhůtě podle § 88 ZVR.²⁴⁵ Zastávám názor Vackové, že nejzazším okamžikem pro podání dalších výzev je až den, kdy uplyne lhůta stanovená v první výzvě (která bude povětšinou jistě delší než 3 dny). Učinit další výzvu v zákonné 3denní lhůtě je velmi obtížné a rozhodně je dle mého názoru příznivější řešení, aby rejstříkový soud měl na „opakovanou výzvu“ více času, než aby poté stejně musel zahajovat řízení z moci úřední, což by koneckonců pravděpodobně bylo ještě více časově náročnější.

Výzva samozřejmě připadá v úvahu pouze tam, kde lze vady objektivně odstranit. V případě neodstranitelných vad by byla taková výzva zbytečná, neboť z objektivních důvodů

²⁴² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. září 2006, sp. zn. 7 Cmo 74/2006, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. září 2019, sp. zn. 14 Cmo 175/2018.

²⁴³ Obdobně např. i HOLEJŠOVSKÝ, Josef. Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku (2. část). *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 8 s. 220.

²⁴⁴ VACKOVÁ, § 200d. In: JIRSA, J. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 12. 5. 2023]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁴⁵ WALDER, Ivo § 88 [Výzva k odstranění vad návrhu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 267.

nemůže být závadný stav žádným způsobem ze strany navrhovatele ani soudu zhojen. V takovém případě rejstříkový soud ihned přistoupí k odmítnutí návrhu.²⁴⁶

6.3 Přímý zápis

Pro řízení ve věcech obchodního rejstříku je příznačné, že nikoliv v každém případě, kdy budou splněny veškeré předpoklady pro zápis navrhovaných údajů, se rejstříkový soud ubere k vydání rozhodnutí. Jde o pravidlo, kterým lze zároveň podpořit hned v první kapitole rozebraný názor, že nelze na rejstříkové řízení bez dalšího nahlížet jako na ryze nesporné řízení dle ZŘS, nýbrž spíše jako na řízení svého druhu s prvky nesporného řízení. Jde totiž o charakteristiku typickou výlučně pro rejstříková řízení.

Právní teorie pro výše popsané pravidlo používá pojem přímý zápis, neboť rejstříkový soud v takových případech provede navrhovaný zápis do obchodního rejstříku, aniž by o tom vydal rozhodnutí. Ačkoliv zákonodárce tento pojem explicitně nepoužívá, lze spolehlivě identifikovat ustanovení ukládající přímé zápisy, když obsahují slovní spojení „aniž by rejstříkový soud vydával rozhodnutí“.

Dojde-li ke splnění všech předpokladů pro přímý zápis, není ponecháno rejstříkovému soudu na uvážení, zda přímý zápis provede, nebo namísto toho vydá rozhodnutí o zápisu.²⁴⁷ Vzhledem k tomu, že přímý zápis vylučuje vydání rozhodnutí, nelze se proti němu bránit podáním odvolání.²⁴⁸

V rámci ZVR lze rozeznávat celkem čtyři možnosti, kdy lze přímý zápis provést. Rozborem všech případů se budou zabývat následující body.

6.3.1 Přímý zápis na základě notářského zápisu

Podle ustanovení § 92 ZVR rejstříkové soudy provedou přímý zápis tehdy, mají-li navrhované skutečnosti podklad v přiloženém notářském zápisu. Jde o zcela logické pravidlo, které podtrhává skutečnost, že notářský zápis splňující veškeré náležitosti dle notářského řádu²⁴⁹ je veřejnou listinou (§ 134 OSŘ), o jejichž obsahu platí presumpce správnosti a jejichž přezkum v rejstříkových řízeních je tedy nadbytečný. Rejstříkové soudy se proto omezují na přezkum toho, zdali z notářského zápisu beze sporu vyplývají navrhované skutečnosti a zdali takový notářský zápis²⁵⁰ splňuje veškeré podmínky stanovené notářským řádem.²⁵¹

²⁴⁶ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv, op. cit., s. 138-139.

²⁴⁷ WALDER, Ivo § 92 [Přímý zápis]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 280.

²⁴⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. května 2007, sp. zn. 7 Cmo 506/2006.

²⁴⁹ Zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád.

²⁵⁰ V praxi půjde především o notářské zápisy o právním jednání dle § 62 a násl. notářského řádu a notářské zápisy o rozhodnutí orgánů právnické osoby dle § 80a a násl. notářského řádu.

²⁵¹ WALDER, Ivo § 92 [Přímý zápis]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 280.

Štenglová upozorňuje, že i přesto v praxi mohou nastat situace, kdy budou splněny veškeré podmínky pro provedení přímého zápisu navrhované skutečnosti, avšak i přesto bude rejstříkový soud povolovat zápis usnesením. Bude tomu tak například tehdy, když návrhatele požaduje provedení zápisu ke konkrétnímu dni.²⁵²

Bez ohledu na to, zdali jde o zápis konstitutivní, nebo deklaratorní, zužuje § 92 odst. 2 ZVR dále povinnost provést přímý zápis do obchodního rejstříku pouze za následujících podmínek:

- a) návrhatelem a jediným účastníkem takového řízení je zapsaná osoba, které se zápis týká, nebo
- b) zapisuje-li se už založená právnická osoba na základě návrhu na zápis, nebo
- c) zapisuje-li se přeměna obchodní korporace a obecný soud všech zúčastněných osob náleží do obvodu stejného rejstříkového soudu.

Pokud je podkladem namísto notářského zápisu osvědčení²⁵³, realizuje se přímý zápis pouze za podmínek v § 92 odst. 3 ZVR.

6.3.2 Přímý zápis na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci

Dle § 81 ZVR je rejstříkový soud povinen zapsat do obchodního rejstříku určitou skutečnost na základě podkladu, kterým je rozhodnutí soudu nebo správního orgánu. Postrádalo by totiž smysl, aby rejstříkové soudy přezkoumávaly skutečnosti, které už byly přezkoumány jinými orgány veřejné moci. Tento postup má návaznost na rozličné případy předpokládané různými zvláštními právními předpisy.²⁵⁴ K provedení zápisu v tomto případě je rejstříkový soud povinen, aniž by musel zahajovat rejstříkové řízení.²⁵⁵

6.3.3 Výmaz právnické osoby na základě přímého zápisu

Ustanovení § 82 ZVR obsahuje specifické pravidlo, které umožňuje rejstříkovému soudu provést přímý zápis skutečnosti v podobě výmazu právnické osoby z obchodního rejstříku, a to tehdy, je-li daná osoba bez majetku a jeví se jako neúčelné zahajovat insolvenční

²⁵² ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 92 [Provedení zápisu bez rozhodnutí]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 343.

²⁵³ Např. osvědčení o splnění zákonných požadavků pro zápis přeshraniční přeměny. In: BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a POKORNÁ, Jarmila, op. cit., s. 160.

²⁵⁴ Půjde např. o výmaz člena představenstva akciové společnosti na základě rozhodnutí civilního soudu o vyloučení tohoto člena dle § 63 ZOK. In: CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David a HOLÝ, Václav, op. cit., s. 141.

²⁵⁵ HAMPEL, Petr § 81 [Zápis na základě rozhodnutí soudu nebo správního orgánu]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 861.

řízení, neboť by majetek takové osoby nepostačoval ani na pokrytí nákladů tohoto řízení.²⁵⁶ Jak vyplývá z daného ustanovení a zároveň potvrzuje judikatura, jeho smyslem je zrychlit a zjednodušit výmaz nemajetných právnických osob.²⁵⁷

Je tomu ještě poměrně nedávno, kdy dané ustanovení bylo ještě předmětem kritiky ze strany odborné veřejnosti, neboť jej nebylo možné aplikovat na veškeré případy, na které se smysl a účel ustanovení vztahoval, a proto vznikaly mezery, jež musely být zaplňovány užitím analogie. Kritizováno bylo především i rovněž dle mého názoru neopodstatněné nezahrnutí dobrovolně zrušovaných právnických osob.²⁵⁸ Judikatura se zároveň neshodovala v přístupu k povaze rejstříkového řízení podle tohoto ustanovení, jelikož podle jednoho proudu měly být zápisy podle tohoto ustanovení prováděny přímo, podle druhého proudu mělo být dané řízení zahajováno na návrh a rejstříkový soud měl rozhodovat o návrhu usnesením.²⁵⁹

Z uvedených důvodů bylo ustanovení § 82 ZVR novelizováno, a to zákonem č. 527/2020 Sb.²⁶⁰ Zákonodárce tak předmětnou novelou rozšířil osobní působnost normy, když správně zakotvil možnost postupovat dle tohoto ustanovení i v případě, jde-li o dobrovolně zrušované právnické osoby. Zároveň tím postavil najisto, že rejstříkové soudy budou v těchto případech provádět přímé zápisy namísto vydávání usnesení o zápisu.

Se zohledněním právě uvedené novely proto lze shrnout, že podle § 82 ZVR lze postupovat v případě, že jsou kumulativně splněny následující podmínky: i) návrh na výmaz právnické osoby z obchodního rejstříku podal soudem nebo jiným orgánem veřejné moci jmenovaný likvidátor, ii) přílohou návrhu je prohlášení likvidátora o bezúspěšném prověření možnosti uplatnit neplatnost nebo neúčinnost právních jednání této osoby a že její majetek není dostatečný ani k pokrytí nákladů insolvenčního řízení, iii) v době řízení o výmazu neprobíhá proti takové osobě insolvenční řízení, v němž je řešen její úpadek nebo hrozící úpadek, iv) nevyšly najevo skutečnosti zpochybňující pravdivost prohlášení likvidátora, v) proti právnické osobě není v době řízení o výmazu vedeno trestní stíhání nebo výkon trestu.²⁶¹

²⁵⁶ ZÁPOTOCKÝ, Marek. Podmínky výmazu právnické osoby dle § 82 odst. 1 VeřRej. *Právní rozhledy*, 2021, č. 17, s. 599-600.

²⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2019, sp. zn. 27 Cdo 2143/2017.

²⁵⁸ ZÁPOTOCKÝ, Marek, op. cit., s. 599-600.

²⁵⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů, č. 527/2020. K bodu 13 (§ 82 odst. 1). [cit. 31. 5. 2023] Dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=178707>.

²⁶⁰ Celý název dle předchozí poznámky.

²⁶¹ § 82 ZVR ve spojení s § 90 odst. 2 ZVR.

6.3.4 Zřejmé nesprávnosti

Není neobvyklé, že se soud ve svých rozhodnutích tu a tam dopustí vlivem nedopatření určité písařské, početní nebo obdobné chyby, která je na první pohled očividná, avšak sama o sobě nemá podstatný vliv na obsah rozhodnutí. Může jít například o chybu ve jménu nebo datu narození jednatele nebo v uvedení nesprávné výše základního kapitálu společnosti. Zřejmé nesprávnosti se může logicky dopustit rejstříkový soud i v případech přímého zápisu. Je ale důležité trvat na tom, aby veškerá rozhodnutí nebo přímé zápisy byly prosty veškerých pochybení.

Zřejmé nesprávnosti přímých zápisů dle § 95 odst. 2 ZVR opraví předseda senátu, přičemž není vázán žádnou nejzazší lhůtou od provedení takového zápisu. Může tak učinit i bez návrhu. Jelikož přímý zápis vylučuje vydání rozhodnutí, oprava se provede rovnou změnou v databázi obchodního rejstříku a účastníci a osoby zapisované v rámci zapsané osoby, jíž se zápis týká, jsou o tom vyrozuměni zasláním výpisu z obchodního rejstříku, v němž jsou opravené chyby již zohledněny.²⁶²

V případě, kdy se zjevná nesprávnost vyskytuje v usnesení, vydá rejstříkový soud opravné usnesení podle § 164 OSŘ.

Walder správně upozorňuje, že ustanovení § 95 ZVR mylně hovoří o předsedovi senátu. V řízeních týkajících se obchodního rejstříku totiž dle § 36a odst. 3 OSŘ však rozhoduje samosoudce, neboť ZVR nestanovuje jinak.²⁶³

6.3.5 Změny referenčních údajů základních registrů

Obchodní rejstřík představuje dle § 2 a § 3 zákona č. 111/2009 Sb.²⁶⁴ součást základních registrů veřejné správy. Jelikož jde o vzájemně provázané databáze, projeví se změna referenčního údaje²⁶⁵ v rámci jedné z nich zároveň i u ostatních. Z toho důvodu pak budou změny těchto údajů promítány do obchodního rejstříku automaticky bez zahájení řízení.²⁶⁶

6.4 Rozhodnutí ve věci samé

Pakliže nebudou naplněny předpoklady pro provedení přímého zápisu dle podkapitoly 6.3 a zároveň nebude dán důvod pro odmítnutí návrhu, bude soud v rejstříkovém řízení podle § 93 odst. 1 ZVR po provedení přezkumu vždy rozhodovat o návrhu, a to formou usnesení,

²⁶² WALDER, Ivo § 95 [Přímý zápis]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 288; § 102 ZVR.

²⁶³ Tamtéž, s. 288.

²⁶⁴ Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶⁵ § 2 písm. b) zákona dle předchozí poznámky.

²⁶⁶ WALDER, Ivo. Co znamená, že veřejné rejstříky jsou součástí základních registrů? *Rekodifikace & praxe*. 2014, č. 6, s. 27.

kteře musí splňovat veškeré náležitosti usnesení dle ustanovení § 169 OSŘ. V případě, kdy je návrh bezvadný a je doložen veškerými potřebnými listinami, které spolehlivě prokazují navrhované skutečnosti, rejstříkový soud rozhodne usnesením o zápisu takových skutečností do obchodního rejstříku.²⁶⁷

Jestliže je návrh z formálního hlediska bezvadný, avšak rejstříkový soud shledá, že navrhované skutečnosti z předložených listin nevyplývají, příp. je-li navrhované jméno zaměnitelné s již existujícím jménem nebo působí klamavě, pak nezbývá nic jiného než návrh zamítnout. Na rozdíl od odmítnutí, které je rozhodnutím procesním, zde dochází ke vzniku překážky věci rozhodnuté (*res iudicata*) a nevrací se soudní poplatek.²⁶⁸

Jsou předpokládány výjimečné situace, kdy bude rejstříkový soud rozhodovat usnesením vždy, i kdyby byly splněny podmínky pro přímý zápis. Jednak půjde o případy, kdy navrhovatelé nemají povinnost podávat zápis prostřednictvím formuláře (srov. bod 3.1.1), jednak v případě překročení návrhu dle § 26 ZŘS (srov. bod 3.1.6).²⁶⁹ V neposlední řadě rozhodne usnesením také tehdy, je-li vedeno proti dotčené právnické osobě trestní stíhání nebo se tato osoba nachází ve výkonu pravomocně uloženého trestu (srov. § 90 odst. 2 ZVR a bod 5.2.4).

Jak již bylo částečně zmíněno v páté kapitole, s ohledem na § 93 odst. 1 větu druhou ZVR je ze strany zákonodárce rejstříkovému soudu připuštěna možnost nařídít v rámci rejstříkového řízení (logicky vyjma případů přímých zápisů) jednání. V souvislosti s tím se nabízí otázka, jestli má vůbec jednání v rejstříkovém řízení s ohledem na jeho povahu své místo. Mám za to, že v případě návrhových řízení je taková možnost téměř nemožná, protože je rejstříkový soud vázán 5denní (příp. dle zvláštního zákona jinou) lhůtou pro meritorní rozhodnutí o návrhu, a pokud lhůtu zmešká, dojde k fikci zápisu.²⁷⁰ Těžko si lze představit situaci, kdy by soud stihl v tak krátké době jednání nařídít a takové jednání by proběhlo. Ze smyslu fikce zápisu také dovozují, že lhůta nemůže být pro účely nařízení jednání přerušena nebo stavěna. Navíc mám za to, že zásadně bude moci rejstříkový soud rozhodnout na základě podkladů, které mu jsou společně s návrhem doručeny. V případě potřeby také nic soudu nebrání neformálně kontaktovat navrhovatele.²⁷¹ Kde si myslím, že by nařízení jednání

²⁶⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 93 [Forma rozhodnutí]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 344.

²⁶⁸ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka., op. cit., s. 79.

²⁶⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 93 [Forma rozhodnutí]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 344.

²⁷⁰ § 96 odst. 1 ve spojení s § 98 ZVR.

²⁷¹ STAVINHOVÁ, Jaruška. § 200da [Přímý zápis]: In: LUDVÍK, David, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ Martina a LAVICKÝ, Petr, op. cit., s. 1021.

teoreticky dávalo větší smysl a kde by pro něj byl větší prostor, je v případě rejstříkového řízení zahájeného bez návrhu, pokud rozhodující osoba uzná za vhodné, že bude třeba provést v přípustném rozsahu dokazování k prokázání skutečností za účelem sjednocení skutečného a zapsaného stavu. Když ZVR rejstříkovému soudu neodpírá možnost nařídit jednání, pak jistě nemůže odepřít ani dokazování. Jak jsem již v páté kapitole uzavřel, nepůjde a nemělo by jít podle mého názoru o časté situace. Navíc vzhledem k charakteru a účelu rejstříkového řízení, i s ohledem na fungující registrační princip má dominovat již zmíněná zásada písemnosti. Lze se setkat i s názorem, že nařízení jednání připadá v úvahu v rámci opravných řízení dle § 101 ZVR²⁷², jimž bude věnována pozornost později v sedmé kapitole této práce.

6.5 Zastavení řízení

I v rejstříkovém řízení s ohledem na subsidiární použití OSŘ připadá v úvahu zastavení řízení, a to především v případě, že i) nebyla splněna některá z procesních podmínek a tento nedostatek nelze odstranit, ii) nebyl ani po výzvě zaplacen soudní poplatek, nebo iii) nebo došlo k účinnému zpětvzetí návrhu navrhovatelem. Stejně jako při odmítnutí, i zde nedochází ke vzniku překážky věci rozhodnuté.²⁷³

6.6 Čas a rejstříkové řízení

6.6.1 Lhůty

Další specifickou charakteristikou, která je rejstříkovému řízení imanentní, je existence poměrně krátkých lhůt, které jim jsou dány pro rozhodování o návrzích na zápis. Tuto skutečnost lze odůvodnit opět s poukázáním na nutnost zajistit aktuálnost údajů v obchodním rejstříku. Vázanost lhůtami pro provedení zápisu nebo pro rozhodnutí neplatí v případě rejstříkových řízení zahájených *ex officio*.²⁷⁴ To lze již vyvodit i ze znění § 96 ZVR, které výslovně hovoří jen o návrhu na zápis.

Ustanovení § 96 odst. 1 ZVR ukládá rejstříkovým soudům, aby provedly přímý zápis nebo meritorně rozhodly o návrhu do 5 pracovních dnů. Zároveň připouští, aby zvláštní zákon případně stanovil odlišnou délku lhůty. Rozhodující skutečností, která má za následek počátek běhu lhůty, je podání návrhu. Vzhledem k tomu, že ZVR neobsahuje odchylné pravidlo, je nutné na počátek běhu lhůty aplikovat obecné ustanovení § 57 odst. 1 OSŘ, podle kterého počíná 5denní lhůta běžet od nejbližšího pracovního dne, který bezprostředně následuje po dni,

²⁷² Např. WALDER, Ivo § 93 [Rozhodnutí usnesením]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 901.

²⁷³ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHLOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka., op. cit., s. 80.

²⁷⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 78 [Zahájení řízení, zpětvzetí návrhu]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 316.

v němž byl rejstříkovému soudu doručen návrh. Jestliže však navrhovatel zaplatil soudní poplatek až po zahájení řízení, příp. změnil-li návrh, započne lhůta běžet od pracovního dne, který bezprostředně následuje po dni, v němž byl poplatek zaplacen nebo také doručen změněný návrh.²⁷⁵ Stejně tak lhůta počíná běžet až ode dne, kdy odpadne důvod, pro který bylo řízení přerušeno, nebo ode dne, kdy navrhovatel na výzvu soudu odstranit vady návrhu nebo předložil chybějící listiny.^{276 277}

Co může vzbuzovat pochyby, je otázka, zdali v této lhůtě musí rejstříkový soud, neprovádí-li přímý zápis, rozhodnutí o návrhu také doručit.²⁷⁸ Ztotožňuji se s citovaným autorem v poslední poznámce a domnívám se, že v této lhůtě musí rejstříkový soud bezpodmínečně rozhodnutí vydat a vyhotovit s tím, že před jejím uplynutím by mělo být rozhodnutí přinejmenším vypraveno.

Zákonodárce v § 96 odst. 2 ZVR počítá s případy, u kterých se neuplatní nikoliv výše uvedená 5denní lhůta, ale lhůta bez zbytečného odkladu. Je tomu tehdy, je-li podáván návrh na zápis přeměny právnických osob, kde přezkum bývá časově náročný, nebo pokud rejstříkový soud nedisponuje rejstříkovým spisem, protože se u něj nenachází. Soud totiž výjimečně může spis předat nadřízenému soudu stran rozhodování o opravném prostředku nebo příslušnosti, jeho zapůjčení si ale může vyžádat kupříkladu také orgán policie.²⁷⁹ Z uvedeného vyplývá, že se zde fikce zápisu dle § 98 ZVR nemůže uplatnit.

6.6.2 Fikce zápisu

Tento institut promítla do českého právního řádu již několikrát zmíněná novela č. 216/2005 Sb. s cílem „*urychlit provedení zápisu navrhovaných skutečností tam, kde není reakce rejstříkového soudu dostatečně pružná a kde by k zápisu navrhovaných skutečností tak jako tak došlo*“.²⁸⁰ Jedná se o institut opět příznačný pouze rejstříkovým řízením, který nenachází své uplatnění v žádných jiných druzích řízení.

Neprovedou-li rejstříkové soudy ve lhůtě přímý zápis nebo nerozhodnou-li o návrhu na zápis ve věci samé usnesením, finguje se, že v den, který bezprostředně následuje po dni,

²⁷⁵ § 97 odst. 1 ZVR.

²⁷⁶ HAMPEL, Petr § 97 [Počátek lhůty k provedení zápisu nebo rozhodnutí]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 909.

²⁷⁷ Výzva soudu k odstranění vad návrhu nebo k doložení absentujících listin způsobí, že se lhůta přeruší, a po nápravě vad začne běžet znovu.

²⁷⁸ HAMPEL, Petr § 96 [Lhůta k provedení zápisu nebo rozhodnutí]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 906.

²⁷⁹ WALDER, Ivo § 96 [Lhůta k provedení zápisů nebo rozhodnutí usnesením stanovená zákonem]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 906.

²⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2021, sp. zn. 27 Cdo 2250/2020.

v němž uplynula lhůta, byl daný zápis proveden. Rejstříkovému soudu v takovém případě není ponecháno na uvážení, zdali zápis do databáze rejstříku zanes, nebo nikoliv.²⁸¹

Institut fikce je v § 98 odst. 1 ZVR vyjádřen slovy „považuje se navrhovaný zápis za provedený“ a to „*znamená, že přímo v důsledku marného uplynutí lhůty se má zato [sic], že do rejstříku byl zapsán údaj přesně dle návrhu, který byl podán, a to bez ohledu na to, zda byl návrh perfektní, doložený potřebnými listinami, jestli dává smysl, byl úplný apod.*“.²⁸²

Další podmínky, které musejí být splněny, aby se fikce zápisu uplatnila, specifikuje soudní praxe. Dle judikatury se při splnění ostatních zákonných podmínek „*povinnost soudu dodržet stanovenou zákonnou lhůtu [...] vztahuje pouze na situace, kdy je soudu podán oprávněnou osobou (aktivně věcně legitimovaným navrhovatelem) řádný návrh a je splněna poplatková povinnost ze strany navrhovatele [...] (ledaže navrhovateli poplatková povinnost nevznikla...)*“.²⁸³ Dle argumentace Vrchního soudu v právě citovaném rozhodnutí nelze aplikovat fikci zápisu tam, kde návrh podala osoba nikoliv aktivně věcně legitimována, jelikož takový návrh musí být odmítnut. Byl-li by přípustný opak, mohlo by docházet k zneužívání rejstříkového řízení neoprávněnými osobami k šikanózním účelům. Dále z ní plyne, že návrh musí být návrh prostý vad, a není-li, k fikci opět dojít nemůže.²⁸⁴

Za situaci s rozdílným důsledkem považuje soud takovou, v níž navrhovatel předloží bezvadný návrh, ale s nikoliv všemi potřebnými listinami. Rejstříkový soud jej však zároveň nevyzve k doložení těch, které chybějí. V takovém případě k fikci zápisu marným uplynutím lhůty dojde.²⁸⁵ Je dlužno dodat, že právě v této skutečnosti spočívá slabina fikce zápisu a bude muset být zahájeno řízení k dosažení shody mezi skutečným a zapsaným stavem.

Se všemi závěry se jinak ztotožňuji a považuji za správné a vhodné zpřesnění ustanovení § 98 ZVR.

K uplatnění fikce kromě případů v § 96 odst. 2 ZVR také nedojde, pokud brání provedení zápisu trestní stíhání proti právnické osobě nebo taková osoba vykonává pravomocně uložený trest nebo pokud by došlo k účinnému zpětvzetí návrhu.^{286 287}

²⁸¹ HAMPEL, Petr § 98 [Fikce zápisu]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 910.

²⁸² VACKOVÁ, § 200db. In: JIRSA, J. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 20. 5. 2023]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁸³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. března 2016, sp. zn. 7 Cmo 349/2015.

²⁸⁴ Tamtéž.

²⁸⁵ Tamtéž.

²⁸⁶ § 99 ZVR.

²⁸⁷ CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David a HOLÝ, Václav, op. cit. s. 144.

6.6.3 Provedení zápisu

Provedením zápisu rozumíme zanesení údajů, jež jsou předmětem návrhu, do rejstříkové databáze.²⁸⁸ Podle ustanovení § 94 odst. 1 ZVR je rejstříkový soud povinen provést zápis ke dni, který je uveden v návrhu, ale nejdříve však ke dni, kdy byl proveden. Datem provedení je proto den, kdy fakticky k provedení došlo, nebo pozdější zvolené datum.

V případě přímého zápisu rejstříkový soud provede zápis v zákonné lhůtě. Neztotožňuji se s názorem Waldera, který připouští, aby byl rejstříkovým soudům dán prostor provést přímý zápis k navrhovatelem určenému datu.²⁸⁹ V takovém případě bude muset vždy rozhodnout usnesením. Jako teoreticky možnou si lze představit situaci, kdy by se navrhovatel navrhovaným datem „strefil“ do časového intervalu vymezeného lhůtou dle § 96 odst. 1 ZVR, která je dána rejstříkovému soudu pro rozhodnutí o návrhu.²⁹⁰ I v tomto případě ale nelze *a priori* předpokládat, že rejstříkový soud provede přímý zápis zrovna ke dni, který je navrhován. Kdyby měl být vázán navrhovaným dnem, který nastane dříve, než uplyne jeho lhůta pro provedení zápisu, představovalo by to podle mého názoru další limitaci rejstříkového soudu, a to ještě striktnější, než kterou je již daná zákonná lhůta pro rozhodnutí, resp. provedení přímého zápisu. Proto bude-li navrhován den, který předchází dni, v němž byl skutečně proveden zápis, a který zároveň nastane dříve než fikce zápisu, bude jím až tento den provedení. Měl-li by být u přímých zápisů navržen den zápisu, který nastane až po fikci zápisu, nelze jej vzít v potaz a k zápisu dojde dnem, kdy nastala fikce. Z toho důvodu zastávám spíše názor Štenglové, která se k této problematice staví negativně. Štenglová jako kompromis nabízí řešení, které by vyjímalo fikci rozhodnutí pro návrhy, kterými se navrhovatel domáhá přímého zápisu k určitému dni.²⁹¹ Mám za to, že přistoupení k tomuto řešení by nebylo příliš logické. Z uplatnění fikce zápisu nemohou s ohledem na zajištění rychlého řízení existovat žádné výjimky. Jediným správným řešením podle mého názoru tedy opravdu je, aby rejstříkové soudy v takových případech vydaly usnesení o zápisu, i kdyby byly splněny podmínky pro přímý zápis.

Po provedení zápisu je účastníkům a osobám zapsaným v rámci zapsané osoby do 3 dnů od zápisu zaslán výpis z obchodního rejstříku s již zohledněnými změnami. Bez

²⁸⁸ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka., op. cit., s. 73.

²⁸⁹ WALDER, Ivo § 94 [Den provedení zápisu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 286.

²⁹⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 94 [Provedení zápisu]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 345.

²⁹¹ Tamtéž, s. 345.

zbytečného odkladu je rejstříkovému soudu dána povinnost zveřejnit oznámení o provedení zápisu v obchodním věstníku.^{292 293}

V případě rozhodnutí o návrhu uloží rejstříkový soud údaje do obchodního rejstříku až poté, co nabyde toto usnesení právní moci, a to buď ke dni, který navrhovatel v návrhu uvedl (nastane-li později než právní moc), nebo v opačném případě bez zbytečného odkladu po právní moci.²⁹⁴

Za podmínky, kdy je dána snaha dosáhnout shody se skutečným stavem, může rejstříkový soud v souladu s § 94 odst. 3 ZVR rozhodnout o provedení zápisu už k okamžiku (předběžné) vykonatelnosti usnesení, která dle § 171 odst. 2 OSŘ nastává již okamžikem jeho doručení účastníkům. Nesmí tím být ale nespravedlivě zasaženo do práv osob, které jsou zápisem na základě tohoto usnesení dotčeny.²⁹⁵

6.7 Úvahy *de lege ferenda*

ZVR vypočítává v § 81, 82, 92 a 95 ZVR případy, kdy se za splnění tam uvedených podmínek přistoupí k provedení přímého zápisu. Lze si položit otázku, zdali by ze systematického hlediska nebylo příhodnější koncentrovat tato ustanovení v zákoně pohromadě a překonat tak jejich současnou nepřehlednou roztržitost na vícero místech. Jde pouze o drobný návrh, který by jistě vedl k větší přehlednosti předpisu. Zároveň lze volat po „kosmetické“ úpravě ustanovení § 95 odst. 2, který má namísto § 91 ZVR správně odkazovat na § 81 ZVR. Je zjevné, že jde pouze o nedopatření zákonodárce.

²⁹² § 102 ZVR.

²⁹³ Srov. § 2 odst. 2 ZVR ve spojení s § 12 a násl. vl. nař.

²⁹⁴ WALDER, Ivo § 94 [Den provedení zápisu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 286.

²⁹⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 94 [Provedení zápisu]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 345.

7. Opravné prostředky proti rozhodnutí rejstříkových soudů

7.1 Obecné opravné prostředky

V řízeních před rejstříkovými soudy ve věcech obchodního rejstříku mohou být uplatněny k dosažení změny nebo výmazu zapsané skutečnosti opravné prostředky, které zná a upravuje OSŘ a které lze uplatnit i v ostatních civilních řízeních. V civilněprocesní teorii bývají tyto prostředky tradičně členěny na řádné (proti nepravomocným rozhodnutím) a mimořádné (proti pravomocným rozhodnutím). Do skupiny řádných opravných prostředků lze zařadit odvolání, mimořádnými opravnými prostředky jsou poté dovolání, žaloba pro zmatečnost a žaloba na obnovu řízení.^{296 297}

Ze stávající úpravy vyplývá, že procesní předpisy *a priori* neomezují účastníky k využití kteréhokoliv z uvedených opravných prostředků, budou-li splněny veškeré zákonné předpoklady přípustnosti jejich uplatnění. Je zároveň logické, že použití obecných opravných prostředků připadá v úvahu pouze tam, kde rejstříkový soud rozhoduje o zápisu usnesením. Nejsou proto přípustné proti přímým zápisům.²⁹⁸ Na druhou stranu se ale domnívám, že především mimořádných opravných prostředků je a bude v praxi v tomto typu řízení využíváno poskrovnu. Daleko více se totiž v případě neúspěchu vyplatí zvážit a podat k příslušnému rejstříkovému soudu zcela nový návrh a znovu zaplatit soudní poplatek a dosáhnout zápisu snadněji a v daleko kratší době.

I v rejstříkových řízeních připadá v úvahu autoremedura.²⁹⁹ V případě podání odvolání nemusí být věc postoupena odvolacímu (vrchnímu) soudu, pokud samosoudce odvolání v celém rozsahu vyhoví.³⁰⁰

Za opravný proces lze považovat i opravu zřejmých nesprávností, kterou se zabýval bod 6.3.4.

Především s ohledem na specifické téma této práce a požadavky na její délku bude v rámci zbylé části této kapitoly záměrně věnována zevrubnější pozornost pouze zvláštním opravným prostředkům typickým ryze pro rejstříková řízení, tedy opravným prostředkům dle

²⁹⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol., op. cit., s. 517.

²⁹⁷ Mezi mimořádné opravné prostředky část civilní procesualistiky řadí i žalobu o neplatnost smíru (§ 99 odst. 3 OSŘ). Srov. např. STAVINHOVÁ, Jaruška a HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5, str. 314.

²⁹⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana, op. cit., s. 182-183.

²⁹⁹ § 210a OSŘ nebo § 9 odst. 1 zákona č. 121/2008 Sb.

³⁰⁰ NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHLOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka., op. cit., s. 91.

§ 101 ZVR. Pro podrobnější informace ohledně obecných opravných prostředků si dovolím odkázat na příslušné prameny.³⁰¹

7.2 Obrana proti zápisu dle § 101 ZVR

Oproti shora zmíněným obecným opravným prostředkům rozeznává ZVR ještě další možnosti obrany, které lze uplatnit pouze v rámci rejstříkových řízení. Judikatura tyto prostředky považuje za řízení o opravném prostředku *sui generis*.³⁰²

7.2.1 Obrana proti fikci zápisu

První obranný prostředek je vymezen v § 101 odst. 1 ZVR a jeho uplatnění je zaměřeno na situace, kdy došlo k zápisu určité skutečnosti do obchodního rejstříku na základě fikce, avšak tento nový stav neodpovídá skutečnosti. Svou podstatou jde proto o jakousi pojistku proti negativním konsekvencím fikce zápisu. Z toho důvodu mohou zapsané osoby, příp. osoby, které se podle jiného zákona zapisují do obchodního rejstříku v rámci zapsané osoby³⁰³, podat návrh na změnu nebo výmaz takové skutečnosti.³⁰⁴ Logicky je takové právo upřeno osobě, která byla navrhovatelem daného zápisu.³⁰⁵

Využít tento obranný prostředek je dovoleno pouze v prekluzivní jednoměsíční lhůtě od promítnutí zápisu, proti kterému má návrh směřovat. Ačkoliv je pro začátek běhu této lhůty dle ZVR určující okamžik vzniku fikce zápisu, domnívám se, stejně jako Walder, že větší smysl by dávalo, pokud by lhůta začala plynout až od doručení vyrozumění o zápisu napadané skutečnosti.³⁰⁶ Dle § 102 ZVR má rejstříkový soud povinnost vyrozumění dotčeným osobám odeslat do 3 dnů od zápisu. Otázkou je, za jak dlouho se ale vyrozumění dostane do dispoziční sféry osob aktivně legitimovaných k podání tohoto obranného návrhu a kdy se s ním seznámí. Může se tak stát klidně i o týden i více později od provedení samotného zápisu, a tedy v daný moment již uplyne klidně i třetina jednoměsíční lhůty. Vnímám jako rozumnější, aby lhůta počala běžet od okamžiku doručení vyrozumění, na jehož základě bude postaveno najisto, kdy přesně se osoba s vyrozuměním seznámila. Došlo by tím k nastolení jistoty ohledně toho, kdy

³⁰¹ Např. WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol., op. cit., s. 513 a násl.

³⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2021, sp. zn. 27 Cdo 2580/2021.

³⁰³ Např. prokurista, společník obchodní korporace nebo člen jejího voleného orgánu (např. člen představenstva nebo jednatel).

³⁰⁴ WALDER, Ivo § 101 [Obrana proti zápisu]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 300.

³⁰⁵ VACKOVÁ, § 200db. In: JIRSA, J. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 5. 6. 2023]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X..

³⁰⁶ WALDER, Ivo § 101 [Obrana proti zápisu]. In: HAMPEL, P., WALDER, I. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 12. 6. 2023]. ASPI_ID KO304_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

nastal jednoznačně okamžik seznámení se s vyrozuměním o zápisu, a tím pádem od kdy má dotčená osoba k dispozici opravdu celou lhůtu k využití opravného prostředku.

Zcela jednoznačně také není řešena otázka formy návrhu dle § 101 ZVR. Zatímco Hampel se domnívá, že musí být zachována formulářová forma³⁰⁷, Walder zastává názor, že by měly rejstříkové soudy akceptovat i návrh podaný nikoliv na formuláři, samozřejmě za předpokladu, že z něj budou vyplývat skutečnosti, jejichž změna nebo výmaz se navrhuje, a zároveň budou přiložené veškeré listiny toto dokládající.³⁰⁸ V tomto ohledu se přikláním k názoru Waldera, a to především z toho důvodu, že je v takovém případě záhodno, aby mohl návrhovatel zevrubněji vylíčit skutečnosti, na základě kterých je přesvědčen, že současný zápis odporuje skutečnému stavu. Jde přeci jen o velmi specifickou situaci, která identicky „nekopíruje“ průběh standardního rejstříkového řízení. Toto však v rámci formulářových návrhů není dosti možné, resp. formuláře možnosti pro uvedení dodatečných skutkových okolností neposkytují prostor.

Z rozebíraného ustanovení § 101 ZVR zároveň vyplývá, že v souvislosti s uplatněním tohoto prostředku se nemůže návrhovatel domáhat zápisu nových skutečností, které s původním zápisem vůbec nesouvisejí. V takovém případě musí podat zcela nový návrh na zápis podle § 78 odst. 1 věty první ZVR.³⁰⁹

K výše uvedenému postupu samozřejmě nelze osoby k němu oprávněné nutit, proto v případě, není-li podán návrh, zahájí rejstříkový soud řízení *ex officio*, avšak pouze tehdy, jedná-li se o deklaratorní zápis. Náprava konstitutivního zápisu v rámci rejstříkového řízení s ohledem na jeho povahu po marném uplynutí lhůty nepřichází v úvahu.³¹⁰

Vše uvedené lze uplatnit dle § 117 ZVR i proti přímým zápisům, které byly provedeny notářem.

7.2.2 Obrana proti výmazu osoby jinak než fikcí

Ustanovení § 101 odst. 2 ZVR poskytuje osobám, které podléhají podle jiného zákona zápisu do obchodního rejstříku v rámci zápisu zapsané osoby, možnost obrany v případech, jsou-li z rejstříku vymazávány a zároveň takový výmaz nenastal v důsledku fikce zápisu.

³⁰⁷ HAMPEL, Petr § 101 [Obrana proti zápisu]. In: LAVICKÝ, Petr a kol., op. cit., s. 915.

³⁰⁸ WALDER, Ivo § 101 [Obrana proti zápisu]. In: HAMPEL, P., WALDER, I. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 12. 6. 2023]. ASPI_ID KO304_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁰⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 101 [Obrana proti fikci zápisu]. In: DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol., op. cit., s. 351.

³¹⁰ VACKOVÁ, § 200db. In: JIRSA, J. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 6. 6. 2023]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Existencí tohoto institutu je vyvažována skutečnost, že dle § 84 ZVR nejsou tyto osoby účastníky rejstříkových řízení, a proto se nemohou bránit odvoláním v případě, kdy je o zápisu rozhodováno usnesením.³¹¹ Z toho vyplývá, že účastníky tohoto řízení bude vždy tato osoba a zapsaná osoba.

Na tomto místě si lze položit otázku, nakolik je takto striktně pojaté účastenství v rejstříkovém řízení v souladu s ústavním pořádkem. Ústavní soud ve své rozhodovací činnosti potvrdil závěr, že „*právo na přístup k soudu (včetně cestou návrhu na výmaz zápisu v obchodním rejstříku)* není absolutní, ale může být [...] předmětem různých omezení, mj. týkajících se i podmínek řízení. Tato omezení jsou z pohledu základních procesních práv dovolená a jsou důsledkem skutečnosti, že již svojí podstatou právo na přístup k soudu vyžaduje regulaci státem. Nicméně státem aplikovaná omezení nesmí zabránit nebo omezit přístup jednotlivce k soudu takovým způsobem nebo do takové míry, že by byla zasažena samotná podstata tohoto práva. Navíc musí sledovat legitimní cíl, a musí existovat rozumný vztah proporcionality mezi použitými prostředky a cílem, jehož má být dosaženo.“³¹² Do samotného práva zde zcela jistě není zasaženo, neboť osoba vymazaná z rejstříku má namísto odvolání možnost uplatňovat své právo cestou řízení dle § 101 ZVR.³¹³

Z dikce daného ustanovení vyplývá, že okruh aktivně legitimovaných osob k uplatnění tohoto prostředku je v tomto případě oproti tomu předchozímu v § 101 odst. 1 ZVR užší, když jsou k němu oprávněny pouze osoby zapisované podle jiného zákona do rejstříku v rámci zápisu zapsané osoby, a ještě pouze tehdy, pokud byly z rejstříku samy vymazány (tedy výmaz se musí týkat jejich osoby) a dožadují se změny zápisu spočívající v jejich ponechání v rejstříku. Dle judikatury pak navíc musí tvrdit, že původní návrh měl rejstříkový soud pro některý z důvodů v § 86 ZVR odmítnout, příp. zamítnout, neboť z doložených listin navrhované skutečnosti nevyplývaly.³¹⁴ Zároveň se může domáhat pouze změny zápisu, na jehož základě byl proveden jejich výmaz z rejstříku. Zápisu nových a nesouvisejících skutečností se cestou tohoto opravného prostředku nelze domáhat.³¹⁵

Ustanovení § 101 odst. 2 ZVR nestanovuje konkrétní lhůtu k učinění tohoto podání. S ohledem na jeho účel a skutečnost, že vzhledem k prvnímu odstavci představuje pouze jeho

³¹¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 200db [Lhůty k zápisu]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol., op. cit., s. 1500.

³¹² Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 18. června 2012, sp. zn. IV. ÚS 1346/12.

³¹³ Tamtéž, shodně i usnesení Ústavního soudu ze dne 7. června 2016, sp. zn. IV. ÚS 1294/16: „*V intencích požadavků judikatury Ústavního soudu ob stojí rovněž úprava § 84 ve spojení s § 101 z. v. r.*“

³¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2021, sp. zn. 27 Cdo 2580/2021.

³¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. srpna 2021, sp. zn. 27 Cdo 530/2020.

speciální případ, je dle mého názoru třeba dovodit, že její délka bude rovněž 1 měsíc od provedení zápisu (výmazu), resp. od právní moci rozhodnutí o výmazu. Lze tak usuzovat i s ohledem na fakt, že v případě, kdyby zákonodárce považoval za vhodnou v tomto případě jinou lhůtu, v daném ustanovení by ji vymezil.

7.2.3 Uplatnění registračního principu

Jak je z dosavadního výkladu patrné, oba typy řízení o opravném prostředku podle § 101 ZVR představují zvláštní rejstříková řízení, a proto se logicky nabízí otázka, zda a v jaké míře lze na tato řízení uplatnit podmínky a omezení vyplývající z registračního principu. Dle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR se na ně musejí vztahovat omezení vyplývající z registračního principu v plném rozsahu.³¹⁶ Ani v tomto řízení proto nemůže být přezkoumávána platnost usnesení valné hromady.³¹⁷

7.3 Dílčí závěry a úvahy *de lege ferenda*

Bělohlávek v souvislosti se shora rozebraným ustanovením § 101 odst. 2 ZVR upozorňuje na zásadní a pozornosti hodný nedostatek, když zákonodárce podmiňuje aktivní legitimaci osoby k podání opravného prostředku jejím úplným výmazem z rejstříku. Dle jeho názoru je mimořádně důležité nezůstat u pouhého doslovného jazykového výkladu tohoto ustanovení, nýbrž s využitím dalších standardních a nadstandardních výkladových metod (především za použití logického a teleologického výkladu) dospět k závěru, že je nutné rozšířit osobní působnost tohoto ustanovení (a tedy i aktivní věcnou legitimaci k podání opravného prostředku) na osoby, které sice nebyly z rejstříku zcela vymazány, ale konkrétní zápis se jejich postavení ve společnosti negativně dotkl takovým způsobem, že je významným způsobem omezil na právech souvisejících s jejich účastí ve společnosti. Jako vystihující příklad uvádí situaci podstatného snížení podílu společníka v s. r. o. na základě prohlášení jednatele o provedení změn v poměrech podílů na základě *per rollam* hlasování, kdy toto jednání je však objektivně v rozporu se skutečností a zkrácený společník hlasoval proti takovým změnám. Není-li přiznána aktivní legitimace k návrhu dle § 101 odst. 2 ZVR osobám v popsané situaci, která je téměř totožná s případy úplného výmazu, spatřuje v tom Bělohlávek rozpor s ústavním

³¹⁶ Např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2019, sp. zn. 27 Cdo 3796/2017, nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2021, sp. zn. 27 Cdo 2580/2021. Dále i usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. března 2018, sp. zn. 7 Cmo 161/2017: „*V rámci obrany těchto osob v řízení dle § 101 z. v. r. které je řízením o opravném prostředku sui generis, nejsou prolomeny limity registračního principu, kterým je ovládáno rejstříkové řízení.*“

³¹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2018, sp. zn. 7 Cmo 232/2017.

pořádkem v podobě neopodstatněného upírání práva na přístup k soudu za účelem poskytnutí právní ochrany.³¹⁸

S uvedeným názorem se maximálně ztotožňuji a považuji za velmi podstatné, aby bylo v dohledné době novelizováno. Přiznání aktivní legitimace k podání opravného prostředku podle tohoto ustanovení nelze kategoricky vztahovat jen na vymazávané osoby, nýbrž i na ty, které vymazány nebyly, ale byly významně dotčeny na svém postavení v rámci společnosti. Navrhuji proto, aby novela napříště umožnila rejstříkovému soudu v každém jednotlivém případě s ohledem na jeho konkrétní okolnosti oprávněně posoudit, zdali v daném případě může aktivní legitimace svědčit i osobě nevymazané, avšak znatelně negativně stížené na svém postavení v rámci společnosti.

Dále za zásadní nedostatek považuji, že odvolací řízení proti usnesením o zápisu jsou nadále vedena před vrchními soudy. Mám za to, že tato skutečnost postrádá opodstatnění, a to především proto, že rejstříkové záležitosti jsou povětšinou jednoduché a je proto zbytečné, aby se jimi zabývaly už tak přehlčené vrchní soudy. Mám za to, že zákonodárce by měl zohlednit specifikum tohoto řízení a pro zrychlení ponechat vedení odvolacího řízení u krajských soudů, přičemž by odvolání bylo posuzováno soudcem, resp. samosoudcem.³¹⁹ Na uvedeném lze trvat i přesto, že v současné době je zakotven institut autoremedury³²⁰, díky které může být část podaných odvolání „odfiltrována“. I tak se některá ale dostávají před vrchní soudy. Ačkoliv jsem si plně vědom obecně uplatňované zásady dvojinstančnosti řízení, i přesto se domnívám, že by změna s ohledem na zvláštnost rejstříkového řízení mohla obstát.

³¹⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J., op. cit., s. 11-13.

³¹⁹ Stejně tak srov. MYSLIL, Richard, MYSLIL, Stanislav. Obchodní rejstřík po novele. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 4, s. 15-17.

³²⁰ § 9 odst. 2 zákona č. 121/2008 Sb.

8. Právní úprava rejstříkového řízení ve Spolkové republice Německo

8.1 Úvod

Aby tato diplomová práce nabyla patřičné komplexnosti, lze považovat za vhodné provést srovnání doposud analyzované české právní úpravy řízení ve věcech obchodního rejstříku s příslušnou zahraniční právní úpravou. Jeví se jako vhodné nejít příliš daleko za hranice a zaměřit se na právní úpravu některého ze sousedních států už i jen proto, že jejich právní řády jsou v lecčems blízké tuzemskému a že zároveň zaujímají významnou pozici v celém kontinentálním typu právní kultury. V rámci této kapitoly bude provedena komparace s právním řádem Spolkové republiky Německo (dále také jen „SRN“), kdy budou zmíněny významné podobnosti, ale i odlišnosti obou zmíněných právních řádů v mezích problematiky řízení ve věcech obchodního rejstříku, kterým se tato diplomová práce zabývá. S ohledem na délku a povahu práce, jejímž středobodem je především česká platná právní úprava rejstříkových procesů, bude zaměřena pozornost pouze na úpravu v SRN.

8.2 Stručné srovnání tuzemské a německé právní úpravy

Ustanovení relevantní pro obchodní rejstřík (něm. *Handelsregister*) jsou obsažena především v obchodním zákoníku z roku 1897 (*Handelsgesetzbuch*³²¹, dále jen „HGB“) a prováděcím nařízením o obchodním rejstříku z roku 1937 (*Handelsregisterverordnung*³²², dále jen „HRV“). Úpravu procesních aspektů poté nalezneme v zákoně o řízení v rodinných a nesporných věcech (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*³²³, dále jen „FamFG“). Už z výčtu relevantních pramenů je patrné, že německá právní úprava co do její přehlednosti oproti té české lehce pokulhává. V první kapitole této práce už byl analyzován ZVR sjednocující v sobě hmotněprávní i procesněprávní rovinu veřejných rejstříků. Pomineme-li skutečnost, že se samozřejmě nelze obejít bez aplikace dalších (obecných) ustanovení v jiných předpisech (ZŘS a OSŘ), lze konstatovat, že speciální rejstříková úprava je velmi úspěšně obsažena v jediném

³²¹ Handelsgesetzbuch in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 4100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 13 Absatz 4 des Gesetzes vom 10. März 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 64) geändert worden ist. Problematika obchodního rejstříku je upravena v ustanoveních § 8-16 HGB.

³²² Handelsregisterverordnung vom 12. August 1937 (RMBl 1937, 515), die zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 51) geändert worden ist. Půjde především o obecná procesní ustanovení § 1 a násl. společně se speciálními ustanovení pro rejstříkové řízení v § 374 a násl. FamFG.

³²³ Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit vom 17. Dezember 2008 (BGBl. I S. 2586, 2587), das zuletzt durch Artikel 22 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 51) geändert worden ist.

předpisu – v ZVR. Shora plyne, že v rámci německé úpravy je nutné hledat normy vztahující se výlučně k obchodnímu rejstříku ve vícero předpisech. Lze v tom vidět paralelu s českou předrekodifikační právní úpravou rozptýlenou do obchodního zákoníku a OSŘ. Proto se domnívám, že zákonodárcem nastavená česká úprava je v tomto ohledu především z hlediska srozumitelnosti a přehlednosti více vyhovující.

Německý obchodní rejstřík je také veden plně v digitální podobě.³²⁴ Vedle něj pak jako důsledek požadavků evropského práva existuje „rejstřík podniků“ (*Unternehmensregister*)³²⁵ poskytující doplňující informace a podklady týkající se zapsaných osob v souvislosti s finančními aspekty (např. finanční zprávy nebo účetní podklady).³²⁶

Obchodní rejstřík SRN je rovněž ovládán zásadou formální publicity, podle kterého nesmí být nikomu odepřeno do rejstříku nahlédnout (§ 9 HGB). Ještě do nedávné doby však byl přístup do rejstříku podmíněn registrací na oficiálním Společném registrovém portálu a zaplacením správního poplatku za každý jednotlivý výpis. Od právě uvedeného bylo upuštěno s účinností od 1. srpna 2022 a kdokoliv může bez omezení nahlížet a pořizovat z něj zcela zdarma neověřené výpisy (jak je mimochodem v České republice již praktikováno dlouhou dobu).³²⁷ Uvedené lze vnímat jedinečně pozitivně, neboť daná skutečnost významně posiluje onu zásadu formální publicity, která je za účelem zajištění právní jistoty dotčených osob v právních vztazích se zapsanými podnikateli zcela zásadní.

Stejně jako v České republice i v SRN je ve všech spolkových zemích obchodní rejstřík veden rejstříkovými soudy, které zároveň rozhodují o zápisech do něj. Věcně příslušné k rejstříkové agendě však oproti českým poměrům nejsou krajské soudy, ale soudy nejnižšího článku odpovídající českým okresním soudům (*Amtsgerichte*). Výsledek je ale stejný jako v případě české praxe, neboť rejstříkovými soudy nejsou na daném článku všechny soudy, ale pouze ty, které se nacházejí v obvodu jejich nadřazeného „krajského“ soudu (*Landesgericht*). V tom případě se jejich počet shoduje s počtem jim bezprostředně nadřazených soudů. Rozhodování však zůstalo zachováno především nejspíše pro nenáročnost rejstříkových řízení

³²⁴ § 8 odst. 1 HGB.

³²⁵ Vedení tohoto rejstříku, stejně jako veškeré související věci, upravuje nařízení o podnikovém rejstříku. Srov. Unternehmensregisterverordnung vom 26. Februar 2007 (BGBl. I S. 217), die zuletzt durch Artikel 7 des Gesetzes vom 20. Juli 2022 (BGBl. I S. 1166) geändert worden ist.

³²⁶ I tento rejstřík je veden výše zmíněnými soudy. In: HEIDEMANN, Maren. Commercial registers and transparency. *Amicus Curiae* [online]. 2019, 18-24 [cit. 5. 6. 2023]. ISSN 2048-481X. Dostupné z: doi:10.14296/ac.v2017i112.5042, s. 18.

³²⁷ SOMMERFELD, Jan. Přístup do německého obchodního rejstříku je bez registrace a poplatků. *Advokátní deník* [online]. 2022, 8.8.2022, 2022(8) [cit. 6. 6. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/08/08/pristup-do-nemeckeho-obchodniho-rejstriku-je-bez-registrace-a-poplatku/>.

na nejnižší úrovni, aby nebyly zatěžovány soudy vyššího stupně. Základní pravidlo pro určení místní příslušnosti je potom zcela shodné, když příslušným je okresní soud, v jehož obvodu se nachází sídlo právnické osoby, příp. podnikající fyzické osoby.³²⁸

Oběma úpravám je naopak společná možnost zahájit řízení jak na návrh, tak i bez návrhu a provádět zápisy z moci úřední (§ 384 FamFG). Rejstříková řízení ve všech spolkových zemích jsou řízeními ryze elektronickými. Navrhovatelé proto nemají možnost činit přihlášky (návrhy) ve fyzické podobě. Totéž platí i pro přílohy k přihlášce. Jsou-li předkládány notářsky ověřené dokumenty, musí být opatřeny prostým notářským osvědčením.³²⁹ Právní úprava zároveň nepředepisuje pro návrhy žádné formuláře. V tuzemsku stále platí dle § 22 odst. 1 ZVR vedle podání prostřednictvím elektronické komunikace i obecná možnost učinit podání návrhu a příloh v listinné podobě přímo na podatelně soudu. I přes nesporný fakt, že obligatorní elektronická forma zcela jistě urychlí administrativu podaného návrhu, považuji za vhodnější českou úpravu připouštějící listinnou variantu. Tato skutečnost i podle mého názoru více naplňuje právo každého na přístup k soudu dle čl. 36 odst. 1 LZPS.

Rozsah přezkumu v SRN je svou podstatou a rozsahem blízký tomu, který realizují české rejstříkové soudy dle § 90 ZVR. Jsou vždy přezkoumány formální předpoklady návrhu a následně se ověřuje, zdali z přiložených listin vyplývají zapisované skutečnosti. Věcný přezkum se zásadně neprovádí.³³⁰ Z hlediska přezkumu přihlášky zápisu spočívá zásadní rozdíl mezi oběma úpravami v rozdílné míře účasti notáře v řízení. Dožaduje-li se v SRN podnikatel zápisu do rejstříku, příp. jeho změny nebo výmazu, musí se v souladu s § 378 odst. 3 FamFG zásadně nejprve obrátit na notáře, který přezkoumá, zdali návrh splňuje veškeré požadované náležitosti a jsou k němu připojeny veškeré relevantní podkladové listiny. V tuzemské praxi nejsou notáři do vlastních soudních rejstříkových řízení takto začleňováni. K nim mají pouze vztah v té souvislosti, že v zákonem stanovených případech musejí mít předkládané přílohy formu notářského zápisu.³³¹ Naopak českým specifikem je možnost notářů provádět přímé zápisy s pomocí dálkových přístupů do obchodního rejstříku. Tato možnost působí jako alternativa k vedení soudního rejstříkového řízení, a to za splnění podmínek podle § 108 a násl. ZVR.³³²

³²⁸ § 376 odst. 1 ve spojení s § 377 odst. 1 FamFG.

³²⁹ § 12 HGB.

³³⁰ § 30 FamFG.

³³¹ Například tehdy, dochází-li k zápisu založené kapitálové společnosti, když společenská smlouva vyžaduje dle § 8 ZOK formu veřejné listiny (notářského zápisu).

³³² KLEIN, Šimon. Zápis do veřejného rejstříku notářem. *Ad Notam*, 2015, č. 6, s. 15-16.

Splňuje-li přihláška zápisu skutečnosti do obchodního rejstříku veškeré náležitosti a vyplývá-li z příloh bez pochyb skutečnost, která se navrhuje zapsat, provádí německý rejstříkový soud zápis, aniž by ohledně toho vydával rozhodnutí. Zápis je účinný okamžikem jeho provedení. Zamítá-li přihlášku, pak o tom vydá usnesení.³³³ V právě uvedeném si lze představit paralelu s přímými zápisy dle českého ZVR, ovšem německá praxe je odlišná v tom, že přímý zápis provede kdykoliv, pokud se přihlášce plně vyhovuje. Česká právní úprava, jak bylo rozebráno v šesté kapitole, pojímá přímý zápis úžeji a tento je prováděn pouze v zákonem stanovených případech. V ostatních případech, i když je návrhu v celém rozsahu vyhověno, rejstříkový soud rozhodne o zápisu usnesením.

Zápisy do rejstříku pak v SRN provádí buď sám soudce, nebo na základě jeho pověření příslušný soudní úředník. Provádí-li zápis úředník, je při provedení zápis vázán registračním příkazem soudce (*Eintragungsverfügung*), který obsahuje přesné znění zapisované skutečnosti a další náležitosti, které zákon vyžaduje.³³⁴ Ke zveřejnění provedených zápisů by mělo dojít poté bez zbytečného odkladu.³³⁵ Soud zápis účastníkům řízení oznámí neformálním způsobem a nelze jej napadnout opravným prostředkem.³³⁶

Přesuneme-li pozornost k lhůtám a požadavku na délku rejstříkových řízení, lze konstatovat, že česká právní úprava je oproti té německé v tomto ohledu výrazně striktnější a klade na rychlost rejstříkových zápisů větší důraz. Již na základě provedené analýzy v předchozích kapitolách této práce je možné uzavřít, že rychlost řízení a aktuálnost zapsaných údajů je v kontextu tématu této práce pro české rejstříkové řízení zcela zásadní faktor a tomu zákonodárce náležitě přizpůsobuje platnou úpravu, když zakotvuje velmi krátké a určité lhůty pro rozhodování rejstříkových soudů a s tím související fikci zápisu, pokud nebude stanovená lhůta dodržena. S tím souvisí i nemožnost rejstříkového soudu přerušovat řízení dle § 85 ZVR, a to ani v případě, věděl-li by o jiném probíhajícím řízení, v němž je řešena otázka, která bude mít signifikantní vliv na zápis, o němž rejstříkový soud zrovna vede řízení.³³⁷ Naproti tomu v Německu nejsou obecně téměř žádné konkrétní lhůty pro rozhodnutí pevně stanoveny a rejstříkové soudy mají povinnost o přihláškách rozhodovat v neurčité lhůtě bez zbytečného odkladu po jejich dojití. Výjimku tvoří případ přihlášky změny zápisu, o které by měl

³³³ § 382 odst. 1 a 3 FamFG.

³³⁴ § 27 HRV.

³³⁵ § 10 odst. 2 HGB.

³³⁶ § 383 odst. 1 a 3 FamFG.

³³⁷ Výjimkou by byla situace předvídaná v čl. 95 Ústavy. Srov. WALDER, Ivo § 85 [Přerušování řízení]. In: HAMPEL, Petr, WALDER, Ivo., op. cit., s. 255.

rejstříkový soud rozhodnout v rámci 21denní pořádkové lhůty ode dne jejího podání.³³⁸ I s ohledem na existenci přesně stanovených lhůt proto lze rejstříkové řízení dle úpravy SRN přerušit, a to dokonce i v případě, neprobíhá-li o otázce, která je podstatná pro rejstříkové řízení, jiné řízení. Soud v takovém případě vyzve účastníky k podání návrhu na jeho zahájení.³³⁹

³³⁸ § 26 HRV.

³³⁹ § 381 FamFG.

Závěr

Ambicí předkládané diplomové práce na téma Řízení ve věcech obchodního rejstříku bylo s ohledem na vymezené cíle popsat, analyzovat a kriticky zhodnotit stávající právní úpravu řízení ve věcech obchodního rejstříku v rozsahu všech jeho důležitých institutů, stejně jako identifikovat sporné otázky a vyjádřit k nim názorový postoj. Dalším dílčím cílem bylo poukázat na slabá místa právní úpravy a prezentovat návrhy jejich řešení. V neposlední řadě bylo dalším dílčím cílem i provedení komparace s vybranou zahraniční úpravou a upozornit na její důležité aspekty.

Nejprve bylo představeno rejstříkové řízení v jeho obecných aspektech, byly shrnuty zásadní okamžiky jeho historického vývoje a proveden rozbor stávajících nejdůležitějších pramenů právní úpravy tohoto typu řízení. Po jejich analýze jsem dospěl k závěru, že rejstříkové řízení je řízení *sui generis* s prvky nesporných řízení. Z toho důvodu lze mimo jiné kvitovat rozhodnutí zákonodárce zahrnout tuto problematiku společně s hmotněprávními ustanoveními ostatních veřejných rejstříků do samostatného právního předpisu. Z rozboru historických souvislostí také vyplynulo, že se procesní úprava rejstříkového řízení vyznačuje velkou mírou continuity s předrekodifikační právní úpravou, což lze vnímat pozitivně.

Druhá popisnější kapitola představila pojem a principy fungování rejstříkových soudů jako jednoho ze subjektů rejstříkových řízení. V rámci této kapitoly jsem mimo jiné dospěl k závěru o správnosti svěření věcné příslušnosti k řízením krajským soudům, jak ji stávající právní úprava zakotvuje.

Třetí kapitola se již dotýká jádra problematiky řešené v rámci tématu této práce, a sice přesněji zahájení řízení. Nejprve byla provedena analýza návrhových řízeních, resp. dílčích otázek souvisejících s návrhy na zápis. Na základě provedeného rozboru jsem dospěl k závěru, že dle stávající právní úpravy je třeba, aby návrhy byly kromě zákonem předpokládaných výjimek podávány na formulářích, které po elektronickém vyplnění všech relevantních informací vygeneruje rozhraní aplikace inteligentního formuláře. Existenci inteligentních formulářů považuji za snahu držet krok s 21. stoletím, kdy dochází k postupné elektronizaci a neustálému technologickému pokroku. Stejně tak jde o významný nástroj, který celkově ulehčuje rejstříkovému soudu administrativu a redukuje nutnost vyzývat k odstraňování vad. V druhé části kapitoly pak byl proveden rozbor řízení zahajovaných bez návrhu.

Předmětem čtvrté kapitoly bylo účastenství v rejstříkovém řízení. Postupně byla provedena analýza obou typů účastníků dle § 84 ZVR. Dále vyjasněno postavení státního zastupitelství ve vztahu k tomuto typu řízení.

Obsahem páté kapitoly byla analýza registračního principu, který rejstříkové řízení ovládá. Dospěl jsem k závěru, že v důsledku registračního principu přísluší rejstříkovým soudům přezkoumávat předložené listiny především z formálního hlediska, splňují-li veškeré formální náležitosti, a z věcného hlediska (s výjimkou zákonem předvídaných situací v § 90 a 91 ZVR) pouze v tom ohledu, aby soud zjistil, zdali navrhované skutečnosti z listin opravdu vyplývají. V rámci provedené analýzy rovněž uzavírám, že byt' se může v jistých případech zdát, že by registrační princip byl pojat příliš přísně, jeho současné nastavení úspěšně přispívá k celkovému zrychlení řízení a toto nastavení lze považovat za adekvátní a efektivní.

Šestá kapitola se zaměřila na analýzu rozhodování v rejstříkových věcech. Postupně byly představeny všechny alternativy možných meritorních i nemeritorních rozhodnutí včetně specifického institutu přímého zápisu. Pozornost byla také věnována plynutí času a jeho konsekvencím na rejstříkové řízení. V tomto ohledu byly podrobeny zkoumání význam lhůt, okamžik provedení zápisu a mimořádně důležitý institut fikce zápisu.

V sedmé kapitole byla věnována pozornost zejména zvláštním opravným prostředkům v rejstříkovém řízení a upozornění na nedostatky, které především opravný prostředek podle § 101 odst. 2 ZVR může v praxi působit. Zároveň byla podrobena polemice otázka vhodnosti ponechání vedení odvolacího řízení vrchním soudům.

Závěrečná kapitola představovala komparaci české a německé rejstříkové procesní úpravy. K dílčím tematickým celkům této práce byly v jejich závěrech předestřeny náměty *de lege ferenda*.

Se zohledněním všech poznatků, které jsem v rámci zpracování této práce provedenou analýzou nabyt, lze konstatovat, že právní úprava prvostupňových řízení ve věcech obchodního rejstříku je dostatečně účinná a v případě prvostupňových řízení plně funkční. S ohledem na její nastavení umožňuje dosahovat zákonodárcem sledovaného účelu, kterým je především zrychlení, zjednodušení a zefektivnění řízení, při kterém lze požadovaných zápisů dosahovat v únosných časových mezích při respektu k požadavku na aktuálnost obchodního rejstříku. Na druhou stranu ale lze rovněž upozornit na postupně představené nedostatky, které by si zasluhovaly zákonodárcovu pozornost.

Už tak pozitivní závěry nejdou učinit o odvolacích řízeních vedených vrchními soudy, u nichž se délka takových řízení může vyšplhat až na řády měsíců. Nelze nic jiného než znovu učinit směrem k zákonodárci apel směřující ke změně koncepce opravného řízení v těchto věcech. Totéž se týká i nedostatečně a zbytečně striktně formulovaného § 101 odst. 2 ZVR.

Řízení ve věcech obchodního rejstříku před rejstříkovými soudy představuje jednu z možností, jejímž prostřednictvím podnikatelé docílí zápisu jich týkajících se údajů do

obchodního rejstříku, aby splnili svou povinnost dostát jejich náležité transparentnosti. Zapsané údaje jsou důležité pro jejich obchodní partnery, ale i pro jakékoliv třetí osoby jednající s nimi v rámci obchodního styku. Alternativou k rejstříkovému řízení je potom v rámci stávající právní úpravy možnost požádat o provedení přímého zápisu notáře. Ačkoliv je tato možnost v současné době velmi často využívána, má soudní rejstříkové řízení oproti notářským zápisům tu přednost, že prostřednictvím něj lze docílit kteréhokoliv oprávněného zápisu. Notář sice s ohledem na skutečnost, že fakticky nevede řízení³⁴⁰, je schopen provést zápis dříve, avšak pouze mj. tehdy, jestliže zapisované skutečnosti mají podklad v notářském zápisu, který sám sepsal.³⁴¹

Nejen z toho důvodu řízení před rejstříkovými soudy stále sehrává zásadní úlohu při nutnosti aktualizovat údaje v obchodním rejstříku.

³⁴⁰ Srov. pozn. č. 4.

³⁴¹ § 108 písm. a) ZVR.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BEJČEK, Josef, HAJN, Petr a POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-547-3.

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 9788074001079.

DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří a ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-187-3.

HAMPEL, Petr a Ivo WALDER. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-506-1.

HAVEL, Bohumil, ŠTENGLOVÁ, Ivana, DĚDIČ, Jan a JINDŘICH, Miloslav. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-285-4.

HOLEJŠOVSKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík: Řízení před rejstříkovým soudem*. [Stráž pod Ralskem]: Justiční akademie ČR, 2004. ISBN 80-239-6226-4.

CHALUPA, Ivan, REITERMAN, David a HOLÝ, Václav. *Základy soukromého práva VI. Obchodní korporace. Přeměny a obchodní rejstřík*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-605-0.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné: zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Praktický komentář. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-869-7.

LAVICKÝ, Petr, DVOŘEK, Bohumil a HRÁDEK, Jiří. *Civilní proces. Řízení sporné: Občanský soudní řád (§ 1 až 250l)*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, xxvi, 1088. ISBN 978-80-7478-986-1.

LUDVÍK, David, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ Martina a LAVICKÝ, Petr. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7357-460-4.

NOVOTNÁ, Marie, VACKOVÁ, Monika, REICHLOVÁ, Nataša a BROUČKOVÁ, Lenka. *Obchodní rejstřík: praktický průvodce*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2007. ISBN 978-80-7357-273-0.

STAVINHOVÁ, Jaruška a HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5.

SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0.

ŠÍNOVÁ, Renáta a HAMULÁKOVÁ, Klára. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení. 2. vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2020, xxvi, 474. ISBN 978-80-7400-787-3.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Obchodní rejstřík po novele*. Praha: ASPI, 2005. Právní rukověť (ASPI). ISBN 8073571153.

ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. *Základy obchodního práva po rekonstrukci soukromého práva. 5. vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-834-1.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání*. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

2. Seznam použitých článků

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. K podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku po "rejstříkové" novele. *Obchodní právo*. Praha: Prospektrum, 2006, 15(2), s. 2-6.

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. *Právní fórum*, 2006, č. 8, s. 265-272.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Limity přezkumu skutečností uváděných v návrhu na zápis do obchodního rejstříku. *Obchodní právo*. 2021, roč. 30, č. 4, s. 2-22.

BUREŠ, Jaroslav. Rychle a bezpečně k právu – nové řízení o obchodním rejstříku v České republice. *Ad Notam*, 2005, č. 3, s. 102-103.

DĚDIČ, Jan. Malé zamyšlení nad významnou novelou obchodního zákoníku. *Právní zpravodaj*. C.H. Beck, 2005, č. 7, s. 1-6.

ELIÁŠ, Karel. Obchodní rejstřík. *Právník*, roč. 1995, č. 1, s. 21-39.

HAMPEL, Petr. Občanské soudní řízení nesporné ve světle řízení ve věcech obchodního rejstříku. *Právní fórum*, 9/2012, s. 403-406.

HOLEC, Pavel. Reforma obchodního rejstříku. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 7-8, s. 52.

HOLEČEK, Jakub. Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. *Právní rádce*, 2005, č. 6, s. 26-29.

HOLEJŠOVSKÝ, Josef. Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku (1. část). *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 7, s. 188-196.

HOLEJŠOVSKÝ, Josef. Výzvy a jich se týkající lhůty v řízení ve věcech obchodního rejstříku (2. část). *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 8 s. 215-222.

HOLEJŠOVSKÝ, Josef. Změna právní úpravy obchodního rejstříku a řízení před ním. *Právní rozhledy*, 2005, č. 11, s. 2.

JINDŘICH, Miloslav. K soudnímu přezkumu ve věcech obchodního rejstříku. *Právní zpravodaj*, 2005, č. 7, s. 6-8.

KLEIN, Šimon. Zápis do veřejného rejstříku notářem. *Ad Notam*, 2015, č. 6, s. 15-16.

KULHÁNKOVÁ, Klára. OaO: Kdy může být usnesení valné hromady s.r.o. nebo a.s. zdánlivé? A jaký je její rozdíl mezi neplatností a zdánlivostí usnesení valné hromady?. *RaP – Rekodifikace & Praxe (Wolters Kluwer)*. Praha, 2014, roč. 2014, č. 2, s. 23.

LEGS. Návrh zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. *Právní rozhledy*, 2013, č. 4, s. II.

MATES, Pavel, ŠEMÍK, Karel. Nad zákonem o veřejných rejstřících aneb nihil novi sub sole. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 1-2, s. 39-42.

MYSLIL, Richard, MYSLIL, Stanislav. Obchodní rejstřík po novele. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 4, s. 15-17.

MYSLIL, Stanislav. Právní úprava obchodního rejstříku. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 10, s. 22.

POSPÍŠILOVÁ, Alena. K vývoji právní úpravy obchodního rejstříku. *Aplikované právo: vědecký časopis*, roč. 2006, č. 1, s. 69-73.

RYŠÁNEK, Zdeněk. O rozhodování a nerozhodování ve věcech katastru nemovitostí a obchodního rejstříku. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10, s. 373-375.

WALDER, Ivo. Co znamená, že veřejné rejstříky jsou součástí základních registrů? *Rekodifikace & praxe*. 2014, č. 6, s. 27.

WALDER, Ivo. Jaké jsou novinky v právní úpravě řízení v rejstříkových věcech. *Rekodifikace a praxe*, 2014, č. 1, s. 26-27.

ZÁPOTOCKÝ, Marek. Podmínky výmazu právnické osoby dle § 82 odst. 1 VeŘej. *Právní rozhledy*, 2021, č. 17, s. 599-600.

3. Seznam použitých internetových zdrojů

Seznam komentářových zdrojů

BEČVÁŘ, Ondřej, GRUNDOVÁ, Lucie, KREJČÍ, Kateřina a KVAPIL, Miroslav. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů - judikatorní komentář*. CODEXIS publishing, 01.08.2021. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®. Dostupné z: <https://next.codexis.cz>.

HAMPEL, P., WALDER, I. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO304_2013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

JIRSA, J. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Seznam internetových článků

HEIDEMANN, Maren. Commercial registers and transparency. *Amicus Curiae* [online]. 2019, 18-24 [cit. 5. 6. 2023]. ISSN 2048-481X. Dostupné z: doi:10.14296/ac.v2017i112.5042, s. 18-24.

SOMMERFELD, Jan. Přístup do německého obchodního rejstříku je bez registrace a poplatků. *Advokátní deník* [online]. 2022, 8.8.2022, 2022(8) [cit. 6. 6. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/08/08/pristup-do-nemeckeho-obchodniho-rejstriku-je-bez-registrace-a-poplatku/>.

Seznam důvodových zpráv

Důvodová zpráva k zákonu č. 304/2013 Sb. [cit. 9. 6. 2023]. Dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=166594>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb. [cit. 28. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=120127>.

Důvodová zprávu k zákonu č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, č. 238/1995. [cit. 17. 3. 2023] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t171400.htm>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů, č. 527/2020 Sb. [cit. 31. 5. 2023]. Dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=178707>.

4. Seznam použitých právních předpisů

Předpisy evropského práva

Směrnice č. 68/151/EHS ze dne 9. března 1968 o koordinaci opatření, která jsou v zájmu společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 pododstavce druhého Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření, která byla posléze nahrazena směrnicí EP a Rady č. 2009/101/ES ze dne 16. září 2009 a v současnosti nahrazena Směrnicí EP a Rady č. 2017/1132 ze dne 14. června 2017.

Ústavní zákony

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, Listina základních práv a svobod.

Zákony

Zákon č. 1/1863 ř. z., obecný zákoník obchodní,

Zákon č. 100/1950 Sb., o podnikovém rejstříku,

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník,

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích,

Zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky,

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád),

Zákon č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři,

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství,

Zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku,

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů,

Zákon č. 125/2008, o přeměnách obchodních společností a družstev,

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů,

Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech,

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim,

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech,

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních,

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů,

Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce,

Zákon 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,

Podzákoné předpisy

Vyhláška č. 37/1992 Sb., ministerstva spravedlnosti o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy,

Vyhláška č. 250/2005 Sb., o závazných formulářích na podávání návrhu na zápis do obchodního rejstříku,

Vyhláška č. 414/2011 Sb., o náležitostech formulářů na podávání návrhu na zápis do obchodního rejstříku,

Vyhláška č. 323/2013 Sb., o náležitostech formulářů na podávání návrhů na zápis, změnu nebo výmaz údajů do veřejného rejstříku právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a o zrušení některých vyhlášek, ve znění pozdějších předpisů,

Nářízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích.

Ostatní předpisy

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

Seznam zahraničních právních předpisů

Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit vom 17. Dezember 2008 (BGBl. I S. 2586, 2587), das zuletzt durch Artikel 22 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 51) geändert worden ist.

Handelsgesetzbuch in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 4100-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 13 Absatz 4 des Gesetzes vom 10. März 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 64) geändert worden ist.

Handelsregisterverordnung vom 12. August 1937 (RMBl 1937, 515), die zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 51) geändert worden ist.

Unternehmensregisterverordnung vom 26. Februar 2007 (BGBl. I S. 217), die zuletzt durch Artikel 7 des Gesetzes vom 20. Juli 2022 (BGBl. I S. 1166) geändert worden ist.

5. Seznam použité judikatury

Rozhodnutí Ústavního soudu ČR

Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. května 1999, sp. zn. Pl. ÚS 185/98;

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. února 2002, sp. zn. I. ÚS 663/01;

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2. prosince 2008, sp. zn. Pl. ÚS 43/05;

Nález Ústavního soudu ze dne 10. srpna 2009, sp. zn. II. ÚS 2859/08;

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 18. června 2012, sp. zn. IV. ÚS 1346/12;

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 7. června 2016, sp. zn. IV. ÚS 1294/16;

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2006, sp. zn. 29 Odo 1365/2008;

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. června 2008, sp. zn. 29 Cdo 1759/2008;

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. listopadu 2008, sp. zn. 29 Cdo 1506/2007;

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. července 2011, sp. zn. 29 Cdo 1405/2011;

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. září 2015, sp. zn. 29 Cdo 2970/2013;

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. dubna 2016, sp. zn. 29 Cdo 3899/2015;

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. února 2017, sp. zn. 29 Cdo 1104/2016;

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2017, sp. zn. 29 Cdo 2624/2016;

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. března 2018, sp. zn. 27 Cdo 3347/2017;

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. srpna 2018, sp. zn. 29 Cdo 4525/2016;
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2019, sp. zn. 27 Cdo 2143/2017;
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2019, sp. zn. 27 Cdo 3796/2017;
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 27 Cdo 4439/2018;
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. února 2020, sp. zn. 27 Cdo 1470/2018;
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2020, sp. zn. 27 Co 143/2020;
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. srpna 2021, sp. zn. 27 Cdo 530/2020;
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2021, sp. zn. 27 Cdo 2250/2020;
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2021, sp. zn. 27 Cdo 2580/2021;

Rozhodnutí vrchních a krajských soudů

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. listopadu 1995, sp. zn. 28 Co 24/95;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. února 2003, sp. zn. 7 Cmo 152/2002;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. listopadu 2003, sp. zn. 7 Cmo 296/2003;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. září 2006, sp. zn. 7 Cmo 74/2006;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. května 2007, sp. zn. 7 Cmo 506/2006;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. března 2016, sp. zn. 7 Cmo 349/2015;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. září 2016, sp. zn. 7 Cmo 119/2016;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. října 2016, sp. zn. 7 Cmo 115/2016;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. dubna 2017, sp. zn. 7 Cmo 205/2016;
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. června 2017, sp. zn. 8 Cmo 125/2017;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. ledna 2018, sp. zn. 7 Cmo 226/2016;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2018, sp. zn. 7 Cmo 232/2017;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. března 2018, sp. zn. 7 Cmo 161/2017;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. dubna 2018, sp. zn. 14 Cmo 221/2017;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. dubna 2019, sp. zn. 14 Cmo 420/2018;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. září 2019, sp. zn. 14 Cmo 175/2018;
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. března 2021, sp. zn. 5 Cmo 8/2021;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. dubna 2021, sp. zn. 7 Cmo 956/2000;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. února 2022, sp. zn. 14 Cmo 41/2022;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. května 2022, sp. zn. 7 Cmo 80/2022;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. června 2022, sp. zn. 14 Cmo 319/2021;
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. září 2022, sp. zn. 7 Cmo 118/2022;
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. ledna 2023, sp. zn. 5 Cmo 151/2022.

Řízení ve věcech obchodního rejstříku

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je řízení ve věcech obchodního rejstříku, tedy řízení před civilními soudy o zápisech právně relevantních skutečností do obchodního rejstříku. Obchodní rejstřík je především pro obchodní vztahy s účastí podnikatelů významným institutem, který zajišťuje transparentnost podnikatele prostřednictvím evidence relevantních informací, které se podnikatele týkají, a takové informace dále veřejně zpřístupňuje třetím osobám. Dosáhnout požadovaného zápisu do obchodního rejstříku je vedle využití možnosti obrátit se na notáře možné právě prostřednictvím soudního řízení před civilními (tzv. rejstříkovými) soudy, které o nich rozhodují.

Ambicí této práce je popsat, analyzovat a kriticky zhodnotit stávající právní úpravu řízení ve věcech obchodního rejstříku, resp. současný právní stav jeho důležitých institutů, jakož i poukázat na sporné otázky a nastínit jejich možná řešení. V neposlední řadě je cílem této práce identifikovat nedostatky stávající právní úpravy a předestřít možnosti jejich řešení. Provedením závěrečné komparace s právní úpravou Spolkové republiky Německo a poukázáním na její významné aspekty je rovněž usilováno o vytvoření komplexního pojednání o zvoleném tématu práce.

Analýza zvolené problematiky je systematicky rozčleněna do osmi kapitol, tak aby bylo postupováno od obecného ke konkrétnímu, a zároveň aby zvolené seřazení kapitol vhodně sledovalo obvyklý průběh rejstříkových řízení. Z toho důvodu je nejprve věnována pozornost obecným otázkám rejstříkového řízení a významným momentům jeho dlouhého historického vývoje, následně je pojednáno o povaze a příslušnosti rejstříkových soudů včetně jejich personálně-organizačních otázek. Dále je v práci již přistoupeno k rozboru vlastního rejstříkového řízení, když nejprve je pozornost zaměřena na analýzu otázek týkajících se jeho zahájení a poté na specifika účastenství v těchto řízeních. Následující část práce detailně analyzuje zásadní otázku povahy a podstaty přezkumu listin prováděného rejstříkovými soudy. Předmětem dalších částí práce jsou varianty rozhodovacích způsobů rejstříkových soudů a tzv. přímé zápisy, včetně vlivu času na rejstříkové řízení a možností obrany proti rozhodnutím. Závěrečná část práce pro dosažení komplexního pojetí tématu přináší srovnání tuzemské právní úpravy rejstříkového řízení s německou právní úpravou.

Klíčová slova:

obchodní rejstřík, rejstříkové řízení, rejstříkový soud, zápis, registrační princip

Proceedings in Commercial Register Matters

Abstract

The topic of this diploma thesis is the proceedings in commercial register matters, i.e. proceedings before civil courts on the entries of legally relevant facts in the commercial register. The commercial register is an important institute, especially for business relations involving entrepreneurs, which ensures the transparency of the entrepreneur through the registration of their relevant information and further makes such information publicly available to third parties. In addition to the option of contacting a notary, it is also possible to achieve the required registration in the commercial register through legal proceedings before the civil (so-called register) courts that decide on them.

The ambition of this thesis is to describe, analyse and critically evaluate the existing legal regulation of proceedings in commercial register matters, or the current legal status of its important institutes, as well as to point out controversial issues and outline their possible solutions. Furthermore, the aim is to continuously identify the shortcomings of the existing legislation and to prepare the possibilities of their solution. By carrying out a final comparison of the legislation in the Federal Republic of Germany and pointing out its significant aspects, it is also strived to create a comprehensive treatise on the chosen topic of the thesis.

The analysis of the selected issue is systematically divided into eight chapters, so that it proceeds from the general to the specific, and at the same time, that the chosen ordering of the chapters appropriately follows the usual course of register proceedings. For that reason, the attention is first paid to the general questions of the register proceedings, sources of legal regulation and important moments of its long historical development. Subsequently, the nature and jurisdiction of register courts, including their personnel and organizational aspects, are discussed. Next, the thesis proceeds to the analysis of the register proceedings themselves, when the attention is first focused on the analysis of questions related to their initiation and then on the specifics of participation in these proceedings. The following part of the thesis analyses in detail the fundamental question of the special nature and essence of the applied judicial review of the presented documents. The subsequent parts of the thesis then deal with the variants of decision-making methods of register courts and the so-called direct entries, including the influence of time on register proceedings and the possibility of defence against decisions. For the complexity of the topic, the final part of the thesis provides a comparison of the domestic legal regulation of the register proceedings with the German legal regulation.

Keywords:

commercial register, commercial register proceedings, register court, registration, registration principle